

વરદેવી કીર્તી.

વેચનાર-બુકરેસલર જહ્નુલાલ નારણદાસ મુ. નડીઆદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૪૮૮ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ વરધેલી વીણા

વિષય ૬- : ૪

वरधेसी वीणा

—: यात्रे :—

प्रेमी के पायाल

पवित्र प्रेमने आदर्श रत्नतार

—: वोल १ थी है:—

* संपूर्ण अखीर वार्ता *

छपाव अमिद्ध कर्म

लुकसेल कंयपलाल शान्तिनाल अधर्स

ठे० स्वामीनारायणना मंदीर पास, सु० नडीआह

आवृत्ति ३

प्रत १०००

सन १९२८

किंमत इकठ दस आना

આ પુસ્તક તેના લેખક ગામ અનારાના કવિ
શ્રીયુત જોધનાભાઈ ભગવાનદાસને યોગ્ય બદલો આપી
રચાવવામાં આવ્યું છે. માટે તેનો સર્વ હક્ક નડીયાદના
બુકસેલર જહુલાલ નારણદાસ ચોકસીનો હોવાથી
તેમની લેખીત પરવાનગી સિવાય કોઈએ છાપવી અથવા
છપાવવી નહિ, જે કોઈ કાયદાનો ભંગ કરશે તેના ઉપર
યોગ્ય ઇલાજ લેવામાં આવશે.

છપાય છે ! છપાય છે !! છપાય છે !!!

કીસ્મતનો ચમત્કાર

યાને

ભેદી રાજકુમાર

લેખક—શ્રીયુત માતરિયા

ફકત રૂ. ૧-૮-૦

અગાઉથી આહુક થનારને

ફકત રૂ. ૧-૦-૦

ઉમરેઠ બટવાડી પોળને નાકે આવેલા સરસ્વતી પ્રી પ્રેસમાં રતીલાલ
બાળકૃષ્ણ ત્રિવેદીએ છાપ્યું અને બુકસેલર ક'ચનલાલ શાંતિલાલે
સ્વામીનારાયણના મંદીર પાસે, નડીઆદમાંથી પ્રગટ કર્યું.

વરઘેલી વીણા

યાને

પ્રેમી કે પાગલ

ભાગ ૧ લો.

રાગ (હરિગીત છંદ) સશીકાન્ત મારા લક્ષ્મી કંઠેત્રી

લક્ષ્મીતા-ઝાલા ! વિણાનું શું કર્યું ? નિંદ્રા હજી ના ઉડતી

વિણા વરસ થઇ સોળની વાતો વિવિધ તેથી થતી.

જેઠ જમાઈ શોધતાં જ્યાં વળી જ્યાં જ્યાં હતી

પણ કોઈ મોઢું મોડતું ના રે વિનવતાં કરગરી. ૧

પેલા મગનના છોકરાનું માગું કરવા હું ગઈ

શો રોફ ધરમાં રાણીજીનો જેઠ વિસ્મય હું થઈ

પુછી અરે મેં વાત પેરે તો તડુકી બોલી એ

મારો ચીમન પરણાવશું જ્યારે થશે તે તો બી. એ. ૨

અહો નાથ એવા જ્યાં ફરી ત્યાં એજ ઉત્તર સાંભળ્યા

ઝાલા વિચારો વાત આ મારી હૃદય ધારી જરા

કર્તા-વિણા તણી વઢી એમ માતારે લલીતા નાથને

સુણી કૃષ્ણલાલે કહ્યો વઢીઆ વિચારી વાતને ૩

કૃષ્ણલાલ-ઝાલી પડી તેની તને શી છે ઘણી ચીંતા મને

ઘણીવાર તુજને મેં કહ્યું કે માગુ તુજથી ના બને

થાશે ઘણીનું ધાર્યું જગમાં માનવી કોણ માત્ર છે

સરખો પ્રભુ છે સર્વનો વળી એ હયાનું પાત્ર છે ૪

વિણા વયે હજી ખાગકી છે વર્ષ સોળ થયા છતાં
 અંગ્રેજના અધ્યાસમાં હજી ચાર વર્ષજ ખુટતાં
 મળશે પછી વર આપ મેળે છે ઘણા બગુપુરમાં
 લાયક અહીં મળશે નહીં દર્દશું વીણાને દુરમાં ૫
લલીતા—ના ના પીયુ એ શું વઢો સહુલોક મેણાં મારતા
 જીવો કાકીજી આવી મને નીત્યે રહ્યાં ઠપકારતાં
 પરણાવી દો કન્યા કહે એ સાપનો ભારો ગણી
 કન્યા કુંવારી ખાર વરસે ના કદી રહી આપણી ૬
 શું બોળવા બેઠાં તમે પેઢી તણી ઇજત બધી
 ખીજવર અરે પરખો મળે ના પંથવર ક્યાંએ કદી
 ત્યારે કહ્યું કાકી બતાવો વર તમો વીણા સમો
 કાકી કહે હરીલાલ પેલો છે મુને તે તો ગમ્યો ૭
 ઉમર વરસ ચાળીસની છે છોકરાં વળી ચારતો
 જડુ કાગની કોટે હીરો ગમાર એવી ન ધારશે
 નથી છાશ ખાટી છેક એવી કે ઉકરડે ઢાળવી
 કાકી સુણી રીસાઈ ગયાં મુને શક્યાં ના બોળવી ૮
 જેકાર માસી એક દીન આવ્યાં હતાં મારી કને
 થઇ રોષથી રાતાં પીળાં ઠપકો અરે દેતાં મને
 શું ભાયડા બાણે ખીચારા કે ગ્રહે શું ચાલતું
 બાણે રળી રઝળી કરીને કામ કરતાં ફાલતું ૯
 નીજ છોકરાં પરણાવવાં તે છે સ્ત્રીઓનું કામ તો
 ઘરનો ધણી ગુલામ છે ઘર કામમાં અધીકાર શો

થઈ આવડી મોટી છતાં ઘરમાં ચલણ તાફે નથી
એવો ધણી છે માહરે પણ નેત્રથી નચવું ઘડી ૧૦
કર્તા-એવી સુણી વાણી સગાંની રોજ લલીતા ત્રાસતી

પરિવારમાં પુત્રી હતી વીણા વિસામો આપતી
કલેક્ટર તણી ઓફીસમાં કરે કૃષ્ણલાલજી નોકરી
ખી. એ. થઈ અરૂઆતમાં સ્વીકારી ત્રીસની નોકરી ૧૧

હલકા પગારે નાવડું નિભાવતાં એ દંપતિ
કરી કરકસર તેમાં વળી દેવું ભરે મહા કષ્ટથી
મુકયું પીતાએ વારસામાં રૂણ પાંચ હજારનું

છતાં દંપતિ હિંમત ધરી નિભાવતાં વહેવારનું ૧૨
ગુજરાતી એથી રે લાણી વીણા ગઈ અંગ્રેજીમાં
સ્વરૂપમાં છે સુંદરી સૌન્દર્ય ન કે ખીજમાં

ખાળા હતી હજુ સોળ વરસે છે યુવાની પુટતી
હજુપ્રેમ સાગરની ધીમી રે સ્નેહ ઉર્મી સ્ફુરતી ૧૩

ગૌરાંગ સર્વાંગે વદન લાલી ગુલાબી છે ભરી
સદગુણ પણ એવા વસ્યાં સોને સુગંધી છે મળી
નિર્દોષ નજરે સ્નેહથી રસ હિણુને આકર્ષતી

વધતી જતી ઉમર હતી લમ લમ વધી ખુબસુરતી ૧૪
લલીતા હતી વિદ્યા વિહિન સહવાસથી સુધરી હતી
અતિ પ્રેમ પતિ પર રાખતી પતિ આજ્ઞાને અનુસારતી

મુખી હતી સહુ વાતથી પણ દુઃખી દીકરીથી થતી
મુખી થઈ પરણ્યા સમી શોધ્યા ન વર જડતો નથી ૧૫

પુત્રી પ્રભુ તું લે ઉપાડી એમ હરદિન માંગતી
 ઓશીઆળી અવની હું કરું પુત્રી તણા પ્રત્નાપથી
 ગુજરી ગયા પુત્રો અરે છે દુઃખ અંતર છે ઘણું
 તેથી કુંવારી પુત્રી છે તે દુઃખ ગણતી સો ઘણું ૧૬
 સુધરેલ પીતાએ વીણાને કેળવી નિશાળથી
 સુંદર ભરતને ચીત્રકામો શીખવ્યાંતાં ખહારથી
 કરી પાકશાસ્ત્ર પુર્ણ તે પુરી પ્રવીણતા દેઈને
 કરતી મદદ અહુકાર્યમાં વીણા અરે તન દેઈને ૧૭
 ત્રણ વર્ષ વીત્યાં એમ પણ વિવા ન વિણાનો થયો
 સહીના શક્યાં કાકીજી એ મીઠાજ આખર તો ગયો
 લાડકોર નામે કાકીજી ઘરડાં અને ગુણીયલ હતાં
 લઘુ વય વિષે રાંડયા પછી તણાઈ ડાપણમાં જતાં ૧૮
 નીજ નાતની પટેલાઈમાં કંઈ કાળ તો જતો હતો
 વધુ માંદું કંઈ જાણે કદી કુટવા ઉમળકો આવતો
 અહીંની તહી તહીની અહિં રજનું કરી ગજ આવવું
 વળતી લઢાવી ન્યાય કરવા ત્યાં વળી પોતે જવું ૧૯
 એવાં અનેરાં નિત્ય કર્મોમાં વરસ વિત્યાં હતાં
 મશહુર ઘરડાં જાણીને સહુ કાકી કહી ખેલાવતાં
 મોશાળ પક્ષેરે સગાઈ કૃષ્ણલાલ તણી હતી
 કાકી અને લલ્લીતા તણી સગાઈ પણ થોડી હતી ૨૦
 કાકીજી—એક દીન કાકીજી પધાર્યા કૃષ્ણલાલ કને અરે
 કંઈ પેરથી ઉપાડી વાતો શું ગળે અન્ન ઉતારે

વિત્યાં વરસ ઓગણીસ વિણા શું કુંવારી રાખશે।

નેહ ઠીક ઠેકાણું હવે અપવાદ જગનો લાગશે। ૨૧

કૃષ્ણલાલ-કાકી હજી વિચાર મારો કે જગે ગોઠયો નથી

હજી ઓગણીસમું બેઠું હમણું એ થકી મોટી અતિ

કાકીજી-કદી ના કુંવારી છોકરી આપણુ ગ્રહે મોટી થઈ

માટે વિચારો ભાઈ આવું કાકીજી ખોલ્યાં રહી। ૨૨

કર્તા-માઝા તજીને કૃષ્ણલાલે કાકીને ખખડાવીયાં

કૃષ્ણલાલ-શું થયું એમાં અરે દશ વર્ષથી તમે રાંડીયાં

ઉંમર થઈ ચાળીસની તમ તાતે તે કેમ જીરવ્યું

વિણા સમો વરઘર મળે ત્યારે ધીમે પરણાવશું। ૨૩

નહિ આંધળો થઈ લાકડે હું માંકડું બેઠું કદી

પરગામ પણ પરણાવશું બે વર અહીં મળશે નહિ

મીઠ્યા ઇજ્જતના કારણે દુહિતા દુઃખી હું નહિ કેરું

માટે સિધાવો માફ કરીને શ્રાપ એ કાં શીર ધડે। ૨૪

કાકીજી ભવ બાળવાના ભાઈ મારા બે વિચારો હોયના

સમજી લલીતાને ઘણું પણ કહેવડાવ્યું તોય ના

હા હા ખરે ના છોકરીને કંઈ કુવે ઉતારવી।

શત્રુ થઈને છોકરીને શીઘ્ર ગરહન મારવી ૨૫

વિનય વિવેકે પુર્ણ વિજ્ઞાને વિવાહે બેડવી

ન્યારે મળે વર યોગ્ય ત્યારે પ્રેમથી પરણાવવી

પણ ભાઈ અંતર દાઝતું લાગે ન કડવું તો કહું

વિણા ભણે અગ્રીજી તે તો થાય છે ખોટું બહું। ૨૬

જગુક્ષેત્રમાં લાઈ અરે એવું હજી પોસાય ના
 પ્રરી પારસણા સાથે શું વંઠી અરે એ જાય ના
 કહ્યું ના કરે તે કોઈનું “ ગોઠમ ” તે સહુને કહે
 એથી મળે ના વર વળી એ લાય મને રાજે રહે. ૨૭
કર્તા—મીઝજ ખોયો કૃષ્ણલાલે વાત કાકીની સુણી
કૃષ્ણ—ડા'પણ તમારૂં દાટી દો ચીંતા પડી શી પર તણી
 પંચાત મુકો પારકી ઘરડાં થયાં ગતિ શું ગઈ
 લાગા બુઝાવી પેટના માળા હવે ખેસો લઈ. ૨૮
કર્તા—ના કાકીએ કોદી કંઈ આવું કહેલું સાંભળ્યું
 ખોટું ખરેખર લાગીયું ધીરજ ધરી ધીમે કહ્યું
કાકી—કરજે અરે બાપુ ગમે તે પ્રાવે તો પરણાવજે
 નહિ તો કુંવારી રાખીને બીજી મીરાં બનાવજે ૨૯
કર્તા—ઉઠી ગયાં કાકી હવે કહેવા કદી ન આવતાં
 થતી ચીંતા કૃષ્ણલાલને વિવાહનું વિચારતા
 જોઈ વળ્યો લાયક બધા જે જે મુરતીઆ તો હતા
 જે ત્રણ હતા અપના બીજા પીતરાઈ ગોત્રી તો થતા ૩૦
 લાયક ઘરો જે જે લલીતાને બધાં દરશાવીઆં
 વિણા તણા જન્માક્ષરો જ્યાં ત્યાં જઈને આપીઆ
 હા, ના તણા ઉત્તર ન કોઈ દીલ ખોલી આપતા
 પછસા તણી પંચાત સઉને તેથી ગળીયાં ચાવતા ૩૧
 લલીતાએ પછઠણનો કયો પંદરસોનો આંકડો
 મોઢું ન માંડ્યું કોઈએ ના કોઈએ કરીઆ પડે

માતા સમજતી મુર્તીઆની પુત્ર ચલણી નોટ છે.
પણ નોટ પર તો આંક હોયે આંક વિણના નોટ છે ૩૨
વધતી કીંમત વરશે વળી સઘકેં તણાં હીસાબથી
કરતો પરીક્ષા પાસ કોઇ પાંચસો વધતા વળી
વળી માગુ સાધારણ ગહે કરતાં અરે ઉતર મળી
કોઇ કહે લણાવવો લણતો હજુ નાનો અરે. ૩૩

કોઇ કહે શું વહી જતું કેના કીકા ના પાડતા
વળી કોઇ કહે જન્માક્ષરો મળતા ન મુદલ આવતા
મુણી વાણી સહની આવી રે લલીતાફરાસતી
મરજો અરે આ છોકરી પ્રભુ પાસ એ નીત માગતી ૩૪

વર ધર તણી પંચાતમાં વીલ્યા દીનો વિમાસતાં
કાગણુ ગયો ને ચઢતો જતો રહ્યો વિચારતાં
આવ્યો લગ્નગાળો વળી વિવાહ વાત ચલાવતા
દુહિતાપિતા વર તાતને ત્યાં નિત્ય આંઠા મારતા ૩૫

શકિત ન કૃષ્ણલાલની પણ ધર ગીરો મુકી કરી
વિણા તણા વિવાહે પંદરસો તણી હિંમત ધરી
તેયાર થઈ વર શોધતો જ્યાં ત્યાં અરે ફરતો હતો

પણ નાથ વિણાનો પ્રભુએ જગતમાં નિરમ્યો નતો ૩૬
પત્તો ન લાગ્યો ન્યાંતમાં જ્યાં ત્યાં પ્રરી યાકયો અરે
પરમા તણી બલીહારી જગમાં જાણ્યું તે આજે અરે
કર્યું વિવા વળી આવતે વરસે વળી શું થઈ ગયું

કરી કુણુલાલે મુક્તિમી સમજાવી લલીતાને કહ્યું. ૩૭

X X X X
 આવ્યો શરદ પુનમ તણો મેળો અરે ડાકોરનો
 સહકુટુંબ કૃષ્ણલાલતો ડાકોર યાત્રાએ ગયો
 સાથે ગયાં કાકી બીજાં નાલકોર નામે જે વળી
 ઉમ્મર વરસ હતી સાઠની પરિબ્રહ્મ લજતાં ભાવથી ૩૮
 જત્રા કરી સહુ સાંજની ટ્રેને વળ્યાં પાછાં જવા
 ઉતર્યાં બધાં આણુંદમાં ગાડી બીજીમાં બેસવા
 હતી ભીડ ભારે ટ્રેનમાં શોધી વળ્યાં જગ્યા બધે
 એન્જલ આગળનાં ડબ્બે જગ્યા જણાઇ મેંનતે ૩૯
 નિહાળી કૃષ્ણલાલને ખોલ્યું ડબ્બાના દ્વારને
 ઉતાડે બેઠા માંહિ તેણે દાખવ્યો ઉપકારને
 નજરે નિહાળી કૃષ્ણલાલે ઓળખી લીધા બધા
 નીજ નાત અમદાવાદના તે તો બધા ક્ષત્રી હતા ૪૦
 હતા ચારમાં ત્રણની ઉમ્મર સોળ સત્તરની હતી
 ચોથા તણી ચોવીસની મુર્તી મહા મોહક હતી
 બેઠા વિવેકે તે બધા સામાજ કૃષ્ણલાલ છે
 વીણા વળી બેઠી તહાં જોવા તહાં જ્યાં લાગ છે ૪૧
 મીઠી નજર નિહાળતી વિણા યુવક ચારે વળી
 તેમાં વળી સઉથી વડા પર સ્નેહ દ્રષ્ટી જઈ ઠરી
 સઉન્દર્યને તેજે અહો ? લલકી તે નર ચહેરા રહ્યો
 આનંદ ને વિવેકની છાયા વિષે તે નર ઘડ્યો ૪૨
 કૃષ્ણ-પછી કૃષ્ણલાલે પુછીયું કયાં જાવ ને અગ્યાસ શો

યુવક-વળતી યુવક બોલ્યો ધીમે જઇએ છીએ મુંબઈ અમે
 પ્રીવીઅસ વિષે ત્રણ જાણ છે આ હું અરે એમ. એ. થવા
 અજ્ઞાત મુંબઈ આ હતા તેથી જતો હું મુકવા ૪૩

કૃષ્ણ-કહો નામ શું છે આપનું કહો ભાઈ ઉમ્મર કેટલી ?

યુવક-મુજ નામ કુન્દનલાલ છે ઉમર વરસ તેવીસની

વળી છે પરિક્ષા ક્યારની પાછવળો ક્યારે તમે
 છે સોમવારે પ્રીવીઅસ એમ. એ. તણી વીસ દિવસે ૪૪

કર્તા-કાકી હતાં સાથે વળી જે ટાપસી પુરતાં વધાં

કાકી-કહે ભાઈ તારી બેનને પરણાવી જે વધશાખમાં

કહો કેટલા ભરવા પડ્યા ખીજા ખરચીયા કેટલા

કુન્દન-કાકી પત્યુ પંદરસો ખીજા ખરચમાં તેટલા ૪૫

કાકી-વળી નાત અમદાવાદનીએ આજ તો અવધી કરી

કદી દામ વીના કામ તો થાતું નથી ત્યાં તો જરી

તમ પાપના છાંટા અરે સુરત ભર્યને લાગીઆ

વળી વર ખરીદી વિક્રયે ધંધા બધા પડી ભાગીઆ ૪૬

હજી ભાઈ તું છે પરણવાનો કેટલા ઓકાવશે

વળી આજ અમદાવાદનું ગરમાગરમ બજાર છે

સોદા બહુ તેજી તણા વર વિક્રયે તો થાય છે

કાકી વહ્યાં તેના પ્રતાપે બાળહત્યા થાય છે ૪૭

કુન્દન-કાકી વહોના વાત એ નિશ્ચય કર્યો મેં તો ખરો

પૈસા નહિ લેવા હઉં સંકલ્પ મુજ એ આકરો

મુજ જાતને વેચે પિતા પરણું નહિ કે પેરથી

રાષે ભરાઈ કાઢશે તો જઈશ સુખે ઘેરથી ૪૮
 કૃષ્ણ-વાતો વહી ના ના કરો ભાઈ બધું હું જાણતો
 કરો વાત અહીં સ્વેચ્છાથી પૈસાતાણું નહી કામ તો
 આવે વખત લેવા તણે ત્યાં દોષ કાઢે તાતનો
 બુવો કાંતીલાલે શું કર્યું કહેતા હતા શું વાત તો ૪૯
 કુન્દન-કહો આપ કાવે તેમ પણ બોલ્યું અબોલ્યું ના કંઈ
 દરકારના જીવની કંઈ આજ્ઞા ન એવી અનુસરૂ
 ઘર જહાર કાઢી મુકશે લોકો કહી ધીમ્કારશે
 કરી છે પ્રતિજ્ઞા પાળવા જીવતાં લગી એ પાળશે ૫૦
 અનીતી થતી અટકાવવા છે એજ રસ્તો એકે તો
 પૈસા લઈ પરણું નહિ રહેવું કુંવારા છેક તો
 ગણતો રૂઢી હું તોડતાં આ પાપ તાત અનાદરે
 મુજ સમ ભણેલા લાગશે તો કેઈ ખીજું ન આદરે ૫૧
 લઈ છું પ્રતિજ્ઞા ખીજી તે તો કૃષ્ણલાલજી સાંભળો
 જ રાક્ષસી રૂઢી થઈ વિક્રય કરી પરણે વરે
 ના જાઉં વરઘોડે કહી ન્યાતો મરણની તે ગણી
 બનતા સુધી અટકાવવા ખીજા જતા જે તે ભણી પર
 કૃષ્ણ-આબ્યું ભર્ય કહ્યું કૃષ્ણલાલે મીત્ર સહ પધારને
 કુન્દન-બનતા સુધી હું એકલો આવીશ એવું ધારને
 કર્તા-એડેસ લખી એકમેકનાં આબ્યું ભર્ય ઉતરી ગયા
 દ્યો આવને, દ્યો આવને કહી સહુ છુટાં રનેહે પડ્યાં પડ

ચુનારવાડા મધ્યમાં હતું ઘર કૃષ્ણલાલનું
 ભલકા મહી ભારે નહી ને સેજ બેઠા ઘાટનું
 વળી પાછલો વિભાગ સરીતા તર્કનો ખુલ્લો હતો
 વિણ તણા વિલાસનો પણ ઓરડો ત્યાંતો હતો ૫૪
 એક દીન શોભા નીરખતી વિણ તહાં બેઠી હતી
 ભરતી થતાં ભારે સરીતા તો ઉછાળા મારતી
 સુખદા સમીર વા'તો છતાં વામા નિશાસા નાખતી
 ના ચોટતું ચીત તેહનું ગ્લાની કંઈ અંતર હતી ૫૫
 ડાકોર જઈ આવે હજુ દહાડા વિસેક તો છે થયા
 નિહાળી મુરતી પ્રેમની વિચાર ત્યાંથી ઉદભવ્યા
 વળી બોઈ કુન્દનલાલને કુન્દનમયી તેતો ખની
 તન એકલું પ્રેરતું અહીં મન સાથ કુન્દનલાલની ૫૬
 વિચારમાં વિવશ ખની જાણી વહી ત્યાં એકલી

વિણ-પ્રભુ આપુ તો પતિ આપજે એ અર્જ મારી સાંભળી
 જડી છે જતનથી એજ મુરતી આ હૃદય તેનું આણી
 માની કુંવારા મેં અરે મનથી ગણ્યા મુગટ મણી ૫૭
 થું સુખ, શી વાણી મધુરી, શી છટા અવયવતણી
 આવી ખડા સામે થતા જ્યાં વાત થતી વિવાહની
 કુન્દન તમે કુન્દન ખરા કુન્દન સીનો શણગાર છે
 સર્વાંગ કુન્દનને સજી વળી થઈશ હું એકતાર તે ૫૮
 ક્યાંથી મળે ઓળખાણ સાથે ઓર્ચીતી થઈ
 વળતાં વળી એ આવશે કીરતારની કૃપા હતી
 માતા પીતા પરગામ પરણવા તણું ના પાડશે

- ત્યારે વળી શું ગામમાં મુજને બળે પરણાવશે ૫૬
 ના ના અરે એવું કદાપી હુંજ થાવા નહિ દર્શ
 મનથી વરી એ નાથને બકવા કરે છે ને સહુ
 હું તેમની એ માદ્યરા દરકાર ખીજની નથી
 ના કેઈ કાળે દેહ આ ખીજ તણી થાશે નહિ ૬૦
 થાશે વિધી વસમે વળી હા ના કદી જાતે કરે
 માતા પીતા તેથી અરે વિવાહ ખીજે જો કરે
 કરૂં આત્મહત્યા હેતથી સ્વર્ગ જીવન માડું જશે
 વળી નર્મદે, હે નર્મદે મુજ દેહ તુજ અર્પણ થશે ૬૧
- કર્તા**—આવા અનેરા તર્ક વિતર્કો કરે વિણા જુહાં
 અવાજ એવે આવ્યો સુણ્યો ટપાલીનો તહાં
 દોડી જઈ વિણા જીવે તો કાર્ડ એક પડ્યો હતો
 પડતાં નજર જાણ્યું અરે એ પત્ર કુન્દનલાલનો ૬૨
 વાંચી વિચારી જાણીયું છે વાયદો સોમવારનો
 પીતા તણી પેટી પરે એ પત્ર મૂકી ક્યારનો
 વાંચનગ્રહે જઈ તે પછી કંઈ કંઈ વિચારો ગુંથતી
 પ્રભુની કૃપા મારા પરે મન માની આવે મુરતી ૬૩
 માથુ પીતા કરશે નહીં જો આપ મેળે હું કરું
 દરકાર તજી દુનીયાં તણી આ દેહ એ ચરણે ધરું
 વિદ્વાન વિવેકી વળી વિચાર સારા તેમના
 સ્વીકારશે સલુણો મુને હૃદયે હરિ છે જેમના ૬૪
- કર્તા**—આવી ઉઠી જ્યાં બહાર ત્યાંતો એજ વાતો ચાલતી
 વાતોજ કુન્દનલાલની માતા પીતા મુખે થતી

કહેતા હતા વળી એજ કે કુન્દન સ્વીકારે જો વિણા
પુછાવીએ પછી સંમતિ પત્રે પિતા તેના તણા ૬૫
વિણા તણા વાંચનગ્રહે ઉતારે કુન્દનલાલને

બાણી વિણાએ વાત એ આવ્યો ઉમળકો બહાલને
નીજ ચોરડો શણગારીએ શોભા કરીને અવનવી
ટંગાવ્યાં ચીત્રો નીજ કરે ચીતર્યાં હતાં જે અનુભવી ૬૬
એક ચીત્રમાં માશુક ખીચારી પ્રેમ આશક ચાચતી

વળી તે ખીબમાં તે પતિનું પ્રેમ ચુંબન પામતી
રૂમાલ જે નીજ કર ભરેલો મેજ પર તે પાથર્યો
રેશમ તણા તંડીયા બધા ખુરશીપરે શણગારીયા ૬૭

સોમવાર આવ્યો વાયદાનો તેહ પ્રતઃકાળમાં
ગયા કૃષ્ણલાલજી તોડવાના રોશને વિચારમાં
રહી ઘેર વિણાએ વળી લીપીને છાપાં પાડીઆં
“ પડોણા પધારોરે ભલે ” સ્વાગત બધે ચોટાડીયાં ૬૮

લઈ કૃષ્ણલાલજી એટલામાં આવીયા ત્યાં તો અરે
છે સાથ કુન્દનલાલ તે પાછળ ધીમા પગલે પળે
લલીતા ખબર પુછે વળી વીણા નજર નાખી રહી
ફરકયું અનેરૂ સ્મીત બ્યાં નજરો નજર બેઠે મળી ૬૯
વિણા તણા વાંચનગ્રહે છે તેમને પધરાવીઆ

સ્વર્ગીય શોભા ત્યાં નિહાળી કંઈ વિચારે આવીયા
ચીત્રો ભરત કામે વળી કંઈ રંગ પુરતી આકૃતી
સરીતા રમે સાગર સહે દેખાય એ કુદરત કૃતી ૭૦
એ દૃષ્ટ કુન્દનલાલનું નિહાળી મન વીહવળ થયું

ભુલી જઈ તન ભાન ભેધું અહ વિણામય થઈ ગયું
 ત્યાં શબ્દો કુન્દનલાલના મુખે અચાનક નીકળ્યા
 ખાળા અરે આ પામશે જે ભાવ્યશાળી છે ખરા ૭૧
 આવી અરે આ એટલામાં સ્નાન ભોજન તો વળી
 બવાનું કૃષ્ણલાલને કચેરીએ તેથી કરી

રંગીત આસન ગોઠવી વિણા અરે ત્યાંતો ગઈ
 ભોજન જમાડ્યાં ભાવતાં છે વાનીઓ વિધવિધ કંઈ ૭૨
 સ્થીતીજ કૃષ્ણલાલની સાધારણે હતી ચાલતી

પીતા તણા કરજે વળી ટુંકા પગારે તે હતી
 પરોણાગતે પણ પાછી પાની ના થતી ભરૂંએ કદી
 બહોજલાલી ન પુર્વની કહેવત હજી છે ચાલતી ૭૩

લક્ષ્મી ભલે બાંધે કદી ના તેહની પરવા કરે
 અસલી ન તજતું ખાનદાની રે ભલા ભરૂંચરે
 હતો કૃષ્ણલાલજ ખાનદાની હાલ નીરૂપાઈ છે.

પછીસે ટકે ખાલી છતાં ભાગ્યું ભલે પણ ભરૂંચ છે ૭૪
 કૃષ્ણલાલ કચેરીએ ગયા કુન્દન ગયા અવાસમાં
 આરામ લેતાં ચેરમાં ઉભાગરે ઉઘી ગયા

નિદ્રા મહિ સ્વપ્નો કંઈ આવી અને ઉડી જતાં
 ફરકયું મુખે બે સ્મીત સ્વપ્ને છે વિણાને નીરખતાં ૭૫
 પૂરવે અરે આણુંદના સ્ટેશન વિષે ભેઈ વિણા

આજે સવારે સ્મીત સહ સત્કાર કરતી જે વિણા
 જમતી વખત પીરસી જતી શરમાળ શાણી તે વિણા
 આનંદ દેવી ઉંઘમાં પણ આ ધડી ખડી એ વિણા ૭૬

ખડખડાટ થાતાં એટલામાં આંખ તો ઉંઘડી ગઈ
 નજરે પડી કંઈ શોધતી વિણા કખાટે તો કંઈ
 લલીતા અરે નીજ યેનને જોવા ગઈ છે જ્યાં સુધી
 વિણા મનોરથ પુર્ણ કરવા આવી અંદર ત્યાં સુધી ૭૭
 નીંદ્રીત કુન્દનલાલિને જગાડવા જુકિત કરી
 કખાટમાં કંઈ શોધતાં અવાજ તો કીધો જરી
 અખડી કુન્દનલાલ તો જાગી પ્રરી જોયું જરી
 સાક્ષાત વિણા ભાળતાં નજરે નજર ત્યાં તો મળી ૭૮
 નિચુ નિહાળી રહી વિણા પાછું વળી જોયું ફરી
 ખીજ પ્રેમનાં રોપ્યાં અરે નેત્રો પરસ્પર ત્યાં મળી

શાન્તિ તણો કરી બંગ કુન્દનલાલ તો યોલ્યા અરે
 કુન્દન-ખાળા કરો શું એકલાં એકાંતમાં આવી ખરે ૭૯
 વીણા-વીણા વદી ભરવા તણું લેવા અહિં આવી હુતી
 પહોંચી ખલેલ જે ઉંઘમાં તે માફી માગુ આપની
 કુન્દન-કાંઈ નહી તેમાં, ભરો શું તે મને જોવા દીઓ
 સુંદર ભરતે છે તમ તણું સુવર્ણ ચંદ્રક મેળવો ૮૦

વીણા-મુંબાઈ પ્રદર્શનમાં મને સુવર્ણ ચંદ્રક છે મળ્યો
 કુન્દન-ભરી આપશે. રૂમાલ મુજ સુવર્ણ લાયક છે તમે
 વીણા-હા. લ્યો સ્વીકારો ભેટ આ લાયક સુવર્ણ હું ખની
 કેતા-કહેતી ખીરે કુજતી વિણા તેતો ગઈ ખુરશી ભણી ૮૧
 પ્રીય વાંચકો આરામ લ્યો આને કથા આ સ્ટોપ છે
 કરશું અધુરી પુરી ખીજ ભાગમાં નવી નોક જે
 અધુરી કથા રસ પુર્ણ જે તેથી ન કેઈ શોચશે
 કહે ઘસ જોઈતારામ ખીજ ભાગમાં તે વાંચશે ૮૨

વરઘેલી વિણા-

યાને

-પ્રેમી કે પાગલ

ભાગ ૨ જે

વીણા-હા, લ્યો સ્વીકારો ભેટ આ કહેતી ગઈ ખુરશી કને
કર્તા-ચંચળ બનેલા ચીત્તથી કંઈ ઘાટ ઘડતી છે મને

કંપી ગયું સર્વાંગને બોલી શકી તે તો નહી

ખુરશી ગ્રહી કુન્દન તણી અવાક તે ઉભી રહી ૮૩

વીણા-મન સાથ કહેવા લાગી કે સુવર્ણ લાયક હું હવે

સુવર્ણને કુન્દન મહી ના ભેદ કે કવીઓ કથે

કુન્દન મળ્યું જે આપ મેળે તો વિણા શું છોડશે

સંશય ખરેખર એ ખરો કુન્દન વીણા દીપાવશે ૮૪

શું કહું ને શું કહું અંતર થતી ગડબાજતે

કહું કેવી રીતે માગણી આવે અતીશે લાજતે

કર્તા-વીણા તણી ઉંમર વિષે આવી ઘડી પહેલી હતી

કરતાં એ સોદા પ્રેમના વીણા હજી શીખી ન'તી ૮૫

તેથી ખીચારી તે વિણા વિચાર વંમળે છે પડી

ઉત્તર મુખે દેવાય ના ગભરાઈ પડી તે બાપડી
 ફેલી જવાબો કંઈ કંઈ પણ સ્પષ્ટ તે નવ આવતા
 આળે ચઢેલી ચીત્તના વિચાર પળે પલટાઈ જતા ૮૬
 નયને નિહાળ્યા સ્નેહથી નિજ નાથ કુન્દનલાલને
 ઉર્મિ અનેરી કંઈ સ્ફૂરી નીરખી રહી ધરી બહાલને
 ખણતી ભૂમી બાળા ખડી કંઈ નાથ પાસે યાચતી
 પ્રસ્વેદથી વસો ભીજ્યાં ધારા વહનથી ચાલતી ૮૭
 થરથર ગયાં કંપી ચરણ મુખથી જરા ખોલાય ના
 થઈ ચિત્રવત કાયા વિણ નયનો ઢળ્યાં પૃથ્વી સમાં
 વિવસ બનેલી ભોઈ વિણાને વધા કુન્દન તહાં

કુન્દન-ગભરાવ છે શાને સલુણી આજ આનંદ છે જહાં ૮૮

વિણા-ના ના કંઈ મુજને થયું ના ના કંઈ દુખી થઈ

પણ ભેટનો મુજ ભેટનો કહી એટલું અટકી ગઈ

કુન્દન-અટકો નહી બાળા તમે તો બે ફીકર બોલો અહિં

ખોલી દૃઢ્ય ખાલી કરો મનથી કરો મુજવણ નહિ ૮૯

વિણા-ના, ના નથી મુજવણ મને પણ સ્હેજ એવું થાય છે

મુજ ભેટનો બહલો વળી કહી એમ અટકી બાય છે

કુન્દન-શું માગશો બહલા તરીકે તે મને કહેશો કંઈ

વિણા-ના કહું પ્રથમથી જો વળી બધાઓ મુજને વેણ હઈ ૯૦

કુન્દન-શી માગણી છે અટપટી બાંધો પ્રથમથી છો મને

હરકત પડે નહિ તો સ્વીકારું હઈશ જે મારી કને

વિણા-કહી ના શકું હું તે બધું હરકત કહી આવી પડે

સુખો તજી હુંખો મળે સહેજે બધાં સહેવાં પડે ૬૧

કષ્ટો સહન કરવા છતાં સ્વીકારવા તથ્યાર હો

હું તોજ માગું આપજો એ આપવા તથ્યાર હો

કુન્દન-માગો ભલે મારી કને લ્યો લ્યો વચન આપું અરે
તમ માગણી સ્વીકારશું છો શીર સાટે તે ખરે ૬૨

વિણા-શાણા સહણા સાંભળો કડું વાત પહેલી સાટવી

કદી ના પળાયે જો વચન તો વાત અહીંએ દાટવી

જાણે નહિ મારા તમારા વિણ કોઈ વાતને

જો જાણશે ત્રીજું કદી થાશે જરૂર મુજ ઘાતને ૬૩

કુન્દન-સહણી તજો ફીકર અરે તેની અહીં એકાંત છે

મેળાપ સમજી આપનો થયો જો પવન ઘડી શાંત છે

સુસવાટ સરીતાના ધીમા પંખી જુવો પણ શાંત છે

ખોલો સુખે હું તમ તણી વચેજ કમળા કાન્ત છે ૬૪

વિણા-ત્યારે સહણા સાંભળો સુવર્ણ લાયક હું બની

એવું તમે પોતે કહ્યું છે પાત્ર મુજને જો ગણી

વળી છે નહિ કુન્દન સુવર્ણ ભેદ તો અણું માત્રનો

કુન્દન તણી લાયક ગણી વિચાર કરીને પાત્રનો ૬૫

બહાલા ગયા બંધાઈ બોલ્યા માંહી આપે આપજો

કુન્દન તમે મારા થયા તેથી હવે શીરતૂજને

વિણા બની એ આપની દાસી લવો લવ માગણી

જો માગણી મંજુર ના તો હું મરું અભાગણી ૬૬

રાખો સહુજા જેમ સ્વીથી છે પ્રભા નહિ વેગળી
 વળી ચંદ્રથી નથી દૂર ચંદ્રીકા અરે અવી ગણી
 કીકી જુદી નહી નેત્રથી છાયા નહી કાયા થકી
 છે એમ કુન્દનથી વિણા જુદી થવાની ના વકી ૯૭

કુન્દન-શાખાશ, બહાલી માગણી પર સો વખત આમીન છે
 નડશે ફક્ત ત્યાં એટલું તમ દેહ પર. આધીન છે
 માતા પીતા તમ જાણશે આ વાત કેવી ધારશે
 મઢવા વિણા કુન્દન વિષે આ દેહ તો તઈયાર છે ૯૮

વિણા-એ માનશે, એ માનશે એ તો બધું સ્વીકારશે
 તમ સમ જમાઈ મેળવી નીજ ભાગ્યશાળી માનશે
 સમક્ષાર નાણાં આપતાં મળવા વરો મુશ્કેલ છે
 તેવા વિકટ વખતે મળી તમ સમ જમાઈ સ્કેલ છે ૯૯
 પુર્વે મળ્યા આજુબંદમાં ગાડી વિશે પહેલા તમે
 મેં ત્યારથી બહાલા ગણ્યા આ દેહના માલીક તમે
 મુજ માતને વળી તાત તો વિચાર એવો આદરે
 માણુ તમે સ્વીકારશે તો લગ્ન મુજ તમથી કરે ૧૦૦

કુન્દન-આણું વઢી બાળા તમે મુને ઉડાવો ના હવે
 તમ કર કદી તે પાપશે સુકૃત કર્યાં જે પરભવે

વિણા-મુજ કરતણા માલીક જગમાં તમ વિના સરજ્યો નથી

કુન્દન-જો હોમ સાચુ વેણુ તો હું ભાગ્યશાળી છું અતિ ૧૦૧

વિણા-પીતાજી મારા માનશે ખાત્રી ખરી એવી મને
 સ્વીકારશે જો આપ તો મુજ લગ્ન ખીજે ના બને

માતા પીતા તમ માનશે સંશય મુને એ છે ખરો
 શ્રી ઇશ સાનુકુળ થાયતો આ સ્નેહ ટકશે આપણો ૧૦૨
 કુન્દન-બહાલી વિણ આ સાંભળો નિર્માલ્ય ભારત છે થયો
 આર્યો તણા સંસારમાં ક્યાંથી સડો પેઢા થયો
 કળ્યા અને કંકાશના મુળો અરે શાથી ફૂટ્યાં
 ધનવાન ધરતી આપણી ધન ધાન્ય તે શાથી ખુટ્યાં ૧૦૩
 માનવ તણી જીંદગી મહી ના લગ્ન સમ કો કર્મ છે
 વ્યવહારમાં વસતા સહુને એજ એકજ ધર્મ છે
 ભવ પુર્ણ રીતે પાર કરવા લગ્ન કારણ ભુત છે
 અધીકાર કરવા સ્વર્ગ નરકે લગ્ન કારણ ભુત છે ૧૦૪
 એવા અનેરા લગ્ન કરમે ચક્ષુ આર્યોએ મીઝ્યાં
 દરકાર વિણ લગ્નો કરીને દુઃખવારી છે સીઝ્યાં
 લગ્નો વિશે કુરીતીઓ દાખલ થતી આવી અતી
 પરીણામની દરકાર તો કોઈ હવે કરતું નથી ૧૦૫
 ખટ માસનાં શીશુ તણાં લગ્નો કરી મનમાનતાં
 એ દંપતી વ્યવહાર કેવો ચાલશે મોટાં થતાં
 કન્યા તણો વિક્રય કરી સમભાર નાણાં કંઈ હરે
 વળી કો કરે પાપી પીતાઓ વર તણો વિક્રય અરે ૧૦૬
 માતા પીતા કો નાતમાં માગુ કરી પરણાવતા
 વળી કો નાતમાં માગાં અરે કુળગૌર કરીને આવતા
 માતાપીતા કુળગૌર સહુ નીજ સ્વાર્થમાં પ્રસ્તા કરે
 દરકારના નીજ પુત્ર પુત્રીના સુખોની કો કરે ૧૦૭

ઇચ્છીત વર નોં કેા વરે ગુનો લયંકર એ ગણ્યો
 તેથી અરે આર્યો તણો સંસાર દુઃખમય છે બન્યો
 માટે સહુણી સાંભળો એ રૂઢીનો નહી દાસ હું
 મુજ લક્ષમાં માતા પીતાની દઉં ન આજ્ઞા ખાસ હું ૧૦૮
 મુજ માતાપીતાની મતી કાળી થઈ મારા વિશે
 મુજ લક્ષમાં ઓકાવવા પછસા પુરાની તે દીસે
 ખરચ્યાજ પંદરસો અરે હાથે કરીને બેનના
 તે વ્યાજ સાથે વાળવાના છે વિચારે તેમના ૧૦૯
 મુજ જાતના ઉપજે વધુ તેથી મને લણાવીઓ
 માગાં ઘણાં હા, ના કરી મોટે મને થાવા દીધો
 એવું કહે માતા પીતા સ્વાર્થી થઈ મુજને અરે
 જોયું વલણ એ જાતનું તેથી જીગર માડું બળે ૧૧૦
 ખરી ખાત્રી એવી છે મને માતાપીતા સ્વર્ધાંધ થઈ
 તે કોયલે કુન્દન મઠે કુંભાર વાડે તો જઈ
 જર લોભી થઈ આ જીદગી માતાપીતા મારી અરે
 ખરણાહ કરી રાજી થતાં અંગાર સંસારે ધરે ૧૧૧
 તે વાતમાં માતાપીતાની તેથી હું વિરૂદ્ધ છું
 મુજ લક્ષમાં મારી ફરજના કોઈનો હું બંધ છું
 જોડું ખડું હું જે કડું હું લોગવું તે તો સહી
 નહી આવશે માતાપીતા દરકાર તેની છે નહી ૧૧૨
 માટે મધુરી માગણી તમ સ્નેહથી સ્વીકારૂં હું
 કરી પડથી તે આ પ્રતીજ્ઞા માણ્યું પડે પણ પાળું હું

ખીજી બધી લગની સમી વિણા વંચો હું આપને
 તમથી અવર જો હું વરૂં તો પ્રહાહત્યા પાપ છે ૧૧૩
વિણા—તો દેહ આ સોંપી તમોને તમથઈ આધીન છું
 મારા તમે છો આતમા તમ આત્મમાહે લીન છું
 ખોળે તમારે શીર આ કુકચુ નહી ઉચુ થશે
 થાએ જતન કે તે પડે જુદું તથાપી ન છુટશે ૧૧૪
કર્તા—વદી આટલું વંદન કરી વિણાએ કુન્દનલાલને
 કર સાથ આપી કર વળી સ્નેહે જગાવ્યું બહાલને
 કર સ્પર્શતાં ભાવો ઉડા તે છે અનેરા ઉદ્ભવ્યા
 પરસ્વેદ ખીંદુ બાઝીઆં વદતા અવર અટકી ગયાં ૧૧૫
 નીચી નજર કરીને ઉભી વીણા અરે લજ્જાભરી
 કુન્દન ગયા સમજી બધુ પુછ્યું અરે શુકિત કરી
કુન્દન—કંપી રહ્યું તન આ તમારૂં તે વીણા કહો શું થયું
 પરસ્વેદ ખીંદુ જો વછુટયાં તે વિણા કહો શું થયું ૧૧૬
 ફરકી રહ્યો ફરફર પવન શીતળ અહો નર્મદાતણી
 મુજવણ મટે ના તેથી તો પરિધાન આ પુષ્પો કરે
 તેથી ખીજો ઉપચાર છે ગુલાબ જળનો તે કરે
 આપુ દવા જવર જો ચઢ્યો હોયે અરે એ કારમો ૧૧૭
વિણા—શીતળ પવનનો સુસવાટો તીર સમ લોંકાય છે
 પાવકસમાં પુષ્પો મુજળે દેહ આ સેકાય છે
 ગુલાબજળથી જેમ ઘી અગ્નીમહી હોમાય છે
 આપો દવા જવર છે ચઢ્યો કંઈ કંઈ ચીતે થઈ જાય છે ૧૧૮

કુન્દન-હા, હા, હવાં આપુ હવે એ રોગ મેં તો છે કળ્યો
 નાડી પરીક્ષા મેં કરી ઉપાય મુજને છે મળ્યો
 ચઢ્યો કામજવર છે આપને પળમાં હરે હું પ્રેમથા
 ગભરાવ ના વિણા અરે આઘાં જરા આવો અહીં ૧૧૯
 કેતારી-કહી એમને કર જે ચીચો ધીમે રહી નીજની ભણી
 મહમત્ત ગતિ છે થઈ અતી ઘડી એકમાં વિણા તણી
 કર પૃષ્ઠ વિણાનાં ચુમ્યા કુન્દન અરે ત્રણવાર તો
 ભરી બાથને ગોલે ઘણાં ચુંબન કર્યાં કંઈ ખ્યારનાં ૧૨૦
 હા, ઇંદ્રના આવાશમાં હોયે નહી આનંદ આ
 રતિકામના આ લય વિષે જામ્યો હશે નહી રંગ આ
 લ્હાવો આવો શું લીધો વૃજ કૃષ્ણરાધાએ રમી
 તે આજ વિણા કુન્દને લ્હાવો લીધો રંગે રમી ૧૨૧
 રે હાય ? પણ આનંદ ધટીકા એ ઘણી લાંબી નાંતી
 અતિદેવથી વિધીએ લખી વિયોગ દુઃખ લીટી હતી
 ત્યાં એટલામાં ખાસણું નીચે થકી કો ઠોકીયું,
 અમકી વિણા ભગત થઈ સ્વપ્ન ઉડી જાણે ગયું ૧૨૨
 ચુંબક થકી લોહું પડે જુદુ અરે મહા મહેનતે
 વેલી વધુટે વૃક્ષથી મહા મહેનતે એવી રીતે
 એવી રીતે વધુટી વિણા કુન્દન તણા કંઠે થકી
 ભરવાનું લઈ નીજ હાથમાં નીચે ગઈ મહા કષ્ટથી ૧૨૩
 નીચે જઈ જોયું અરે તો કૃષ્ણલાલજ આવીઆ
 મહેમાનની મહેમાની કરવા આજ વહેલા આવીયા

પરભાર્યા કુન્દનલાલની ગયા પાસ કૃષ્ણલાલ તો

નયનાં મળ્યાં હૃદયે મળ્યાં આવ્યો ઉમળકો બહાલનો ૧૨૪

કૃષ્ણ-જુઓ આજ કુન્દનલાલ આ સરીતાતણું દેખાવ શો

આહહાહ આપો અવનવો જોઈ તમે સુખીઆ થશે

કુન્દન-ખરેખર તમારું ઘર ખરૂં રમણીય શોભા પુર છે

શોભા ભરી સ્વર્ગીય સઘળી સ્વર્ગ ના પણ દુર છે ૧૨૫

ચીત્રો જુવો આ અવનવાં શાં ગોઠવ્યાં ચુકિત કરી

આ ભર્તાની નાજુક ચીજો મન હર્ષ મારૂં રહી કરી

દેખાય છે વળી અહીં થકી સુંદર નદી દેખાવ તો

તેથી બન્યો આ ઓરડો છે ઇંદ્રભુવન સાવ તો ૧૨૬

કૃષ્ણ-આતો વિણાનું વાંચનાલય છે તમે જાણ્યું હશે

શણગાર વિણાએ સજાવ્યો આપ આવ્યા નીમશે

આ ચીત્ર પણ હાથે વિણાએ સજેજ તે ચીતર્યાં હતાં

આ ભર્તાનાં કામો બધાં નીજ કર થકી ભરીઆં હતાં ૧૨૭

કર્તા-કરી કેટલાં વિણા વખાણે કૃષ્ણલાલે પુછીયું

કૃષ્ણ-તમ લગ્ન કુન્દનલાલ આ વર્ષે થશે કે છે થયું

કુન્દન-મુજ લગ્ન હજુના છે થયું કરવા હજુ વિચાર છે

લાયક મળે કન્યા કદી તો ના જરીએ વાર છે ૧૨૮

કૃષ્ણ-કોઈ આપણી જ્ઞાતિ વિષે કન્યા નહિ લાયક જુવે

જર લોભથી પુત્રોતણી ઉમ્મર બધી એળે ખુવે

એ રીતે પણ માતપીતા તમ જોઈ જાણી આઢરે

ત્યાં ચાલતુ ના કોઈનું લાયક મળે પણ શું કરે ૧૨૯

કુન્દન—ના ધારશો, ના ધારશો, એવું કહી ના ધારશો
 મુજ ભાવીનો પ્રેશામ હું પોતે ધડીશ એ માંનજો
 મુજ માટ કન્યા ખોળવાનું મેં અરે માથે લીધું
 એમાં નહી માતાપીતાનું ચાલશે કાંઈ કીધું ૧૩૦

કૃષ્ણ—કન્યા તમે લાયક હજી કયાંયે મળી છે કે નહી
 કુન્દન—હા, હા, બધું ખોળી વળ્યો પણ ભાળ મળી મુને અહીં
 જો હોય તમ પુરી મદદ તો કામ માફ તે બને
 તમ વિષુ કોઈ ઓળખે નારે અરે અહીંયાં મને ૧૩૧

કૃષ્ણ—ઘણી છે ખુશીની વાત એ તમને મદદ મારી મળે
 હું ભાગ્યશાળી તો ખરો આ દેહ સેવા કંઈ કરે
 તમ હિતમાં આ દેહ પણ હું આપવા તઈયાર છું
 જે માગશો તે આપવા બનતી મદદ તઈયાર છું ૧૩૨

કુન્દન—હિમ્મત ધરી કુન્દન તહાં પણ પણ કહી અટકી ગયા
 કેતાં—લગ્ન છવાઈ રે વદન લયભીત રહેરે તે થયા

કૃષ્ણ—કહી દો, કહી દો એમ અધીરા કૃષ્ણલાલ થયા કહી
 અચકાઓ ના કુન્દન તમે ખોટું મને લાગે નહી ૧૩૩

કુન્દન—તો સાંભળો મમ વિનતી અંતર તમે ધારી જરી
 જણાય છે જોતાં અરે તમ પુત્રી મુજ લાયક ખરી
 સંસારમાંથી શોભશે અમ જોડ ખોડ વિના જરી
 મુખે મુખી દુખે દુખી થઈને ભજશું શ્રી હરી ૧૩૪

કૃષ્ણ—અહો એજ કુન્દનલાલ એ ખુશી થવાની વાત છે
 છે સંમતી મારી પુરી વળી શ્રેષ્ઠ તમ તણી જાત છે

માતા, પીતા તમ માનશે એ પુછીયું છે કે નહી
 મુજ શક્તિના પ્રમાણમાં પહેરામણી મળશે અહીં ૧૩૫
 કુન્દન-ના, ના પડી પહેરામણીની રે મને પસ્વા જરી
 દરકાર ના પધસા તણી પામુ અનુકુળ સહચરી
 તૈયાર હો જો આપવા વિણા તમે મુજને અરે
 ના, ના પીતાને પુછવું સંકલ્પ એવો છે ખરે ૧૩૬
 સંસાર મારે માંડવો તેથી બધુ જોવું બીજુ
 અવિચાર કે અજ્ઞાન નહી નાનો નહિ હું તો હજુ
 મુજ જન્મ સહચરી જોળવી તે તો પ્રજા મારી સહી
 મુજ નાવડુ અધવચ્ચ ડુબે ત્યાં આવશે કોઈ નહી ૧૩૭
 માતાપીતા નીજ સ્વાર્થમાં થઈ આંધળાં ડુબી મરે
 દરકાર ના મારી કરી ઓડુ અડાવી દે અરે
 જ્યાં જ્યાં ભુલો એવી થઈ ત્યાં સાર ભયંકર આત્મીઓ
 એ કારણે અધિકાર તો હાથે કરી ધુમાવીઓ ૧૩૮
 કૃષ્ણ-ગાંડાં અને ઘેલાં ભલે પણ જન્મહાતા તે હતાં
 માતાપીતાની આજ્ઞા લેવી પડે તોયે છતાં
 પુછી અરે પેરે જુઓ સઉ સારાં વાનાં થઈ જશે
 ઉધ્ધતાઈ એવી જો કરો કુપુત્રમાં ગણતી થશે. ૧૩૯
 આર્યો તણા પરીચાલમાં માતાપીતા નીજ જાળનાં
 વિદ્યા અને વિવાહનાં કર્મો કરે વ્યવહારનાં
 મોટા કરી ભણાવીઆ તો આમ અવળા ચાલીઆ
 અપવાહ એ દુનીયા તણા તેથી પુછો જઈ વાત આ ૧૪૦

કુન્દન-તેની ફીકર ના રાખશે. અહીંથી જઈ પુછી લઉં
માન્યું કહ્યું છે આજ સુધી જે અરે મેં તો કહ્યું
શું આજ આડે આવશે એ સો-વસા બનશે નહિ
ગણે અરે તુટયા સુધી તે છેક એવાં છે નહિ ૧૪૧

ચીંતા તને એવી બધી હું બોલથી બંધાઉં છું
એ સંમતી પણ મેળવું બંધન તમારો થાઉં છું
બંધાઓ એવી રીતથી વળી આપ આને આ ઘડી
કદી કાઢશે ઘરથી મને રમશું બધી દુનીયા પડી ૧૪૨

કૃષ્ણ-જો હોય હિંમત આપની તો તો વળી શું પુછવું
ઉચાટ અંતરના તણ મારે રહું ખુશી થવું
વળી લોભ મારે તો રહ્યો તેથીજ હા હું તો ગયો
તૈયાર હો ને આપ મેળે ના કદી હું ના કહું ૧૪૩

ઘર આંગણે ગંગા પધારે પણ પ્રેમોદે ઘોરતા
તીલક કરે લક્ષ્મી કદી કપાળ ધોવા કંઈ ન્તા
એવો ન હું છું સુરખો સુજ દાવ આલ્યો ના ચુક
તમ સમ જમાઈને મળ્યા ઘેર આંગણે તો શું ચુક ૧૪૪

આને ઘડી અનંદની છે મારા મનથી હું ગણું
સસરો જમાઈ આપણે હું આજથી એવું ગણું
ધારી ખીરજ બેસી રહ્યા તેનો મળ્યો બહલો મને
પુત્રી પ્રણની છે કૃપા માગ્યા વિના વર કયાં મળે ૧૪૫

કર્તા-અણુચીતબ્યું દુઃખ બે ટબ્યું સૌનું અરે તેથી થયો

આનંદ છાયા દીસતી કંઈ કલેશ દુર સઉનો થયો

ચીંતા તણી જવાળા લલીતાની હવે ઠંડી થઇ

વળી એમ કૃષ્ણલાલની નીંદા થતી બંધજ થઇ ૧૪૬

વિણા તણા ઝીણા વિચારો આજ વૃદ્ધિ પામીયા

ઈચ્છીત વરને મેળવ્યો હર્ષાશ્રુ નયને આવીઆં

કુન્દન તણા કંઈ કાળજામાં આજ ઠંડક છે વળી

વિણા સમી વધુને જીવન દીધું રસથી ભરી ૧૪૭

હા, આજ કુન્દનલાલની સ્થિતી ઘણી ગંભીર છે

આશા નિરાશાના ઘણા વિચાર કરતો વીર છે

ક્યારે જઇ ઘર આગળે માતા પીતા પુછી લઉં

નક્કી કયું વિચાર કરીને આજ સાંજે હું જઉં ૧૪૮

કુન્દન-કૃષ્ણલાલની માગી રજા કુન્દન કહે સાંજે હું જઉં

હું આજ અમદાવાદ જઇને પત્ર પુછી પાઠવું

હા, ના કહે મારા પીતા તો આંહી પાછા આવવું

નિશ્ચય કર્યો તે નહિ પ્રેરે બોલ્યું વચન તો પાળવું ૧૪૯

કર્તા-થઇ સાંજ કે કુન્દન અરે જાવા થયો તૈયાર ત્યાં

લલીતા વિણા સ્ટેશન સુધી સહુ સાથ મુકવાને ગયાં

તૈયાર ગાડી ત્યાં હતી કુન્દન જઇ બેઠા તહાં

નયનો મળ્યો કુન્દન વિણાનાં પ્રેમબેલાં ત્યાં જહાં ૧૫૦

દ્રષ્ટિ હજી મળતી હતી અંતર અધીકુ છે છતાં
આઘાત અંતરમાં થયો ગાડી જહાં ઉપડી જતાં
વિવશ બની વિણા ત્યાંથી બે આવળી પાછી વળી
આવી રહી નીજ ચોરડે બાળા વિચોગે છે બળી ૧૫૧

કુન્દન અરે, કુન્દન અરે, કહેતી વિણા ધરણી ઢળી
કંઈ કાળ એમજ વિતીઓ શુદ્ધી ઘણી વારે મળી
ઉઠી લઇ બેઠી વિણા વગાડતી મન વાળવા
ગાતી વિરહ સંગીત તે નિંદ્રીત લાગી છે થવા ૧૫૨

વિણા તણા વાણંતમાં વિણા થઇ ગુલતાનરે
આવી તહીં નિંદ્રામહી નીજ નાથનું દર્શન કરે
એક હાથમાં વિણા હતી તકી અઢેલી તે સુતી
આકુંઠ કરતી તે ઉઘીને સ્વપ્ન આવ્યું ત્યાં સુધી ૧૫૩

કુન્દન ગયા બાણી અરે પરિહાસ કરવા ત્યાં મળી
વેષ્ટીત થઇ સખી વૃંદથી વિણા રહી નીજ નીરખી
માઝા તણ સઉ એ વિણાને સ્નેહથી બનાવતી
હાઝયા ઉપર હઇ હામને બળતા ઉપર ઘી હોમતી ૧૫૪

ઘડીએ ઘડી કુન્દન તણી ઘટમાળ ઘટમાં રહી ફરી
એ પ્રેમના આકર્ષણે આશાગ્તણી ઉર્મી સ્ફૂરી
સુંદર સરીતામાં તણાતી આવતી હોડી દીડી
લગર થયું તીરે મહીથી આવતી વ્યકિત દીડી ૧૫૫

પગલાં ધીમાં ભરતી અરે એ મુર્તિ આવી પાત્ર ન્યાં
 તે ઓળખ્યા એ નાથ છે કુન્દન ખરેખર ખાસ ત્યાં
 ચેતાવી છે સખીઓ બધી તેથીજ તે સંતાઈ ગઈ
 તે નાથનું કરવા લહું સ્વાગત વિણા સામી ગઈ ૧૫૬
 વંદન કરી અતિ સ્નેહથી કર ઝાલી લાવી તાણીને
 પલંગ પર પધરાવીને કર જોડી સામી ઉભી તે
 કહો નાથ કયાંથી આવીઆ પાછા પ્રી શી રીતથી
 ત્યારે વદ્યા, પ્યારી બધુએ જાણુજે તુજ પ્રીતથી ૧૫૭
 કુન્દન તણા નયનો વિષે ભરીઓ મદન ભરપુર છે
 છે દાવ આ એકાંતનો અહિંતી સહુ કો દુર છે
 ઉડી જહાં વિણા ઉભી તેને ભરી જઈ બાથને
 નાખી પલંગે તે પછી સુતો લઈને સાથ તે ૧૫૮
 સંતાઈ જે સખીઓ રહી ખડખડ હસી તે જોઈને
 શરમાઈ કુન્દન સંચર્યો ના જાણુ પડી તે કોઈને
 ઓ નાથ કરતી સાથ ગઈ દોડી વિણા એ બાકબી
 જાગી ગઈ કશું ના દીકું પણ છે વિણા દુટી ખરી ૧૫૯
 પ્રીય પાઠકો ! આરામ લ્યો આજે કથા આ સ્ટોપ છે
 કરશુ અધુરી પુરી ત્રીજા ભાગમાં નવી નોક જે
 કહે દાસ જોઈતારામ જે તે ભાગ ત્રીજો લાવશે
 શ્રંગારને અતિ હાસ્યનાં હોજો ભરાઈ આવશે ૧૬૦

નરઘેલી વીણા—

યાને

—પ્રેમી કે પાગલ

ભાગ ૩ જે

કર્તા-સ્વપ્ન ગયું વિણા તણું તે સાથ લીલા પણુ ગઈ
સખીઓ નહિ, કુન્દન નહિ, હોડી વગેરે છે નહી
છે પુર્વવત સ્થિતી અરે તકીએ અઢલી તે પડી
તારો ટુટી વિણા તણા મૃત પાય પાસે તે પડી ૧૬૧
આ સ્વપ્ન આવું જોઈને આજે વિણા જોભાન થઈ
પોઠારતી ઓ નાથ ! ઓ કુન્દન ! અરે અવાક થઈ
દુઝ્યા હૃદયના પ્રેમ તારો રે વિણા તેથી પડી
આ બાણતું કોઈ નથી પાસે નથી પણુ આ ઘડી ૧૬૨
પ્રીય વાંચકો ! નિદ્રા મીઠીમાં છે વિણા ઉઘી ગઈ
ત્યાં સુધી જોઈએ આપણે કુન્દન તણી ગતી રી થઈ
કુન્દન ગયા ઉપડી અરે નીજ ગામ અમદાવાદ તો
વિશ્વામ રાત્રી એકમો બાતાં કર્યો નડીઆદ તો ૧૬૩

નીજ મીત્ર પરિશીલન હતો તેને કરી આ વાત છે
 લેવી મહદ્ એ મીત્રની વિચાર એ ખરેખાત છે
 નીકળી અચાનક આવીઓ તે ઘેર કુન્દન આજ તો
 ના, ના ખબર આપી હતી પહેલા થકીએ ખાસ તો ૧૬૪
 નીજ તાત ત્રીકમલાલને માતા મણીલક્ષ્મી હતાં
 ઉઠી સફળાં આવીઆં જ્યાં પુત્રને અવલોકતાં
 પુછે પુરી આતુરતાથીરે મણીલક્ષ્મી તહાં

મણી-ફીકર મને થાયે ઘણી આવ્યો અચાનક તું જહાં ૧૬૫
 કહે ભાઈ એકાએક તું આવ્યો અરે શા કારણે
 છે ઠીક તન તારૂં અરે કે કંઈ થયો વ્યાધી તને
 કાગળ પ્રથમથી ના લખ્યો એ શું સમજ્યો તું મને
 રે તેડવાને આવતી સામી અરે હું રોશને ૧૬૬
 પરભાર્યો આવ્યો કે અરે મુંખઈ થકી તો તું અરે
 ઉતર્યો હતો વચ્ચે કંઈ તે તો મુને તું કહે અરે

કર્તા-આપે નહિ કુન્દન તહાં સામા જવાઓ તો છતાં
 પ્રશ્નો તણી પરંપરા તોયે મણી કરતા હતાં ૧૬૭
 ધીમે રહી બોલ્યો તહાં કુન્દન જવાઓ આપતાં

કુન્દન-સારૂં શરીર છે માહરૂં ચીંતા ઘણી અંતર છતાં
 વચમાં ભરૂં છે ઉતર્યો એક દીન ત્યાં તો હું રહ્યો
 નડીઆદ રહીને એક દીન પરભાર્યો ત્યાંથી આવીઓ ૧૬૮

કર્તા-ચીંતા પરીક્ષાની ગઈ પણ ગૃહ ચીંતા છે-થઈ
 જ્યાંથી ભરૂંય તે ઉતર્યો ત્યાંથી શરૂ તે તો થઈ

માતા પીતા અંતર તણી ઈચ્છા અરે તે બાણતો
 ભરપુર પધઠણુ જ્યાં મળે ત્યાં પુત્રને પરણાવવો ૧૬૬
 ભરૂચે ખની જે વાત તે કહેવી અરે શી રીતથી
 માતા પીતાની શર્મ તો લોપાતી રહેજે તે નથી
 મોં ધોઈને સઉ સાથમાં આ તો પીવા બેઠો જઈ
 અવસર હવે આવ્યો અહીં વઢવા તણી હિંમત થઈ ૧૭૦

કુન્દન-આ પીતાં પીતાં બેલીઓ માતા પીતા તમે સાંભળો
 હું ઉતર્યો ભરૂચમાં તે વાત કહું કાને ધરો
 ત્યાં કૃષ્ણલાલજી નામના છે આપણી વળી નાતના
 ગૃહસ્થને બિ, એ થયા કુળવાન છે વળી જાતના ૧૭૧
 વળી આપ એ ગૃહસ્થને પીછાણુતા પુરા હશે.

ત્રીકમ-હા, હા હું એને ઓળખું ના ઢંગ તેમાં છે કશે
 ગૃહસ્થ પણ શાનો ગણાયે છે પુરે નાદાર તે
 શીઠ છોકરી ફરતી ફરે પછસા પુરે પાસે હતો ૧૭૨

કુન્દન-કન્યા સમે વર તેહને બેતાં હજી મળીઓ નથી
 તેથી કુંવારી તે રહી કારણ ખીજી તેમાં નથી
 રૂપ ગુણ એનાથી વધુ ક્યાંયે હજી દીકાં નથી
 લાવણ્યને વિવેકથી હું વશ થયો એના થકી ૧૭૩
 તેથી સ્વીકારી તેહને મારી સદાની સહચરી
 પુછવો કૃષ્ણલાલને લખી એક પત્રીકા ખરી

કર્તા-પુણી વચન કુન્દન તણું ગભરાયા ત્રીકમલાલ તો
 કુન્દન તણા વિવાહનો વિચાર અહીંઆં ચાલતો ૧૭૪

નકકી કરી દીધું હતું તેથી પડયાં વિમાસણે
 સામાં રહ્યાં જોઈ છતાં ઉત્તર ન આપ્યો તેમણે
 ત્યાં સુધી કુન્દન તો વઘો ઠંડા કલેજે રે વળી
 માતા પીતા તમે સાંભળો હું તો વિવા' આવ્યો કરી ૧૭૫
 રે પ્રકત તેમાં આપની લેવા અનુમતી આવીઓ
 હું જાણતો મારી ફરજ તેથી અરે હું આવીઓ
 ના કાઢે પાછળ વાંક કોઈ તેથી હું તો આવીઓ
 તેથીજ કાને નાખવા આ વાત હું તો આવીઓ ૧૭૬
 મણીલક્ષ્મી ત્યાં તો બાલીઆં કોઈે ભરાઈ તર્ત જો
મણી-મોટા થયા તેથી અરે મન રહાય તેમજ વર્તજો
 બહુ છો ભણ્યા તેથી હવે વંડી ગયા પણ છો બહુ
 અતિ લાડમાં ભાઈ કહ્યા તે ધુળમાં મળીયું સહુ ૧૭૭
 માથે ચઢી બેઠા તમે શાના અમોને પુછતા
 માબાપ છે તમ વર્ધતરાં એવું તમે શું ધારતા
 જીવતાં અમે બેઠાં છીએ ના. ના હજુ મરી તો ગયાં
 ચીંતા પડી અમને બધી હજુ ના અમે ઘરડાં થયા ૧૭૮
 શું વહી જતું વિવાહનું ધીરે બધુ બનશે અહિં
 કન્યા અહિં મળશે રૂડી ભરૂચ તો બાવું નહીં
 અહિં રોજ આવે પુછતા કન્યા તણા પીતા ઘણા
 ભરપુર પછઠણ આપીને આભાર થાતા આપણા ૧૭૯
 પરગામની કન્યા કદી ઘેર આપણે શોભે નહિ
 પરગામની કન્યા કદી ઘેર પાલવે આપણુ નહિ

પગ બાંધી રહે ઘેર આપણું નીરંતરે શો લાભ છે
 વિચાર ઉઠો જો કરો આખર ખરેખર ખાધ છે ૧૮૦
 જો ગામની કન્યા મળે કુળ આપણું ઉંચું ઠરે
 જો ગામની કન્યા મળે ઘર ખર્ચ પણ ઓછુ પડે
 પઈઠણ મળે પુરી વળી દાખાં ઘણાં જઈ લેઈએ
 માટેજ કન્યા ગામની જોઈ જાણીને વળી લેઈએ ૧૮૧
 વાહણું વાચે જાય તે રોજે વળી પીએરેમાં
 વળી આવે પાછી સાંજરે પરવારી આપણુ ઘેરમાં
 જો ટંકના અનાજનો મોટો ખરેખર લાભ છે
 ના વાજ એકે વહોરવું એ પણ ખરેખર લાભ છે ૧૮૨
 ખેટા ભુલ્લી તું, શું ગયો હમણાંજ પંદરસો ગણ્યા
 તુજ ખેનને પરણાવવી ત્યાં પઈઠણ તણા પુરા ગણ્યા
 એ ખોટ તુજથી વાળવી હજાર ત્રણજ લઈને
 એ છે કમાણી આપણી એ કહું છું ભારજ દેઈને ૧૮૩
 ખરચ્યા વળી પૈસા ઘણા તુજને લણાવ્યા પાછળે
 શું તેહનો બદલો હવે અવસર મળે આ નહિ મળે
 માટે હવે તું છેક છોકરવાદી ના કરતો જરા
 તુજ લગ્નમાં અમને ઘણા અંતર ઉમળકા છે ખરા ૧૮૪

કુન્દન-માતાજી મુજને માપ કરજો કાંઈ વધુ પડતું વડુ
 ના વેચવા હું માગતો મુજ જાતને પહેલા કહું
 તમ સ્વાર્થના કારણ થકી ભવ માહરો બાળુ નહિ
 દો મુખ કન્યા સાથ હું સંબંધ મુજ જોડું નહિ ૧૮૫

ખરચ્યા લલેને બેનની પાછળ પુરા પંદરસો
 મુજ જાતની એક પાઇ પણ લેવા કદી ના ધારશે
 મુજ માટ કન્યા આપ તો કૃપા કરી ના ખોડશે
 જે હોય મારી લાગણી તો કહું તહાં પરણાવશે ૧૮૬
 ભરૂચની કહી વાત એ તો આપ અંતર લાવશે
 કૃષ્ણલાલની વીણા તણી તો માગણી કરી આવશે
 એ છોકરી સિવાય કોઇ છે ખીજી ખપની નહી
 પરણી ચુકયો હું તેહને મહેનત તમે કરશે નહિ ૧૮૭
કર્તા—બાબત બધી સમજી ગયા છે તાત ત્રીકમલાલ તો
 જાણ્યું હવે વંદી ગઈ આ વાત ને વિચાર તો
 થયો મોટો જોટો પુત્ર તો બળથી નહી કંઈ વળે
 કદી લઈએ કળથી કામ તો છેવટ જતાં કંઈકે વળે ૧૮૮
 નીજ પત્નીને સંબોધી ત્રીકમલાલ તો બોલ્યા વળી
ત્રિકમ—તેની તમારે શી પડી આ વાત કહું છું વળી
 ડાહ્યા અરે એ છોકરો એ વાત પણ કહે છે ખરી
 બેરાં તમે જાણો નહિ વિચાર કરી સમજો જરી ૧૮૯
 છે શાસ્ત્રમાં લખીયું વળી કે પુત્ર વર્ષજ સોળની
 તેને પિતાએ મીત્ર સમ રનેહે થકી તો માનવો
 માટે થયો મોટો હવે કુન્દન જરા જોતી નથી
 તે માટ તેને આજથી પુછ્યા વિના ચાલે નહિ ૧૯૦
 વળતી વદ્યા કુન્દન તણા એ મુખ સામું જોઈને
 ઠીક ભાઈ એ પણ જોઈશું કંઈ વળી જે ત્યાં બને

અંતર તણા ઉચાટ તજીને દીલ ખોલી બોલને
 જો માગણી તે ના સ્વીકારે વાત બીજે તો થશે ૧૬૧
 આજેજ કાગળ હું લખુ જો થાય આપણુ કામ તો
 જો બેસતી આવે વાત તો મળશે ઘણું આરામ તો
 કહી આમ કુન્દલાલને ઠડો અરે ત્યાં પાડીઓ

લખવા ભર્યે કાર્ડને પેટી મહીથી કહાડીઓ ૧૬૨

ચિઠ્ઠમ-કાગળ મહી લખીયું વળી વિચાર કરી પગ માંડજો

હજાર ત્રણ પછંઠણ તણા હોયે વિવા આરંભજો

વળી જો નજર પહોંચે નહિ તો ના નીરાળા પાડજો

ઉંડળ ન આવે હાથમાં તો બાથ ઓઘે ન મારશે ૧૬૩

કર્તા-વિચાર આ પીતા તણા કુન્દન વળી સમજ્યો હતો

તેથી લખ્યો તેણે વળી છે પત્ર પણ ભર્યે તો

કુન્દન-મારા પીતાએ આપને આજે લખ્યો છે પત્ર તો

તે કરણે આ મેં લખ્યું જે જે બન્યું છે અત્ર તો ૧૬૪

મુજ તાતના કાગળ મહિ ઘણી માગણી ભારે હશે

તે માગણી સ્વીકારતા ના કેઈ કારણ નામશે

જનત જો ના પાડશે તોયે અબોલ્યું નહી કંઈ

પરણીશ વિણા સાથ હું એ માનજો સાચુ ખરૂ ૧૬૫

તમ સાથ બંધન હું થયો વિણા તણા વળી પ્રેમ છે

દ્રઢ પ્રેમ એ કરવા વણી મારી ખરેખર નેમ છે

આ પત્ર સાચો માનીને ઉત્તર ખરેખર આપજો

જે હોય પછંઠણ શક્તિના પ્રમાણમાં જણાવજો ૧૬૬

કેતાં-લખી પત્ર એવો પોષ્ટમાં જાતે જઈને નાંખીઓ
 સઉએ પછી શાંતી ધરી કહેતાં નીવેડો આવીઓ
 આ તર્ફ કુન્દનલાલ તો વિણ મહી ગુલતાન છે,
 કુન્દન તણા માતા પીતાનું તર્ફ ખીજી ધ્યાન છે ૧૯૭
 કુન્દન તણે વિવાહ અમદાવાદમાં નકકી કર્યો
 પંઠકણ તણા હજાર ત્રણનો આંકડો પુરો કર્યો
 સંકલ્પ એવો છે કર્યો ભરૂચમાં જાવું નહિ
 સમજાવી કુન્દનલાલને પરણાવવો પણ છે અહિં ૧૯૮
 એક દીન કુન્દનલાલ તો ગાર્ડન વિષે ફરવા ગયો
 ફીરસો વળી પ્રહલાદ ને સીરીનનો લેતો ગયો
 જઈ એંચ પર તે ખેસીને ફીરસો થયો ગુલતાન તે
 પ્રહલાદના જેવો થયો પ્રેમે અરે ખેલાન તે ૧૯૯
 પાછળ થકી ત્યાં એટલામાં ચક્ષુ કોઈએ દાખીઆં
 અંખકી અરે સાવધ થયો સ્વપ્નો બધાં ઉડી ગયાં
 નીજ કરથકી કર આલીને તે વ્યકિત આગળ લાવીઓ
 જોઈ જાણકી નવ વર્ષની કંઈ કોઈ અંતર આવીઓ ૨૦૦
 કુન્દન-ઓ ખેન ! સાચું ખોલ તું આ કેમ સાહસ તે કર્યું
 છોકરી-ઓ ભાઈ ! પતિ મારા તમે એવું મને શીખવ્યું હતું
 કુન્દન-કોણે તને શીખવ્યું અરે એતો મને કહે અટ હવે
 છોકરી-સખીઓ મને શીખવી બધું સંતાઈ ગઈ છેતે હવે ૨૦૧
 છોડી હવે દો ભાઈ ભુજને ના કદી આવું અહિં
 કુન્દન-અતલાવ સખીઓ કયાં ગઈ સંતાઈ વળી તે તો કદી

શિક્ષા કર્યા વિણ છોડુ નહી તું કોણ નાતે છું વળી
કર્તા-આ સાંભળી ચોધાર નયને ત્યાં રડી એ છોકરી ૨૦૨

ફેન અરે તેનું સુણી સખીઓ અરે સંતાઇ જે
નીકળી અરે ત્યાં આવતી હસતી વળી કંઈ રહેતી તે
આવી નીકટ કુન્દન તણી મૃદુ હાસ્યથી ઠપકો દીધો
સખીઓ-પરણ્યા પહેલાં આમ શું કર એકલે ઝાઝી દીધો ૨૦૩

કુન્દન-બાળા વિચારી બોલજો હું તમ થકી શરમાઉ છું
તમ મર્મ વચનોથી અરે બંધન પ્રભુનો થાઉ છું
તરકટ બધુ આ શું કર્યું તેની મુને ગમ ના પડી
સમજવો મુજને તે બધુ હસવા તણી ના આ ઘડી ૨૦૪

સખીઓ-કુન્દન તમારી ભાવી પત્ની એ તમે આગળ ઉભી
અતિ પ્રેમથી પીતાં તમારે માટ ંહારી એ લીધી
ઓળખાણ એ બધી પાડવા અમે મોકલી એને હતી
મેળાપ પહેલાં પ્રેમનો રીઝી કંઈ આપો વળી ૨૦૫

કુન્દન-ચોંઘે તમારો ગાલપર “છટ નોનસન્સ” કહી વળી
હું પરણું આને એટલી બુદ્ધિ નથી મારી ટળી
કાને બધીસ્તા દાખવે તીરકસ નજર વળી નાખતી
વળી છેથ નાની ઠીગણી આંખો નથી મારી પુટી ૨૦૬

કર્તા-સખીઓ બધી શરમાઇ ગઇ કુન્દન તણું વચનો સુણી
હસવા તણું ખસવું થયું પસ્તાઇ અંતર તે બધી

તે છોકરી પણ ક્યારના રડતી અરે નાસી ગઈ
લઈને પ્રસાદી પ્રેમની તે એકલી ચાલી ગઈ ૨૦૭

સખીઓ ગઈ નીજ ઘેર પણ કુન્દન અહિ ખેઠા હોતો
માતા પીતાના કૃત્યનો વિચાર તે કરતો હોતો

કુન્દન-માતા પીતા મુજ વેરથી પેલા જનમનાં છે અરે
નહિ તો અધમ અહિતનો વિચાર આવો ના કરે ૨૦૮

ખસ છે વિણા એ એકલી મુજ ધર્મની પત્ની ખરી
મા યેન સમ સૌ જાણતો વિણા વીના ખીજ વળી
આવે ભરૂચથી પત્ર તેની રાહ જોઈ હું રહ્યો
નહિ તો ભરૂચ હું જાતે જઈ વિચાર એવો છે થયો ૨૦૯

કર્તા-કહી એમ કુન્દનલાલ તો સાંજે ગયો નીજ ઘેર તે
નિદ્રા નહિ આવી જરી રાત્રી વિતી વીચાર તે
વળી રીત શી ભરૂચમાં તે તો જરા તપાસીએ
ગયો પત્ર ત્રીકમલાલનો તેનું બન્યું શું ખાસ છે ૨૧૦

અહીં પત્ર ત્રીકમલાલનો આવ્યો અરે વાંચી કરી
સહુ છે થયાં શોકાતુરાં ભારે પડી ચીંતા ખરી
નિસ્તેજ વફનો દીસતાં જાણે મૂરી કોઈ ગયું
નિશ્વાસ મુખથી નાખતાં હાથે અરે આ શું થયું ૨૧૧
વળી પાસ કૃષ્ણલાલની પંદરસો પુરા ન'તા
તો લાવવા હજાર ત્રણ કયાંથી અરે જે માગતા

તેથી થયા નિરાશ તે કહી વાત લલીતાને બધી
જે બાકળી થઈ તે ખીચારી મુખ તે શક્તિના વદી ૨૧૨

બાણી વિણાએ વાત આ જે હાલ તેના છે થયા
માથુ ભમી તેનું ગયું પગ પાણી પાણી થઈ ગયા
બેભાન થઈ ધરણી ઢળી શુભિ તજ નીજ દેહની
નિરાશ થઈ જોતી હતી જે રાહ ચાતક મેહની ૨૧૩

છાંટયું શીતળ જળરે લલીતાએ ધીમે લેલાટમાં
તવ ભાન આવ્યું તેહને જોલી મુખે પડી ખાટમાં
કુન્દન અરે ? કુન્દન તમે શું આમ દઈ દગો ગયા
કુન્દન તમે શું નહિ મળો શું આમ વાણી હીણ થયા ૨૧૪

ત્યાં આપતાં ધીરજ વળી પોતે લલીતા છે વદી
લલીતા—ખેટા ધીરજ તું રાખને પ્રભુ ના કરે જોડુ કહી
જેલી પ્રભુ છે સર્વના સહુ સારા વાના તે કરે
ધાર્યું થશે પણ તેહનું માનવ તણું ના કંઈ વળે ૨૧૫

ત્યાં સાંજરે વળી પોષ્ટમેને પત્ર ખીલે આપીઓ
તે પત્ર કુન્દનલાલનો ઉતાવળે લઈ વાંચીઓ
આશા તણી ઉર્મી પુટી ગઈ છે નિરાશા જે હતી
ધડીમાં ગઈ ગ્લાની થઈ આનંદ છેળો ઉડતી ૨૧૬

થઈ ખેડીકર ત્યાં કૃષ્ણલાલે પત્ર એકજ પાઠવ્યો

કૃષ્ણ—ના મારી સ્થિતી આપવાની આપ માગો તેટલા

પણ પ્રકત એક હબર તો હું આપવા બંધાઉં છું
પલ્લુ કઢી કરશે નહિ તો ચાલશે કઢી દેઉં છું ૨૧૭

કર્તા-સાંજે લખ્યો કુન્દન પરે કાગળ વિણાએ એક તો
શાણા અરે શીરતાજ એ કાયમ નિભાવો ટેક તો
હું તો વરી તમને ચુકી માતાપિતા સમજાવજો
મારે ન પલ્લુ જોઈએ તમ જાતને લઈ આવજો ૨૧૮

મારા તમે કુન્દન હવે હું છું વિણા તો આપની
આ પત્રથી ઝટ આવજો જો ખીક લાગે આપની
ના લાવશે કંઈ વસ્ત્ર આભુષણ તાણી પરવા નથી
પતિ ભાવ ઓછો હોય તે તો સ્ત્રી ઘરેણાં માગતી ૨૧૯

પણ નાથ મારે માટ એ ચીંતા બધી દેજો તણ
આ દાસી સહચરી આપની કરવા પીયુ આવો સણ
જહાલા વિસારી નાખશે તો દેહ આ જાશે પડી
સત્વર પધારો નાથ આ વરસો સમી થાતી ઘડી ૨૨૦

કર્તા-લખી પત્ર એવી રીતથી નાખી દીધો પેટી મહી
વળી કૃષ્ણલાલે જે લખ્યો તે તો જઈ પહોંચ્યો તહી
અહિ આવ્યો ત્રીકમલાલના એ હાથમાં કાગળ જહાં
કે તુર્ત કુન્દનલાલને બોલાવીઓ આગળ તહાં ૨૨૧

ત્રિકમ-લે બોલ કૃષ્ણલાલ તો વિવાહનું ના પાડતા
નાથ જુલમ આપણાથી કે બળે પરણાવતા

કુન્દન-તે ના કદી પાડે નહી કંઈ માગણી આપે કરી
શક્તિ ઉપરની વ્રાત એ કબુલ શી રીતે કરે ૨૨૨

લાચારી ખીચારે બતાવી તેથી તો તમને હશે
લાવો બતાવો પત્ર એ માંહે લખેલું કેમ છે

ત્રીકેમ-જા, જા અરે તું ખેસ ડાહ્યા છોકરાં સમજાવતો
પહેરામણી વળી માગી અમદાવાદની રીતેજ તો ૨૨૩

શું તેય પણ આપી શકે નહી તેટલો ગરીબ છે
ત્યારે મફતમાં છોકરી પરણાવવી કંઈ સ્હેલ છે
વળી આપે તે હજાર રૂપડી તણો હિસાબ શો
માટે ધર્યો રહે ઘેર એને કોઈ કાંઈ ન બોલશો ૨૨૪

કુન્દન-પીતા ગમે તેમ થાય પણ હું ત્યાંજ પરણી ચુકીઓ
મારા ભરૂંસે તે રહ્યાં વિશ્વાસ મુજ પર ચુકીઓ

ત્રીકેમ-ત્યારે તણ આ ઘર તમે વેળા છતાં સીધાવજો
જો આંહિ રહેવું હોય તો મુજ મરણ મુજબ ચાલજો ૨૨૫

વિરૂદ્ધ વર્તન વર્તવું તો રસ્તો અહિંથી માપજો
નથી જોવું મારે મુખ તારું લાગે અતિશય પાપ તો
જાણે નહોતો છોકરો એમજ હવેથી માનશું

મુખીઆ ધણી છે વાંઝીઆ ના દેખવું કે દાઝવું ૨૨૬

કુન્દન-પીતા તમે તુચ્છકારો શાને માટ મુજને આ સમે
નથી હિંચ કીધું કામ તોયે તે તમોને ના ગમે

હું છું તમારો બાળને હું દાસ દીન વળી આપનો
મન ચ્હાય તો ઘર રાખજો નહીતો અહીંથી કાઢજો ૨૨૭

રાખો કે ના રાખો તમે પણ છું તમારો દાસ હું
ખરદાસ કરવી આપની સમજી ફરજ મુજ ખાસ હું
માટે પીતા હું વીનવું વિચાર કરીને બોલજો
અંતર દયા ધારી જરા આ ન્યાય સુંદર તોલજો ૨૨૮

કૃષ્ણલાલ તો હજાર તમને આપવા તૈયાર છે
વળી પાસ થઈ આ વર્ષમાં હું નોકરી લેનાર છું
તે માંહીથી હજાર બે પુરા કરી આપીશ હું
કરીને ઘણીએ કરકસરને જાત દુઃખ વેઠીશ હું ૨૨૯

માટેજ રાખો માન્ય આ મારી વિનંતી તાત આ
કૃપા કરી મારી ન બીજે કોઈ કરશે વાત તો
મુજ માટ કન્યા ખોળી તે મેં જોઈ છે સાક્ષાત તો
પરણાવશે જો ત્યાં મુને થશે જરૂર મુજ ઘાત તો ૨૩૦

ત્રીકમ-જ, આવડો ધનવાન તું જોયો અરે મેં ક્યારનો
માઝા તજી ઘરડાં તણી ટોચે ચઢ્યો છું ક્યારનો
ફરી વાત ખબરદાર આ સાંભળી બોલ્યો આજ તું
પરીણામ હીતાહીતનું બેઠો હજી જોનાર હું ૨૩૧

જરી રાખ મોટા નાનાનીરે આજ આમન્યા અરે
અમ માત પીતાએ અમોને તોજ પરણાવ્યાં ખરે

ઉછાંછળા પણ તુજ જેવા ના અમે દીકા કંઈ
 મુરખા અરે શું બોલતો અકકલ હવે મારી ગઈ રૂર
 કરીઓ અમે વિવાહ તે તો સો વસા મંબુર છે
 હમણાં નડે પંચક અરે તેથીજ થોડી વાર છે.
 પંચક ઉતરતાં તર્ત ત્યાં વિવાહની હા કહાવશું
 બડી ધામધુમથી ત્યાં તને ઉમંગથી પરણાવશું ૨૩૩
 બસ છેલ્લુ કહું છું તારે ત્યાં પરણ્યા વિના છુટકો નથી
 આ થેલી ત્રણ હબરની તે બાપની પુંછ નથી
 નહિતો સિધાવો માર્ગ આ કોઈએ અમે રોકાયો નથી
 બા,બા હવે લવરી મુકી હું કાંઈ સાંભળતો નથી ૨૩૪

કેર્તા-કુન્દન ગયો ઉઠી તહાં વિચારતો નિજ ઓરડે
 કુન્દન-હાથે હવે હું શું કરું ઉપાધી આ મુજને નડે
 બે રહીશ હું અહિંઆં કદી માતા પીતાના માનથી
 બળથી મુને પરણાવશે મારું અહિં કોઈ નથી ૨૩૫
 બસ બઉં ગાડી રાતનીએ આજ નડીઆદે વળી
 મુજ મીત્ર પરિશીલનને આ વાતથી વાકેફ કરી
 લઉં સંમતી હું તેહની આગળ પછી પગલું ભરું
 હવેથી અહિં દીન એક રહેવાથી ઘણો હું તો ડરું ૨૩૬
 વળતી જમણ ભરૂચમાં સમબઉ કૃષ્ણલાલને
 આવીશ ત્યાં હું પરણીને માટેજ જીવ ત્યાં ચાલને

જો રાખશે ઘરમાં પીતા તો ઠીક નહિ તો હું વળી
 કંઈ નોકરી શોધી લઈશ તેની નથી ચીંતા જરી રૂબરૂ
 જર લોભી મારા તાતને નવ વેચવા મુજ ફેહ ફઉ
 કોડી ન લેવા હું ફઉં મુજ જીવને નિશ્ચયે કહું
 પ્રીય પાઠકો આરામ દ્યો આજે કથા આ સ્ટોપ છે
 કરશું અધુરી પુરી થોથા ભાગમાં નવી નોક જે રૂબરૂ
 કહે દાસ જોઈતારામ તો આગળ હવે શું વાંચશો
 વિણા તણા પ્રેમી વિહારો ત્યાંજ વાંચક વાંચજો

વરઘેલી વિણા-

યાને

-પ્રેમી કે પાગલ

ભાગ ૪ થો

કર્તા-તે રાતની ગાડી વિષે નડીઆદ કુન્દન તો ગયો
નીજ મીત્ર પરીશીલન તણા ગૃહે જઈ સુખીઓ થયો
બેઉ મીત્ર ભેટયા ભાવથી સ્નેહાશ્રુ નયને આવીઆ
પુછી ખબર અંતર બધી તવ દીલ ઠંડક પામીઆં ૨૩૬

પરીશીલન-પેરે પુછ્યું પરીશીલને “આવ્યા અચાનક કેમ તો
કુન્દન-તવ કુન્દને નીજ તાત સાથે છે બન્યું તે જેમ તો
ઉપલક બધુંએ છે કહ્યું કરી પાણ વીવાની વાત તો
વળી તે કહ્યું એ કારણે દીન કેટલા અહિં વાસતો ૨૪૦

મીત્ર-ભાઈ ભલે અહિં રહો તમે દીન જેટલા રહેવું પડે
સહવાસ મુજને આપનાથી સુખ સાફ સાંપડે

કર્તા-ત્યાં કુન્દને ખીજે દીને એક પત્ર વિણાને લખ્યો
તે પત્ર પાઠક વાંચજો નીચે બધો જે છે લખ્યો ૨૪૧

(પત્ર નં. ૧ કુન્દનનો વિણા પ્રત્યે)

જે પુણ્ય ભૂમી નર્મદ તીરે ભગુપુરની પ્રખ્યાત છે
મમ બહાલી વીણા ત્યાં વસે જે દેવી સમ સાક્ષાત છે
હું પત્ર પ્રેમે પાઠવું ઉર્મી હૃદય ઉભરાય છે
ક્યારે મળું ક્યારે મળું અહોનીશ એવું થાય છે ૨૪૨
નીંદ્રા અને નાગૃત મહી ખસ ધ્યાન તારૂં હું ધરું
અભીલાષી તમ દર્શન તણો વિચાર ના ખીજે કરું
તુજ સુખ મનોહર ભાગતાં નયનો ઠરે અમી તો ઝરે
આનંદ ઉદધી ઉછળી મમ ભુખ દુઃખને વીસરે ૨૪૩
આપે પ્રભુજી પાંખ તો આવું ઉડી તમ પાસ હું
જોઉં તને ખહુ ભાવથી ઉર રાખ પ્રીય વિશ્વાસ તું
પવીત્ર લક્ષ ગાંઠથી શાસ્ત્ર વીધી જોડાઈશું
લ્હાવો અનેરો લઈને ભવસાગરે તરી જાઈશું ૨૪૪
દીલ દર્દ મુજને જે થતું તેવું થતું તમને હશે
સુખ સ્વપ્ન તો આવે ઉભયને ધાર્યું તો ધણીનું થશે
ક્યારે મળું હું તુજને એના વીચારો હું બહુ
દુનીઆ તણી કંઈ દેશતે સાહસ થકી પાછો પડું ૨૪૫
મમ તાત પઈસા માગતા પણ પ્રેમથી સમજાવીશું
બહાલી વિણા તું મહરૂં સંદેશ સારો કાઢીશું
માટે મધુરી માનજો આ વેણુ સાચુ માનજો
વિણા ગણી મારી ખરી વિશ્વાસ રાખી ચાલજો ૨૪૬
આ પત્ર તમને પાઠવ્યો આવ્યા સમુ મારૂં ગણી

ધારી ધીરજ એસી રહો ચીંતા મને તેની ઘણી
 વળી પત્ર મુજને જો લખો એડરેસ આ નીચ લખ્યું
 પહોંચે વળી મુજ હાથમાં લખજો અરે એ રીતથું ૨૪૭
 લખજો પરીશીલન ગૃહે કુન્દન અરે મહેમાન છે
 નડીયાદ મધ્યે તો ખરૂં સાહિત્ય મંદીર સ્થાન છે
 ત્યાં પત્ર હાથોહાથ આ કુન્દન તણે પહોંચે વળી
 લખજો કરી એડ્રેસ એ કરી પેક કાગળ તો વળી ૨૪૮

લી૦ તારો સહાનો કુન્દન

કર્તા-લખી આમ કાગળ કુન્દને કરી પેક પોષ્ટે નાખીઓ
 જોતાં જ રાહ જવાબની કંઈ દીન ગણવા લાગીઓ
 આ તર્ફ પત્ર જ પહોંચીઓ વિણ તણા એ હાથમાં
 વાંચી વિચારી હરખી તે અત્યંત છે દીલ સાથમાં ૨૪૯
 પેટી મહીથી પત્ર કાઢી તર્ત લખવા બેઠી તે

પત્ર નં. ૨ (વિણુનો કુન્દન પ્રત્યે)

આનંદના આવેશમાં લખવા પ્રત્યુત્તર નાથને
 બહાલા જહાજે નાવડી ડુબતી બચાવી સાગરે
 દાવાનજો બળતો અરે જ્યમ નાગને તાર્યો તમે ૨૫૦
 ત્યમ પિયુષ તમ પત્રથી મમ પ્રાણ જાતો છે બચ્યો
 મૃત દેહ મારા પરે આજે અમીઘટ છે સીંચ્યો
 તમ હર્દ દીલનું વર્ણુચું તેથી અધીક તોછે મને
 પુરી પ્રણયની વેદના સ્હેવાય તે ના આ તને ૨૫૧
 નયનો મળી છુટાં પડ્યાં ત્યાંથી નયન બીજી રક્ષાં

મનની સ્થિતી એવી થઇ પવને ધ્રુજ પત્રો રહ્યાં
 તન આ તપી વિરહાનળે દીન દીન કૃષ થાતુ હવું
 શાન્તી જળ સિંચક તમે તો માહરે કહો કયાં જવું ૨૫૨
 ચાતક ચહે છે ચીતથી વષ તણા વિલાસને
 પોકારે ચકવી રાત્રીએ વિરહે બળી નીજ નાથને
 ચાહે ચકોરી ચીતથી હાં ચંદ્રમાના તેજને
 હું ચાહુ તેવી રીતથી એ નાથ તમના પ્રેમને ૨૫૩
 લલચાઇ રહ્યો પટપદ અરે પત્રો તણા પરાગમાં
 હરણાં તણું મન ચોટીયું છે રમ્ય ગાયન રાગમાં
 છે માન સરવર હંસલાલું મન મેળે લાગીયું
 સુંદર ઘટા ઘનની થતાં જ્યમ મોરનું મન લાગીયું ૨૫૪
 ઈચ્છા કરે જ્યમ માછલી છે મેઘની જે ભાવથી
 રવી તેજમાં ચકવા તણી દ્રષ્ટી સમી જે ભાવથી
 તે ભાવથી હું નાથ તમને નેહથી ન્યાળી રહી
 ભરી બાથ વિણા માહરી ક્યારે કહો ચુંબન કરી ૨૫૫
 મુજ કાળજી લેદઈ જતું મન્મથ તણા શરથી અહા ?
 સરીતા, સમીરને ચંદ્ર આ દેતાં મને કળેા મહા
 કોયલ, બપૈયા, મોર તે હાંસી કરે મારી અરે
 હજીએ કુંવારી ધારીને ફનીયા ઘણી એટા કરે ૨૫૬
 જોબન તણી પુલવાડી આ માળી વીના સુકાય છે
 રોપા બધા કુમળા પુટયા તે તો હવે કુમળાય છે

માટે પીયુ આ પત્ર પહોંચે અત્ર વહેલા આવજો
આસા ભર્યો સંદેશ બહાલા તર્ત મુજને કહાવજો ૨૫૭
હીં આપની ભવોભવની કીંકરી
વિણુ

કેર્તા-ઉપર લખી રીતે કરી શીરનામુ પત્રજ નાખીઓ
આશા તણા અંકુરથી થતી સ્નેહ અંતર દાખીઓ
અહિં પત્ર પરીશીલન ગૃહે નડીઆદ માંહે આવીઓ
વાંચી પ્રથમ તે કુન્દને નીજ મીત્રને બતલાવીઓ ૨૫૮
પુછી પરીશીલન તણી તે કાર્ય માંહે સંમતી
પરવાનગી પરીશીલને પણ સ્નેહથી આપી દીધી

કુન્દન-વળતી વહયો કુન્દન તહાં ભૃગુક્ષેત્રમાં હું જઉં હવે
દીન ચાર પછી ત્યાં બેઠને વિણુ ગ્રહે હું તો હવે ૨૫૯

કેર્તા-એ પત્ર વિણુનો ચઢયો કુન્દન કરે બ્યાંથી અરે
ત્યાંથી સ્થિતી પલટાઇ છે કુન્દન તણી પ્રેમાતુરે
ના બોલવું ના ચાલવું ધરી મૈન બેસી તે રહે
નિંદ્રા ન આવે રાત્રીએ હરહમ વિણુ જપતો રહે ૨૬૦
નિંદ્રા જરા કંઈ આવતી તે સાથ સ્વપ્ને પણ વિણુ
જગાડતી આવી અરે બાગે નહિ બે તો વિણુ
બે બાકળા રજની બધી પધારીએ બેસી રહે
બહાલી વિણુ, બહાલી વિણુ એ નામ હરહમતો રટે ૨૬૧
ના ચોટતું ચીત કામમાં ના શબ્દ સ્પષ્ટજ આવતો
અંતરીક્ષને હવા મહી ઉભી વિણુ અવલોકતો

હું દાસ તુજ કરે માપ કહી કૃતજ્ઞતા દર્શાવતો
તેવી સ્થિતી થઈ પ્રેમની કુન્દન બન્યો પાગલ પુરો ૨૬૨

*

*

*

*

બાચક હવે વિચારીએ કુન્દન પીતા ત્યાં શું કરે
કુન્દન ગયો રીસાઈને તેથી હવે તેતો જુરે
જાણ્યું નહીં એ દીન કુન્દન ક્યાં ગયો રીસાઈને
શોધી વળ્યાં કંઈ શેરમાં મનથી ઘણા ગભરાઈને ૨૬૩
પત્ર નં. ૩ પરીશીલનનો ત્રીકમલાલ પ્રત્યે
ત્રીજે દીવસ જ્યાં પત્ર પરીશીલન તણો છે આવીઓ
તેમાં લખ્યું મુજ મીત્ર કુન્દનલાલ અહિં આ આવીઓ
મેં પુછતાં જાણ્યું અરે રીસાઈને તે આવીઓ
વળી રીસ એ છે લગ્નની કુન્દન દીલે છે લાવીઓ ૨૬૪
માટે પિતાજી વાત આ મારી જરા શીખની ધરો
છોડી મમત સઘળો તમે એ ભાઈ કહે તેતો કરો
સંસાર જો સુધારવા નીજ પુત્રનો વ્હાતા તમે
કન્યા પસંદ કુન્દન કરે ત્યાં ના બતાવો અણગમે ૨૬૫
નહીં તો જરૂરે આપશે પરીણામ વીપરીત તો ખરે
સચવાય ના તમ માન મર્યાદા વિચારો તે અરે

લીં તમારો આજ્ઞાધીન સેવક

પરીશીલન

એ રીતનો જ્યાં પત્ર ત્રીકમલાલને આવી મળ્યો
તેથી મટી ચીંતા બધી પણ રાખ અંતર છે વધ્યો ૨૬૬

મનથી વિચાર્યું છોકરો શું આજથી છટકી જશે
 હું છું હજુ ખેડો છતાં ધાર્યું અરે તેનું થશે
 છોમે કરે એ ફંદ પણ ના તેહનું ધાર્યું થશે
 હરી જઈશ હું શું એમ એ શું ધારતો મનમાં હશે ૨૬૭
 અહિંઆં ગણ્યા પૈઠણ તણા હજાર ત્રણજ રોકડા-
 માગું સ્વીકાર્યું તેહનું સઉથી અમે થઈને વડા
 તેને હવે શું ના કહું શું મુખ લઈને આજ તો
 છે લખ પણ લીધું હવે છે દીન બાકી સાત તો ૨૬૮
 છે કૃષ્ણલાલજી માહરો પરભવ તણા વેરી પુરો
 મુજ પુત્રને છે ભોળવ્યો દઈને દીલાસો તો ખુરો
 માટે શ્રીફળ તેને હવે અહિંથી છુટું ફેકી દઉં
 સો ગાઉ સુધી આશ ના રાખે લખી તેવું દઉં ૨૬૯
પત્ર નં. ૪ બનાવટી ત્રીકમલાલનો કૃષ્ણલાલ પ્રત્યે
 એવું વિચારી ચત્ર એકજ તર્ત કુન્દનલાલનાં
 એ નામનો જુઠો લખ્યો તેમાં લખી છે આ બીના
 માલુમ કૃષ્ણલાલને ભગુક્ષેત્રમાં થાયે વળી
 લખીતંગ કુન્દનલાલના સ્વીકારશોભ શ્રી હરી ૨૭૦
 આપ્યું હતું મેં આપને જે વચન રેરે સ્વેચ્છા થકી
 લખવું પડે છે પણ અરે લાચારી સાથે આ નકી
 મુજ તાત વચ્ચે આવતા વિણા તણા વિવાહમાં
 ના તાતની આજ્ઞા ઉલંઘન થાય મુજ વિવાહમાં ૨૭૧
 એ હાંકમાં બળતા દૃઢચથી આ લખાવ્યો પત્ર છે

એ માનજો સાચું ખરું કરીઓ વિવા મુજ અત્ર છે
 વિણા સમો વર કંઈ તમે ખોળી હવે તો કહાડજો
 મુજ લગ્ન લેશે ત્રણ દીને ના આશ મારી રાખજો ૨૭૨
 લી૦

KUNDANLAL

કર્તા-મજકુર એવો ગોઠવી લખી પત્ર ત્રીકમલાલ તો
 અત્રિજામાં નીચે લખ્યું પોતેજ કુન્દનલાલ તો
 આ પત્ર નાખે પોષ્ટમાં ત્રણ દીન પુરા તો થયા
 ત્યાં તર્ત ત્રીકમલાલ તો વળી તાર કરવાને ગયા ૨૭૩

(તાર)-પરણાવીઓ નીરવીધનથી અહીં આજ કુન્દનલાલને
 માટે તણ આશા હવે પરણાવજો તમ બાળને
 કરી તાર નીજના નામથી બ્રહ્મચરે કૃષ્ણલાલને
 એ રીત તારે મોકલ્યો કપટ ભયા હેવાલને ૨૭૪

* * * * *
 બ્રહ્મચરમાં કુન્દન તણા નામે લખેલો પત્ર જે
 બનાવટી જેને લખ્યો આવ્યો અરે તે અત્ર છે
 તે કૃષ્ણલાલે રાખીઓ છાનો બધાથી છે અરે
 કૃષ્ણ-જાણ્યું હવે બગડી ગઈ ના કાંઈ તેમાંથી વળે ૨૭૫
 ઉલટાં કરે આકૃંદને વળી કાંઈ વીપરીત તો બને
 માટે હવે સમજાવીને મન વાળશું થોડા દીને
 ત્યાં સુધી ખોળી કાઢું હું વિણા સમો વરતો ખીજો
 વિદ્યા વિનય રૂપ ગુણમાં કુન્દન થકી અધીક જો ૨૭૬
 કર્તા-વિચાર એવો ગોઠવી તે સાંજના કરવા ગયા

ત્યાં એટલામાં તારવાળાના નીચે ઘાંટા થયા
 આવી લલીતા હોડતી બેબાકીની વિસ્મય થતી
 આ તાર ક્યાંથી આવીઓ ઘાંટા વિણાને પાડતી ૨૭૭
 આવી વીણા પણ હોડતી. ઝટ તાર લઈ તે વાંચીઓ
 તે વાંચતાં બેભાન થઈ હૃદયું ભરાઈ આવીયું
 ચકરી ચઢી શીર તો ભમ્યું ચક્ષુ ગયાં ફાટી અરે
 નીમીષમાં હેઠે પડી ગઈ બાન ભુલી તે ખરે ૨૭૮
 અફળાયું શીર પત્થર સહે ત્યાં રકત તેથી નીકળ્યું
 લલીલા હવે હિંમત તણ ફૂલન કરે જે ના ખળ્યું
 તે સાંભળી પાડોશીઓ હોડી તહાં છે આવીઆં
 વીણા તણી આશ્વાસના કરવા બધાંએ લાગીઆ ૨૭૯
 ત્યાં કૃષ્ણલાલે અટલામાં તાર આવી વાંચીઓ
 તે સાંભળી પાડોશીઓ વિસ્મય અરે તેથી થયાં
 હજુ કોઈ નોતુ બળતું વીણા તણા વિવાહ તો
 ક્યાંથી અચાનક આજતો સળગ્યો અરેરે દાહતો ૨૮૦
 ઉપાડી વીણાને મુવાડી ખાટલે છે તર્ત તો
 પાટા બધા બાંધ્યા શીરે પણ છે નહી કંઈ શર્તતો
 આવી જરા શુદ્ધી કંઈ ચક્ષુ ઉઘાડી બોલી તે

(વિણા-આ શું કર્યું કુન્દન તમે બેઠા ફરી શું બોલીને ૨૮૧

કેતી-કે તર્ત આવી તાણને બેભાન થઈ પાછી પડી
 વળી સહેજ આગળ બાન એ સ્થિતી રહીને બે થડી
 વળી કૃષ્ણલાલજી બોલીઆ હેતાં દીલાસો તેહને

કૃષ્ણ-તું રાખ ધીરજ બેન તું આ સાચવી લે દેહને ૨૮૨
 વર તો મળે એથી રૂડો જગદીશ સહુ સારૂ કરે
 પ્રભુ પર ભરોસો રાખ તું આકૃંદ કરે કંઈ ના વળે

લલીતા-લલીતા વળી બોલી તહાં કીકી અરે આ શું કરે
 વિધીનાં લખેલા લેખ તો ના કોઈથી પાછા ફરે ૨૮૩
 કુન્દન બિચારો શું કરે છે તાતનું કારણ બધું
 વળી આવી સ્થિતી આપણી પછકણ તણું ના છે ગણુ
 માટે પ્રભુ ઇચ્છા ઘણી બળવાન બાળા બાણુ તું
 કુન્દન તણા કાગળ વિના હણુ કેમ સાચું મીનણું ૨૮૪

કર્તા-ત્યાં કૃષ્ણલાલે તર્ત તો તે પત્ર કહાડી વાંચીઓ
 કુન્દન તણા નામે ત્રીકમલાલે અરે લખીઓ હતો
 તે સાંભળી લલીતા તણી ઉમેદ ભાગી ગઈ હવે
 વિણા અરે ધીકારતી નર જાતને કંઈ કંઈ લવે ૨૮૫
 નાખ્યો નિસાસો કારમો ચોધાર નયને તે રડી

વિણા-ઉઠી ઉભી થઈને કહ્યું જાઓ નહિ વાંધો પડે
 કર્તા-સગાં સહુ વિખરાઈ ગયાં લલીતા રસોડે તો ગઈ
 કૃષ્ણલાલ તો લેવા દવા ગયા બહાર તે શીશી લઈ ૨૮૬
 પત્ર નં. ૫ વિણાનો અંતીમ કૃષ્ણલાલ પ્રત્યે
 ત્યાં સુધી વિણાએ લઈ એક પત્ર તેમાં તો લખ્યું
 સુણો પીતા મારા વિષે થયું છે વિધીએ જે લખ્યું
 પરણી હતી હું ક્યારની રે એજ કુન્દનલાલને
 પણ પરણવાનું છે મળ્યું તે આજ કુન્દનલાલને ૨૮૭

પરણ્યા ભલે એ છે છતાં હુંતો હવે પરણું નહી
મુજ એક ભવમાં જે પતી હાથે કરી કરવા નથી
કુન્દન તણીતો આડ ખીલી જન્મભર હું તો રહું
તેથી જીવી હું શું કરૂં રહેશે પ્રમોદ તે બહુ ૨૮૮

હું દુર થાઉં આજથી છે તાતના વચને પળે
વળી લગ્નની ચીંતા થકી મુજ માતનું અંતર બળે
ચીંતા છે તમોને ઘણી મુજ માટ યત્નો આદર્યા
હું કર્મ હીણાના નસીબે સર્વ તે પાછા ફર્યા ૨૮૯

તેથી પીતા આજ જે છે માર્ગ સારો લાગીઓ
તેતો લીધો નીરસય પણે દુઃખ ઓઢર આજે લાગીઓ
મુજ માતને આપી ધીરજ રોવા ન દેશે પાછળે
આ પુત્રી તમ જ્યાંજાય છે ત્યાંથી નહી પાછી વળે ૨૯૦
પીતા મને ના ખોળશેરે કાલ પ્રાતઃકાળતો

આ પત્ર મળીશે આપને સરીતે તણાતું સખ હશે
વળી આવે કુન્દનલાલતો કહેજો ખબર મારી અરે
કરતી સ્મરણ વિણા ગઈ સ્વર્ગે તમારું તો ખરે ૨૯૧
લી૦ તમારી કર્મહીણુ વિણા

પત્ર નં ૬ વિણાનો અંતીમ કુન્દન પ્રત્યે

કર્તા-આ પત્ર લખી પીતા તણી પેટી પરે મુક્યો જઈ

વળી ત્યાંજ કુન્દનલાલને લખીઓ વળી ખીલે લઈ

કુન્દન તમે ના આવશે ના લાવશે મારી કયા

હું ખુશ થઈ આજે હવે પરણી તમ સુખીઆ થયા ૨૯૨

પણ દુઃખ અંતર એ થતું મમ આડખીલી સાલસે
 વળી સાલતુ પણ એ હશે વિણાજ ઠપકો આપશે
 પણ નાથ હું ખાતરી દઉં એવો ન ભયતો ધારશે
 છું આપના સુખે સુખી હુંતો થઇ એ માનશે ૨૬૩
 પણ જીવંતી સુધી તમોને શર્મ શાણા આવશે
 મારી હયાતી જ્યાં સુધી ત્યાં સુધી એવું લાગશે
 તેથી પીયુ પથે પડુ મુજને સુજ્યો છે આજ જે
 હું જાઉં જે સ્થાનકે ખોળી વિણા આ નહિ જડે ૨૬૪
 હું જાઉં જે સ્થાનકે ત્યાં માનવી આવાં નહિ
 હું જાઉં જે સ્થાનકે ત્યાં દુઃખડાં આવાં નહિ
 હું જાઉં આ છેતરી ના કોઇ મુજને ઝાલશે
 હું જાઉં તે સ્થાનકે ના તોપ બાજી ચાલશે ૨૬૫
 માટે પિયુ તજીને સ્મરણ સુખચેનથી રે'જો હવે
 મળશું હશે જો પ્રેમ પુરો તોજ કુન્દન પરભવે
 આ પત્ર આવે હાથ તમને પહેલાં દેહજ આ જશે
 બલિદાન માતા નર્મદાને આજ વિણા અર્પશે ૨૬૬
 સ્વર્ગે જઇ દર્શન કરી વ્યોમે રહી જીવતી રહું
 ત્યાં નાથ પણ તમ નામની જપ માળ હું જપતી રહું
 જો સાંભળે તે કોક દીન મુજને તમે સંભાળજો
 પ્રીય નાથ મુજનો મોહ ટાળી રે હવે મન વાળજો ૨૬૭
 પ્રીય નાથ આ લીજી ગયો છે પત્ર અશરૂધારથી
 નયનો ભરાયાં અશરૂથી આ હાથ કહ્યું કરતા નથી

માટે પીયુ છેલ્લા પ્રણામો કીંકરીના માનને
આ દાસીએ જે શ્રમ દીધો તે માફ મુજને આપને રહત
લી. આપની હુમ્મશની વિયોગી વિણા

કર્તા-લખી એમ પત્રજ ખીડીઓ શીરનામુ પણ કીધું કરી
વળી પોસ્ટની પેટી મહી નાખ્યો જઈ ઉતાવળી
ત્યાં તેવે કૃષ્ણલાલ તો લઇને દવા આગ્યા તહાં
કંઈ પાઇને કંઈ ચોપડી જ્યાં જ્યાં હતું વાગ્યું તહાં રહત
સહુ કેઈ જમી પરવારીને નિંદ્રા તણે આધીન થયાં
વિતી અરધ નીશા જતાં નેત્રો વિણાનાં ઉઘડયાં
ઉઠી થઈ ઉભી પથારીથી વિણા ધીમે રહી
તે નીકળી પથારીને પ્રણામ તો છેલ્લા કરી ૩૦૦
ઉઘાડી ખારી પાછલી તેમાં થઈ નીકળી ગઈ
આવી સરીતા તટ પરે હિંમત ધરી ઉભી રહી
કરીને સ્તવન ત્યાં શ્રીહરીનું નેજ કુન્દનલાલનું

વિણા-કહી નર્મદા લેજે શરણ બલીદાન તું વિણા તણું ૩૦૧

કર્તા-કહી એટલું કુદી પડી વિણા અરે ભર નર્મદે
ઓ બય, પેલી બય જોતાં થઈ ગઈ અદ્રશ્ય તે
વિણા તણી વિપરીત દશા જોઈ તરૂં રડતાં હતાં
માળે વસેલા પક્ષીઓ પણ શોક લીનાં તો થતાં
કૃષ્ણલાલ તો બગી સવારે તો બય જોવા તો વિણા
પથારીએ દીઠી નહી યોલાવી આદે તો ઝીણા
ના યોલાવું કેઈ વળી બતે જઈ જોઈ વળ્યા

પગલાં પડ્યાં છે બારીએ સરીતા તરફ તે છે વળ્યાં ૩૦૩
 પાછો વળી જુવે જહાં છે પત્ર પેટી પર પડ્યો
 લઈ પત્ર વાંચ્યો પેરથી તો વેમ સાચો છે પડ્યો
 જોયું જઈ સરીતાપુરે ડુખી વિણા નિશ્ચય ખરે
 આવી અરે નીજ ઘેર તે આકુંઢ અઢકું છે કરે ૩૦૪
 લલીતાએ જાણી વાત આ માથુ બધુ નાખી કુટી
 રે હાય વિણા, હાય વિણા શું શું ગઈ મુને મુકી
 સગાં સંબંધી સહુ મળ્યાં આચાર સહુ રીતે કર્યો
 કૃષ્ણલાલને લલીતા તાણું તો મન વળાવી તે વળ્યાં ૩૦૫

X

X

X

X

વાંચક હવે ચાલો તમે કુન્દન બન્યો પાગલ તહાં
 આશા તણ નીજ તાતની તઈયારી કરી વીણા જહાં
 કુન્દન—જઈ આપ મેળે આજ હું ભૃગુક્ષેત્રમાં વિણા વરૂ
 જાએ નકામા દીન આ અહીંયાં પડી રહી શું કરૂ ૩૦૬
 ત્યાં તુર્ત ઉઠ્યો ટેકથી જઈ મીત્રને મળીએ વળી
 હું જાઉં છું જો આ ઘડી ભૃગુક્ષેત્રમાં સમણ કરી
 તું આવજો ત્યાં મારી જાનમાં તું આવજો
 હું પત્ર લખું કે તર્ત તું આ જાઈ મારા આવજો ૩૦૭
 આવે કદી જો પત્ર હમણાં સ્ટેશને પહોંચાડજ
 આવે પછીથી જો કદી તો તારથી પહોંચાડજ
 કદી એમ તે ઉતાવળો ગયો સ્ટેશને છે ઢોહતો
 કંઈ વારે ગાડી આવી ત્યાં બેઠા છતાં બેતો હતો ૩૦૮

ત્યાં એટલામાં દોડતો નીજ મીત્ર પરીચીલન દીકો
જેઈ પત્ર તેના હાથમાં આવ્યો ઉમળકો છે મીઠો
ગાડી મઢીથી ઉતરી કાગળ લીધો સામે જઈ
ત્યાં એટલામાં ટ્રેનની વિસલ તરત તો છે થઈ ૩૦૬

દોડી ચઢ્યો ગાડી પર પાકીટ ખીસ્સામાં ધરી
ને હર્ષના આવેશમાં જોયો ન કાગળ ફરી
ત્યાં એટલામાં આવ્યું છે ભરૂચનું સ્ટેશન વળી
ઉતર્યો જ્યાં ગાડીપરથી તર્ત ખખર તો મળી ૩૧૦
પણ ખાતરી કરવા પુરી ગયો ઘેર કૃષ્ણલાલને

કાગળ ખતાવી કૃષ્ણલાલે કીધું કુન્દનલાલને
કૃષ્ણ-વિણા સીધાવી સ્વર્ગમાં છે આપના કાગળ થકી
કર્તા-ત્યાં પત્ર પેલો સાંભર્યો આવી ખખર અહિં સાંભળી ૩૧૧

છે તર્ત કાઢી વાંચીઓ જોભાન સ્થિતી ત્યાં થઈ
ચીતડું ભમી તેતું ગયું શુષ્ક શાન તેની છે ગઈ
પાછો વળી એક પત્ર કહાડી તર્ત લખ્યું આ રીતનું
પાપી પીતા તમ કૃત્યથી આજે ઘણો દીલગીર છું ૩૧૨
પત્ર નં. ૭ (કુન્દનલાલનો પીતા પ્રત્યે)

મારી વિણા સ્વર્ગે ગઈ હું પણ હવે ત્યાં જાઉં છું
ના જોળણો મુજને હવે દરબાર પ્રભુને જાઉં છું
ઓ સ્માર્ધના લોભી પીતા મારો તમોને માપ છે
મુજ જોડી તોડી પ્રેમની કાટન કાઢી પાપ છે ૩૧૩

પછસો ટકો પુરો લયો તે વાપરો અતી હોંસથી
 ના ના રડો કકળો કદી કાઠો ન દીન અપ્રસોસથી
 તમ આંખમાં ધુળી નાખીને આજે વિણુને જઈ વડે
 સ્વર્ગે જઈ દેવો સમીપ હું લખ વિણુથી કરું ૩૧૪
 લીં તમારો કંટક રૂપ પુત્ર કુન્દન

પત્ર નં ૮ કુન્દનલાલનો મીત્ર પ્રત્યે

કર્તા-લખી પત્ર નાખ્યો પોખટમાં ખીજો લખ્યો નીજ મીત્રને
 વિણુ ગઈ હું જઈ ધારી દૃઢ એ મીત્રને
 મુજ પાછળે આવીશ નહિ એ લાઈ સાચુ હું કહું
 ભેટો નહિ મારો થશે સ્વર્ગે હવે હું જઈ છું ૩૧૫
 આ પત્ર દેખી લાઈ તું સમ જન નહિ પણ કાણને
 ઉઘલાવ જે, તું આવજે આ નર્મદા એધાણુ છે
 લીં તારો સદાનો વિયોગી મીત્ર કુન્દન

કર્તા-આ પત્ર પણ નાખ્યો જઈ પાગલ બન્યો પુરો હવે
 વિણુ વિણુ રડતો મુખે ખીજુ ન કાંઈ તે વહે ૩૧૬
 વિણુ સરીતામાં ગઈ તે હામની સાથે ગયો
 કુન્દન તણો હેવાલ ત્યાં વાંચક મુણો છે શો થયો
 પ્રીય પાઠકો આરામ લ્યો આજે કથા આ સ્ટોપ છે
 કરશુ અધુરી પુરી પંચમ ભાગમાં નવી નોક જે ૩૧૭
 કહે દાસ જોઈતારામ એ કઠલાલકર વાણી વહે
 સહુ વાંચજો એ ભાગ પંચમ ત્યાં દૃઢ સહુના ઠરે

વરધેલી વીણા—

માને

—પ્રેમી કે પાગલ

ભાગ ૫ મો

કેતાં-જય ! નમદે જિણા કહી પોતે સરીતામાં પડી
સાહસ થકી અટકાવવા તે પાસ નહોતું આ થકી
નિર્દોષ બાળા આમ મરતાં રે તડ લીરનાં રજાં
આઘાત પ'ખીને શતાં માળા થકી નીચે પડ્યાં ૩૧૮

પોકારવી કુન્દન અરે ! કુન્દન અરે ! એ સુખથી
કુન્દન તણા વિરલે થકી એ એમ મરતી સુખથી
અંડતું મુકયું સરીતા વિલે વમળે પડી કુખી ગઈ
કંઈવારે જળમાં સરી વળે પાછી તરી આવી જઈ ૩૧૯
છે જેવ જેનો પામરો તેને નકો સાફી થકે
વપ્પી શસ શમે એકલે તેને નકો માફી થકે
એ ન્યામ પણ કીલા તણા લલાદમાં લખીઓ હતો
હવે દુઃખ અવસાર એ જિણાતા ભાગમાં લખીઓ હતો ૩૨૦

જ્યારે તરી જળ ઉપરે વીણા હતી કંઈ બાનમાં
 ચોપાસ દ્રષ્ટી ફેંકીને ઇચ્છે મદદ બે બાનમાં
 બે હાથ પહેળા કંઈ કરી કહેવા જતી કીસ્તારને
 એક કાષ્ટ તરતું આવીયું અટક્યું વીણાના હાથમાં ૩૨૧
 અલી લીધું તે બળ થકી વીણા ચઢી તે પર ગાંઠ
 કંઈ કાળના મુખે થકી તો હાલ વિણા ઉગરી
 રે રે તણાતી તે વિણા કાષ્ટની ગતીએ અહા ?
 ભરસાગરે આવી ગઈ જ્યાં જળનીધી ધુધવે અહા ૩૨૨
 બાળા હતી અબળા વળી વિલાસમાં ઉછરી હતી
 ના, ના ભયંકર આ ઘડી જીવન ભરે દીઠી ન'તી
 બેઠી હતી તે કાષ્ટ પર પણ બાન નોતું દેહનું
 આસ્માન અવની જળ તણું ના બાન તેને તેહનું ૩૨૩
 બેલાન થઈ તે સાગરે ધુમતી તણાતી તે જતી
 ના બાન તેને ગઈ દુરે રજની બધી વીતી હતી
 ઉગ્યો પ્રભાકર પુર્વમાં સુવર્ણ કીર્ણી પાથરી
 ના બાન પણ તેનું હતું જતી હજી વીણા તરી ૩૨૪
 જાતું હતું એક જહાજ ત્યાં આ વખત એ દરીઆ મહી
 નાવિક તેમાં ત્રણ હતા તે વિણ જન તેમાં નહી
 તે માંહી ભરીઓ માલ છે સોઢાગીરી તેતો બધો
 બંદરે સીધાવે ભાવનગરે શેઠ તેમાં તો નતો ૩૨૫
 રવી ઉગતાં નાવીકની દ્રષ્ટિ ગઈ વિણા પરે

તરતી હતી એ કાષ્ટ પર બેભાન થઇ તે તો અરે
 જળચર હવે પણ તેહને ના, ના, જરી હજુએ નહ્યા
 દુઃખપૂર્ણ હવને ભેધને છે કાળ પણ પાછા પડ્યા ૩૨૬
 એ રીત પણ વિણા હજુએ દુઃખથી હવતી હતી
 તે પર હવે નાવીકની દ્રષ્ટી અરે ઠરતી હતી
 એ ભેધને હંકારીઉં છે વહાણ વિણાની ભણી
 હરખા ઘણું નાવીક તો એ ભેટ ઉત્તમ તો ગણી ૩૨૭
 વીણા નિકટ નાવીક તો એ વેગથી આવી ગયા
 ભેધ સ્વરૂપે સુંદરી વિસ્મય અરે તેથી થયા
 હાલે નહીં ચાલે નહીં શબ્દત હતી એ સુંદરી
 તે ભેધ નાવીકો ધસ્યા હોડી જરા આધી કરી ૩૨૮
 લીધી પછી ધીમી રહી હોડી મહી એ સુંદરી
 વિચાર કરતા શ્વાસ છે હજુએ હવે એ સુંદરી
 બોલ્યા વીના ધીમે રહીને શુશ્રૂષા કરતા હતા
 અતિ આસ્તે ગરમીની અરે એ આંચતો ફેંટા હતા ૩૨૯
 આશા પડી હવ્યા તણી નાવીકને વીણા તણી
 તેથી અરે નાવીકમાં તકરાર ભામી ત્યાં ઘણી
 નાવીક ૧-વળી એક કહેતો હું વડે આને અરે અહીંથી જઈ
 મુજ રૂપને મળતી મળી માશ મહી ખામી નહીં ૩૩૦
 નાવીક ૨-કહે એ ભાગશે તવ મુજને એ માગશે
 મું રૂપ માંડે છે નહિં એ ફેડ મુજને આપશે

નાવીક ૩-કહે એ ભાઈઓ ? તમ ઘેર સ્ત્રીઓ છે વળી
 હું તો હજુ વાંઠો રહ્યો હો તેહથી અર્પણ કરી ૩૩૧
 લલતા પરસ્પર તે વળી કરતા ઘણું તોપ્રાન તો
 વિણા કશું જાણે નહી તે તો ઉઘે બે ભાનથી
 થોડી ઘણી ઘડીઓ જતાં ચક્ષુ વીણાનાં ઉઘડયાં
 ચોપાસ દ્રષ્ટિ ફેંકીને નયનો વળી પાછાં ખીડયાં ૩૩૨
 ચુપકી ધરી નાવીક ત્યાં બેઠા વળી આઘા ખસી
 મનમાં ઘણા રાજી થતા ને તાળીઓ લેતા હસી
 પુરી હવે જાગ્રત થઈ વિણા ઉઠી હોડી મહી
 ચોપાસ સાગર ધુધવે અવની. કહાં દેખી નહી ૩૩૩

નાવીક દીઠા ત્રણ તહાં મૃદુ હાસ્ય હસતા હતા
 વિણા તણા નિર્ભય થતાં અવયવ બધા ખીલે જતા
 વિણા-વિણા વદી એ ભાઈ કહે હું શી રીતે આવી અહીં
 જીવનતણા દાતા તમે હું ઓળખું તમને નહી ૩૩૪

નાવીક-નાવીક વદા એ સુંદરી જગમાં તણાતી જોઈને
 લીધી અમે તાણી તુને મરતી બચાવી જોઈને
 વીણા-ઉપકાર માનું આપનો આ નાવડું કયાં જાય છે
 ઉતારશે કયાં મુજને એના વિચારો થાય છે ૩૩૫

નાવીક-ફીકર તજે એ સુંદરી ના કષ્ટ તમને આપશું
 અમ ત્રણ જણામાંથી તમોને ફડી રીતે રાખશું
 કર્તા-વાણી સુણી નાવીકની વિણા વળી મુર્છિત થઈ

રે હાય ? દુઃખમાં કયાં જીવી કહીને વળી સુધં ગઈ ૩૩૬
 કે. વાર એ સ્થીતી રહી પાછી ઉઠી ડસ્તી દીલે
 વિશ્વા-વિચાર કરીને તે વદી વળી કંપતી વદને વીલે
 હા ના કહું જે અહિં વળી સાગર મહી એ નાખશે
 આ દુઃખમાંથી કોઈક દીન શુભ સુખનો એ આવશે ૩૩૭
 માટે વદી વીચારતી એા ભાઈ સાચુ વેણુ છે
 તમ ઘેર આવું હું એ સત્ય માફ કહેણુ છે
 સુખ રૂપ મુજને સાચવી તમ ઘેર મુજને લઈ જશે
 કરશે ભલુ ભગવાન તો સુખીઆ વળી આપે થશે ૩૩૮

કર્તા—નાવીક માની મોઢ મન હંકારતા હોડી ગયા
 વીણા તણી સંભાળ તો રસ્તે જતાં લેતા ગયા
 જળ માર્ગ કાપ્યો કંઈ દીને આવી ગઈ અવધી હવે
 એા આવીયું છે શહેર આ કહેતાં પહોચ્યાં ખંદરે ૩૩૯
 લંગર કચું ખંદર પરે નાવીક ત્યાં ઉતર્યા ત્રણે
 પહેરાવીએા નર ડરેશ તો અંગે અરે વિણા તણે
 નાવીક ઉતર્યા ત્રણ તહાં ચોથી વીણા નર વેશમાં
 હતો કાયદો જડતી તણે નવું આવતું જે દેશમાં ૩૪૦
 ખંદર પરે પગ મુકતા પકડયાં ચીકીત્સા કારણે
 નીહાળી ત્રણેને કાઢીઆ આવી વીણા ત્યાં આગળે
 વિણા તણા સ્ત્રી ચેનથી અધીકારી વિરમય થઈ ગયો
 મોટી શક્યો ના તેજથી આલો ખની ઉલો રહેા ૩૪૧

પકડાઇ વીણા જોઇને નાવીક ગયા ત્યાંથી ખસી
 અધીકારીના કરમાં અહિં વિણા હવે આવી ફસી
 ત્યાંથી વિણાને લઇ ગયો અધીકારીએ ઉપરી કને
 વીણા તણી ત્યાં શી દશા કહુ સાંભળો ત્યાં જે બને ૩૪૨
 પોતે થઇ સ્ત્રી વેશમાં અધીકારી આગળ જઇ ઉભી
 સૌન્દર્ય તેનું જોઇને શું તે શકે તેને દુભી
 અધીકારીએ પુછતાં તહાં વિણા વદી સાચુ બધું
 જે જે વીતી નીજ દેહને તે તો કહી દીધુ બધું ૩૪૩
 રંભા સમી વીણા હતી સર્વાંગ કોમળતા વસી
 ફીકાશ મુખ પર ભારતી પણ તેજમાં ખીજે શશી
 અધીકારી-અવની વીશે કેા મુંઢરી વિધીએ કદી સરળ હશે
 અધીકારી મન શંસયવસ્થો અહિં મેનકા આવી હશે ૩૪૪
 કર્તા-તેજે ગયો અંબાઈ તે નીજ લાન ભુલ્યો દેહનું
 અધીકારમાં હરદમ રહેતું તમ લેણુ લેહનું
 નિર્દોષ બાળાઓ કંઈ આ દુષ્ટને કર આવતી
 થતાં શીયળનો ભંગ તેતો તે પછી છુટી જતી ૩૪૫
 વિણા તણી પણ એ દશા એ દુષ્ટ કરવા ધારતો
 ખીજી બધી સ્ત્રીઓ સમી વિણા અરે વિચારતો
 નિશ્ચય કરી મનથી અરે વિણા તણી પાસે ગયો
 અધિકારી-ઝાલી ખડગ બહાલી કહી વિણા તણો જઈકર મલો ૩૪૬
 રાતી કરી કીકી નયન માતી ચીંકુણુ જેમ ઉચરે

વિણુ-પાપી ઉભો રહે દુર કહી લાત દીધી જઇ ઉરે
કર્તા-છેટે જઈ ઉભી પછી શું થાય છે જોતી વિણુ

જ્યમ પારધી પાસે મૃગી ત્યમ કંપતી ઉભી વિણુ ૩૪૭

અપમાન અધીકારી તણું થાતાં ભરાયો રોશમાં

ખંધન કરી કારાગ્રહે વિણુ તણુ એ દેશમાં

શીયળ સલામત રહી જતાં વિણુ ગઈ રાજી થઇ

નીજ ધર્મની રક્ષા થતાં એ દુઃખ ના લાગ્યું કંઈ ૩૪૮

કારાગ્રહે પણ ના ભુલી કુન્દન તણુ એ નામને

અતી દુઃખમાં એ માનતી એ નામને આરામને

હરદમ હૃદયે ફરતી જતી કુન્દન તણી ઘટમાળને

આલેખી મુતી અંતરે વિતાવતીએ કાળને ૩૪૯

કોઈ દિન જોલર આવીને સમજાવતો વિણુ ખરે

જોલર-ઓ સુંદરી આ દુઃખમાં રહેવું તુને ગમતું અરે

જો માનશે માફ કહું તો કળ્પ આ તારું જશે

આ નર્કમાંથી નીકળી સુમેશ્વર તારું થઈ જશે ૩૫૦

વિણુ-વિણુ તહાં ખોલી વળી શું ખાયલા બેસે અહિં

સીંહણ ખરી આ જાણજે શીયાળવી આ છે નહિ

એ સુખ કરતાં દુઃખ આતો સો ગણું સાફ ગમે

જો વાત ખોટી ઉઘર્યો તો મોત તારું અહિં ભમે ૩૫૧

જોલર-તું માન મુઘા કહું ફરી સ્વાધીન થા અધીકારને

ફળથી નહિ માને કહી તો બળ કરશું ધારીને

ને વિચારી દિલમાં અહિં કોણ તારૂં છે વળી
 મુરી તુને રંભડશું અહિંયાં અમે ટોળે મળી કર્મર
 વિણા-વિણા વંદી ત્યાં બળ થકી એ દુષ્ટ ગાંડુ બોલમાં
 કળબળ અહિં તારૂં નહી ચાલે કદાપી દોરમાં
 નવ બાણને અહિં કોણ છે બેલી સહુનો રામ છે
 મુજ વાળ વાંકો નહિ થશે તુજ બોટી એ ઉપાય છે ૩૫૩

અધીકારી-અતલાવ રંડા રામ તું અહીંયાં વસીને ક્યાં રહ્યો
 બોલાવ ને અહિં હોય તો જે રામ તેં મુખે કહ્યો
 નહી તો હવે સ્વાધીન થા મિથ્યા તણ વિવાદને
 કર્તા-કહેતો અચાનક આવીઓ અધીકારી એવી વાતને ૩૫૪

૬૩ ૫૩ મુજ વિણા રહી સંભારતી શ્રી ઇશને

વિણા-ઓ તાત લબ્યા રાખને કહેતી સમરે જગદીશને
 તારી સીતા ને દ્રૌપતી એ તો બધી સતીઓ હતી
 અણીને વખત તેની પ્રભૂ લાજ રાખી તેં જતી ૩૫૫

હું પણ હજુ છું તેમની અનુગામીની પકરજ વળી
 કુન્દન વિના કે નર બાણી ના સ્નેહની દ્રષ્ટી કરી
 એ સત્યના શાક્ષી પ્રભુ છે એકલા અહીંયાં તમે
 તો મારને કે તારને કરને દશા તમને અમે ૩૫૬

કર્તા-વળી હાથ બેડી કરગરી કહેતી હતી અધીકારીને
 અબળા તમારી ગાય હું જીવતી મુકે એ ધારીને

અધીકારી અંતર રાખ છે ના કાંઈ અંતર ઉતરી
 હાથલ થયો તે બેલમાં કંઈ કોષ આબ્યો ઉભરી ૩૫૭
અધીકારી-

વહીઓ વળી તે કોષથી હું કેશરી હું ગાય છે
 આ સિંહના પંજ થકી છુટી હવે ના થાય છે
 જો જીવવું માને અહિં તો સત્ય મારું માનજો
 આલોગનો કંઈ અવનવાં તુજ અંતરે-મેસાડજો ૩૫૮

કર્તા-ખણતી ભુમી વામા ખડી આ વેણ વસમી સાંજળી
વિણા-જાણ્યું હવે જીવન તણી આવી ગઈ છેલ્લી ઘડી

કર્તા-અધીકારીએ આ મઉનનો કંઈ લાભ સીધો લેઈને
 વળજ્યો જઈ વિણા કરે નીજ શસ્ત્ર છોડી દેઈને ૩૫૯

અંધકી ઉડી વિણા હવે અધીકારીના આ કૃત્યથી
 તરછોડતી કરે તે વદી દૂર પાપી સ્થે દુષ્ટ કૃત્યથી

ચાલ્યા તમાચા ચાર કંઈ વિણા થઈ આવેશમાં
 એ કામની કાળી તણા બદલાઈ છે કંઈ વેશમાં ૩૬૦

અધીકારી પણ આવેશમાં રૂપે થયો પુષ્ટ હવે
 લઈ જાયમાં નાજી ભુમી અંખળા અંખળ ત્યાં શું કરે

વિણા-પોકારતી વિણા અરે કંઈ ચીસ પાડી કારમી

આવો અચાચો કાંઈ મુજ લાજ છુટે પારખી ૩૬૧

કર્તા-આ સખ્ત બધાં નીકળ્યા તહાં કેા સાલ લાગ્યા આવ્યા

સુબી-પાપી સજુર કરે હું હવે તુજ કૃત બદલો આપવા

હું આવીઓ અહિંઆં હવે એ સુંદરીને રક્ષવા
તુજ તોરને પુરો હવે હું આવીઓ અહિં ભક્ષવા ૩૬૨

કર્તા—અધીકારી નીરખી દ્વારમાં કે વસ્ત્ર કાળાં પહેરીને
વળી શસ્ત્રથી સંજીવિત થઈ દીકરી લીધણુ એ મુર્તીને
તે વ્યક્તિ ને અધીકારીની દ્રષ્ટિ હવે પુરી મળી ૩૬૩
અધીકારી લજ્જિત થઈ ગયો નીજ શસ્ત્ર છોડી તો દીધાં
તે વ્યક્તિ ચરણે હવે અંગે બધાં સોંપી દીધાં

અધીકારી—

મહારાજ કરીને મહેર મુજને તો અભયવર આપજો
હું પાપીઓ પુરો બન્યો મુજને હવે જીવાડજો ૩૬૪
કર્તા—રાજા હતા એ નેક ન્યાયી ધર્મના વળી સ્થંભ તો
ભાતે નિહાળી કાઢતાં નીજ રાજ્યનો જે કંભ તો
એ રીતથી નિહાળતા ચર્ચા અહિં આવ્યા હતા
વળી વેશધારી ગુપ્ત એ વળી કૃષ્ણ વસ્ત્રો ધારતા ૩૬૫
રાજા કંઈ બોલ્યા નહી આ વખત તો અધીકારીને
બોલાવીને અનુચર કને જેલે પુરાવ્યો ધારીને
વિણા હતી જે જેલમાં તેને હવે મુર્છા વળી
આ દૃષ્ય તો ભેતી હતી નિર્ભય પછે શાંતી ધરી ૩૬૬
રાજા—રાજા વિણા પાસે ગયા કહી ધર્મની ઓ દીકરી
નિર્ભય હવે તું છે થઈ તુજ વાત કહે માંડી કરી

કેતારી-વિણા હવે નિર્ભય થઈ નીજ વાત વીતક કહી બધી
 તે રાયને ઉતરી ગળે ઉપજી દયાની લાગણી ૩૬૭
 તે જેલથી કાઢી વિણા સાથે લઈ રાજ ગયા
 વિણા તણા ઉચાટતો હલકા હવે થોડા થયા
 કુન્દન તણા પણુ પ્રેમ એ વિણા હજી બુદ્ધી નતી
 કુન્દન તણા દર્શન તણી ચિંતા ઉરે હજીએ હતી ૩૬૮
 અધીકારીને જેલર તણા કરી ન્યાય રાજએ વળી
 હંધ હંધ બારે તેમને હંધ પાર તો દીધા કરી
 તેથી હવે એ દુષ્ટ તો વિણા પરે બળતા હતા
 વિણા ફસાવા પાસમાં કંઈ દાવ તો શોધે જતા ૩૬૯
 રણુવાસમાં વિણા રહી થઈ શિક્ષકારણી તણી
 રાજ અને રાણી અરે મમતા ધરે તેથી ઘણી
 સહગુણની શુભ છાપ તે પરીજન પરે પાડી દીધી
 તેથી કૃપાતો રાયની ત્યાં મેળવી સહેજે લીધી ૩૭૦
 રાણી વીણાની સાથમાં અભ્યાસ સંગીતનો કરે
 રાજ અને રાણી તણું સંગીતમાં મનડું ઠરે
 કેા દીન રાજ રાણી જઈ ઉદ્યાનમાં બોલાવતા
 મીઠી મધુરી લહેરમાં પાસે વીણા ગવડાવતાં ૩૭૧
 સંધ્યા સમે આવાસમાં વીણા હતી તો એકલી

અનુચર—

અનુચર વડે ત્યાં ન્યાસભર દોડી તહાં આગ્યે વળી

તેડાવતાં ઓ યેન તમને રાય રાણી ખાગમાં
 મીજલસ મળી સંગીતેની વિવાહ પડીઆ રાગમાં ૩૭૨
 કેર્તા-તૈયાર થઈ વીણા તહાં જાવા અરે ઉતાવળી
 ગાડી હુતી તઇયાર તેમાં શાંતિથી યેઠી ઠરી
 પંથ કાપતી ગાડી જતી ત્યાં યેઠીકર વિણા હુતી
 અંધકારતો વધતો જતો તેથી ન ગમ પડતી હુતી ૩૭૩
 કંઈ વારે ગાડી આવી ભર જંગલે ઉભી રહી
 ઉતરી વીણા જુવે તહાં તો ખાગને દીકો નહી
 ગાડી વળી પાછી ગઈ વિણા રહી અહિં એકલી
 સમજ કપટ આતો થયું મનમાં ગઈ તેતો ડરી ૩૭૪
 બે વ્યક્તિઓ આવે નીકટ અંધકારમાં નજરે પડી
 વિણા-કર રહાય ઓ તું ઇશ્વરા ! મનથી અરે તે ખડખડી
 છે વ્યક્તિઓ ત્યાં આવીને વિણા સહે વદતી ઉભી
અધીકારી-જેલર—

હૈ સુંદરી તું ઓળખી અમને ઘણી તું તો દુભી ૩૭૫
 અધીકારી ને જેલર અમે અહિં છતરી તુ લાવીઆ
 તુજ સંગ અહિંઆં આજ તો મન લોગ રમશું ભાવીઆ
 કેર્તા-કહી એમ ઝાલી કર થકી વિણા રડે બે પ્રાટ તો
 તેવે સમે કંઈ કંઈ દુર પગરવ સુંદરો ત્યાં આવતો ૩૭૬
 દુઠો સુણી વિશ્વમય થયા ખાંધે કરી વિણા ગંધા
 તે ધાડ પાડુઓ હતા દુઠો તણી કેડે થયા

વિણા સહે એ ફાટીને પકડી લીધાં જતાં વળી
સામા થતાં તે બેઠીની ઘાતો વળી જતાં કરી ૩૭૭

વિણા હવે રહી એકલી તેને લઈ ચાલી ગયા
સુંદર મળ્યો આ બક્ષ તો તેથી ધણા રાજ મમા
રવી ઉગતા શણગાર સહુ તનથી વિણા છીનવી લીધા
કરવું હવે શું તેહના કરતા વિચારો તે ઉભા ૩૭૮

વિણા-વિણા વહી હીંમત ધરી ચો બાધ તમ ધમો જાહે
પકડાઈ જશે નિશ્ચય તમે રાખશે બે મારો મુદો
કોમળ શરીર છે માલ્ય તમ જંગલે રહેવું સહા
રૂપ માલ્ય જોઈ વળી કોઈ રાખશે તમ પર આજ ૩૭૯
માટે મુને વેચી તમે લઈ દામ લ્યોને મોકડા

કર્તા-વિચાર આ મહિનો પ્રયો વેળો સુધીને આવડાં
એ વેશ બકલી લઈ વીણા આવ્યા વળી તે શહેરમાં
ગુણકા ગૃહે વેચી વીણા લઈ દામ આપ્યા શહેરમાં ૩૮૦
ગુણકા મને મોહીત થઈ આ સુંદરીને જોઈને
ધર બહાર ના ફેલી જણા લલચાવતી તર કેઈને

ગુણકા-કુર્મ કરવા કરગરી ગુણકા વળી કહેતી હતી
વિણા-તણ માસનું વ્રત માલ્યે વિણા વળી કહેતી હતી ૩૮૧
કર્તા-છટકી જવાને લાગ કંઈ વિણા વળી શોધે જતી

ગુણકા ખૂની આટલું હવે છુટી જરા મુકતી નથી
ગુણકા-ગુણકા હવે બીચારી મુજ મારું સીધા જમ શું

રંડા મુને ગઈ છેતરી બીખારી કરીને બચશું ૩૮૨

છે બેલી તેનો કોઈ ના માસ વીના તેને અહિં

બળથી હવે ધંધા મહી જોડુ હવે છોડુ નહી

કર્તા-વિચાર એવો તો કરી એક ચારને જઈને સાટબું

ગુણુકા-નિશા સમે તું આવજો તેને જઈ પોતે કહું ૩૮૩

કર્તા-નિશા પડી કરી રોશની સમજાવવા વિણા અરે

ગુણુકા-તું માન મુઘા માહાડ શાને રીસાઈ તું ખરે

નિત્યે નવા જે આવતા તે ચારને રીજાવવા

તે આપણું છે કર્મ આજે શું પડે સમજાવવા ૩૮૪

વિણા-વિણા વદી ગુણુકા હવે મુજપાસ ના વદતી વધુ

હું કર્મ તારૂં બાણતી જોતી વળી બેઠી બધુ

તુજ દેહને અડવા થકી અરુપૃથ્થ પણુ અભડાય છે

તુજ કર્મ એવું છે કુડુ રંડા કંઈ શરમાય છે ૩૮૫

કર્તા-ગુણુકા વળી ત્યાંથી ઉઠી વિવાહ મીથ્યા બાણીને

પરભારી જઈને ચારને બેલાવી લાવી તાણીને

વિણા તણા આવાસમાં એ ચારને તો મોકલ્યો

એચારનો પણુ કાળતો આવી અહિં આજે મળ્યો ૩૮૬

સાંકળ દીધી અંદર તણી વળી બહાર તાણુ કઈ દીધુ

વિણા ગઈ ચેતી હવે ઝટ ફેરવી પાસુ દીધુ

કર્તા-કપટે વદી વિણા તહાં આવો છખીલા છેલ્લે એ

લાવો શરાબો અવનવાં કરીએ અનેરી સ્હેલતો ૩૮૭

કર્તા-શીશા વળી સરાખના ઢાસી મુકી ગઈ ક્યારની
 ખ્યાલી ભરીને ચારને પાછં દીધા કેા વારની
 નિશો ચઢ્યો એ બાન થઈ એ ચાર અવનીતો પડ્યો
 પાસે ફતુ અપુ વિણા કંઈ ઘાટ તેથીતો ઘડ્યો ૩૮૮
 વળી ખાંધી તેની ગાંસડી ખારી થકી ફેંકી દીધો
 રવી ઉગીયો છે ત્યાંમુધી પોલીસ પત્તો તો લીધો
 અધીકારીઓ ગુણુકા ગૃહે રવી ઉગતાં આવીયા
 તોયે હજી વિણા તણા આવાશ તો નવ ઉઘડયા ૩૮૯

ખઢારથી પોકારતા અધીકારીઓ પુર જોશથી
 વિણા-વિણા વહે અંદર થકી એ ખુન મારા દોષથી
 પણુ ખારણું ખોલું નહી રાજા અહીં આવે નહી
 સત્વર થકી ખોલાવજો રાજા હવે આવે અહીં ૩૯૦

કર્તા-અનુચર જતાં રાજા વળી આવી પહોંચ્યા ત્યાંય તો
 ગટ ખાસણું ખોલી દીધું રાજન પધાર્યા ત્યાંયેતો
 વિણા મહીથી નીકળી રાજન થયા વિરમય બહુ
 રાજા-નિરખી વહયાઓ દીકરી શું બન્યું તે કહે સહુ ૩૯૧

તુજને હતો હું ખોળતો કેા ફક્ત તુજને લઈ ગયા
 તું નામ દે એ તેહનું તણને હવે અંતર દયા
 વિણા-પીતા વીતી મુજ શીર તે લાંબી કથા તે છે બહુ
 આલો હવે મુજ માતને મળીને કહુ ત્યાંતો સહુ ૩૯૨

કેતાર્-રાજા અતિશય મોહમાં વિણા હાઈ ચાલ્યા ગયા
 ગુણકા તણા પુરા હવાલો તે પછીથી થઈ ગયા
 નીજ મામ પશ્ચાતાપથી તેને વળી મુકલી મળી
 ગુણકા થઈ સંન્યાસીની પ્રદાજાનમાં તે ગઈ ગયી ૩૬૩
 પ્રીય માઠકો આરામ લ્યો આજે કયા આ રોપ છે
 કરશું અધુરી પુરી છઠા ભાગમાં નવી નોક જે
 કહે ફાસ જોઈતારામ તો અતિ રસભરી વાતો વળી
 તે વાંચશે તો જાણશે વાતો બધી જાને ભરી ૩૬૪

વરઘેલી વિણા-

યાને

-પ્રેમી કે પાગલ

ભાગ ૬ ફો

કર્તા-સખી પત્ર કુન્દનલાલતો વિણા વિણા કરતો ગયો
પાપી ખીતાને રોષથી ફોટકારતો તે તો ગયો
અહીં આજ અમદાવાદતો મનમોહ ત્રીકમલાલને
પહેરામણી લઈશું પુરી પરણાવી કુન્દનલાલને ૩૬૫
કુન્દન રહ્યો છે મીત્રને ત્યાં એટલું એ જાણતા
ધાર્યું મનુષ્ય પોતા તણું તેથીજ આનંદ માનતા
કુન્દન તણું માણુ સ્વીકારી લાગે પણ લીધું હતું
વિવાહનું સીધું અરે તઈયાર પણ કીધું હતું ૩૬૬
કુન્દન તણાં આતા પ્રીતા વિવાહના ઉમંગમાં
પૂરીજન સહે આનંદમાં રહેતા હતાં કંઈ રંગમાં
પ્રકાશ તણા હજાર તણુ અહીં રોકડાતો આવશે
જાણી માર્યું એટલે કંઈ ખીલુ વેવાઈ તો પણ લાવશે ૩૬૭

હવે લખના આડા રહ્યા દીન ચાર માટે ચેતવું
 રીસાયો કુન્દનલાલતો એ તેડવા મારે જવું.
 અહીં માંડવો ચોકી દીધો અહીંઆં ન કુન્દનલાલતો
 પર્ધકણ તણા પર્ધસા પડયા નહી વાયદો છે કાલનો ૩૬૮

વિચારે ત્રીકમલાલતો મણીલક્ષ્મી સહ બેઠા હતા
 ગોષ્ઠી અરે વીવાહ તણી પતી પત્ની બે કરતાં હતાં
 ત્યાં પોસ્ટમેને પત્ર એકજ અત્રે આવી આપીઓ
 મણીલક્ષ્મીએ ઉતાવળે પતી ખાસ તે વંચાવીઓ ૩૬૯

એ પત્ર ફેડી પ્રેમથી કાગળ મહીથી કાઢીઓ
 તે તર્ત ત્રીકમલાલેતો ચરમાં ચઢાવી વાંચીઓ
 છાયા હતી ઉદ્ધાસની એ પત્ર પહેલાં ફેડતાં
 ઉડી ગઈ એતો હવે એ પત્ર પુરેાં વાંચતાં ૪૦૦

મણીલક્ષ્મી પણ ચેતી ગઈ પતીની ગતી આ બેઠને
 ના બોલતા મુખે જરી નયનો રહ્યા છે રોઈને
 હુમો ભરાયો અંતરે ના શબ્દ મુખથી ઉચરે
 પણ ફક્ત ધારા અક્ષુની નયનો થકીતો નીકળે ૪૦૧

ઘડી બે ઘડી એવી જતાં મુર્છિત ત્રીકમલાલતો
 થઈને હવે ધરણી ઢળ્યાં બનીને પુરા બે હાલતો
 આશ્વાશના મણીલક્ષ્મી તો કરતાં તહાં બેસી રહ્યાં
 આ વાત બાણી કંઈ જનો બેવા વળી લેગાં થયાં ૪૦૨

જન કે વહે હીસ્ટીરીઆ આનંદનો આવી ગયો
 વળી કે વહે વાયુ ચઢ્યું આ રોગ હુમણું ઉઠાવ્યો
 માટે કરો આશ્વાસના શાંતિવળી હુમણું જશે
 અનુભવ પ્રમાણે સઉકહી ખરી વાતથી અબાણુ જે ૪૦૩

વેરાઈ ગયા લોકો હવે મુહિત ત્રીકમલાલ તો
 તે ગાઠ નિંદ્રામાં સુતા મણીલક્ષ્મી ખેડાં પાસ તો
 ત્યાં સ્વપ્ન ત્રીકમલાલને નિંદ્રા મહી તો આવીયું
 બાણે ગયો આત્મા ઉડી યમરાજ તેડુ આવીયુ ૪૦૪

યમદુત મુસ્કે ટાટ ત્રીકમલાલને બાંધી લીધો
 હાથ પગે જંજીરથી તેને વળી જકડી લીધો
 મુગદળ તણા પછી માર કંઠે મારતા યમદુત તો
 આશ્ચર્ય સઘળુ આજ તો આ કાળ બાણે લુટતો ૪૦૫

ત્રીકમ-વળી એજ ત્રીકમલાલ તો પોકારતો કંઈ કરગરે
 શા માટે મુજને મારતા તે બાપુ કહોને કંઈ અરે
 યમદુત ત્યારે બેઠાતા યમરાજ પાસે ચાલ તું
 ત્યાં ન્યાય તારો તો થશે ના વાત કર અહિં ફાલતુ ૪૦૬
 કરી એમ ત્રીકમલાલને યમદુત બાંધી ગયા
 વળી નર્ક કુડે તેહને નાખી બધા બતા રહ્યા
 લાખો લવો તેમાં હતા તે માંહી લેગા નાખીયા
 ખાખી લવોને એ રીતે એમાં ઉતારા આપીઆ ૪૦૭

એ નર્કની કહું યાતના સુખ. દુઃખ સરવે સાંભળો.
સમજી જનો કુકર્મ છોડી કર્મ સારાં કંઈ કરો.
વિશાળ છોખંધ કુંડ એ વળી નર્કનો ખાંધ્યો હતો.
તેમાં વળી લક્ષ્મી વધી જીવો તણો છો જય થતો. ૪૦૮

મળ મુત્રને કાઢવ વળી કહી પુર ત્યાં તે પુર્યો હતો.
વળી કાટ વીંછી સર્પનો જમાવ તેમાં તો હતો.
ચટકા ભરી દુઃખ દે અતી જીવના છતાં એ જાય છે
ખુબી ભરી ત્યાં એટલી એ જાણી આશ્ચર્ય થાય છે ૪૦૯

કો જીવ ત્રાસી દુઃખથી કદી કુંડ પર ચઢવા જતો.
ઉપર હતો ઉભા હતા એ માર મુગદળનો હતો.
ધકકો દઈને પાડતો પુરેપુરા રંજાડતો.
ખદખદ થતા જીવો બધાના રહેમ કોઈ લાવતો. ૪૧૦
કંઈ કાળ એમાં વહી જતો. દુઃખથી ઘણા ત્રાસી જતા
કીટ સર્પ વીંછી દેહને ફેલી વળી તો નાખતા.
આ દુઃખ ત્રીકમલાલ તો સ્વપ્ના વિશે સહેતા હતા.
રહું હાડપીંજર એકલું તવ ધર્મ તો કહેતા હતા. ૪૧૧

એ નારકી જીવો તણી લેવા ખખર આવ્યા હમે.
એ ધર્મ કરીને મહેર એ જીવો પર આવ્યા હવે
જીવો બધા ખદખદ થઈ ઉપર તરી તો આવીઆ.
દર્શન કરીને ધર્મનાં કહેવા વળી તો લાગીઆ. ૪૧૨

જીવો—મહારાજ અમને ન્યાય દઇ આ દુઃખથી છોડો હવે

અમને ફરી અવતાર દો પાપો ન કરીએ તો હવે

ધર્મ—તવ ધર્મ વાણી ઉચર્યા વળી દુતને કહેતા હવા

જીવ એક એકે પાસ મારી ન્યાય માટે લાવવા ૪૧૩

કર્તા—જઈ ધર્મ તો સિંહાસને બેઠા વળી તે ન્યાયમાં

અપરાધી જીવો નારકી શુભ ન્યાય તેનો થાય ત્યાં

હાજર કરે છે દૂત તો શુભ ન્યાય માટે જીવને

વળી એક એકે લાવતા એ ન્યાય માટે જીવને ૪૧૪

એવી રીતે એક જીવને ન્યાયાસને ઉભો કીધો

સન્મુખ રાજા ધર્મને ત્યાં પ્રશ્ન જીવે તો કીધો

જીવ—મહારાજ મારો શો થયો અપરાધ એવો કારમો

આ દંડ મુને નકમો દીધો અરે રે કારમો ૪૧૫

કેટી કર્યાં છે પુન્ય મેં બાંધી સદાવૃત અન્નનાં

તન મન અને ધનથી વળી ઠાર્યાં દુઃખો કંઈ જન તણ્યાં

એ પુન્યના બદલા તરીકે નર્ક જો મળતું હશે

તો તો ખરી શિક્ષા મને નહિ તો ઘણો અન્યાય છે ૪૧૬

ધર્મ—તવ ધર્મવાણી ઉચર્યા તે પુન્ય કેટી કંઈ કર્યાં

તુજ પુન્યનાં પાનાં ઘણાં અહીંઆં સવિસ્તર આ ભર્યાં

પણ રૂ તણા રાસી મહી ચીણુગારી અઝીની પડી

પણ પુન્યનાં તુજ પુન્યમાં એક પાપની રેખા પડી ૪૧૭

તુજ પુન્ય તો પરવારીઆં વળી પાપની વૃદ્ધિ થઇ

એ પાપના પ્રાશ્રીતમાં માઠી દશા તારી થઇ

જીવ-તવ જીવ વાણી બોલીયો એ ધર્મ આવું શું વહો

જે જે કર્યું મેં પાપ તો તેનું હવે વર્ણન કરો ૪૧૮

ધર્મ-કહે ધર્મ સાંભળ જીવ તું ન્યાયનું પ્રતાંત આ

ઘરડો થયો શક્તિ ગઈ તુજ મુખ માંહે દંત ના

ધોળાં થયાં પુણી સમાં શીર કેશ ને ડાઘાં મળ્યાં

મુખે પડી છે કરચલી નયનો ઘણાં ઉંડાં ગયાં ૪૧૯

કટીમાંહીથી લાગી ગયો વીણુ લાકડી ના ચાલતો

ખુખુ કરે ક્ષયરોગથી તૈયાર મરવા તું હતો

સીતેર વર્ષે તો તુને વૃદ્ધાઈ તો આવી હતી

તુજ નારી પણ એવે સમે તુજ ઉમરે ગુજરિ હતી ૪૨૦

તુજ પાસ પછસો પણ હતો તેથી ઘણો મદ બ્યાપીઓ

સીતેર વર્ષે બીજીને તેથી જ મત દરસાવીઓ

કુળવાન પુરો તું હતો પછસો હતો વળી એટલો

કન્યા વયો દશ વર્ષની પછસો દઇને તેટલો ૪૨૧

બાળા હતી દશ વર્ષની કૌમળ હતી કાયા ઘણી

ઉમર થઈ તેની જહાં પંદર પુરાં વર્ષો થયાં

તું તાડ જેવો તેહનો ખેડો થઈ પછસે ધણી

પતી મુખને તે ઇચ્છતી જ્યમ જ્યમ વધુ ફીનો જતાં ૪૨૨

પણ તુજ પાસે તેહની ઈચ્છા ન તૃપ્તીઓ થતી
 ઉગતી જુવાની તેહની તુજ કારણે એળે જતી
 એવે સમે તુજ કામની નોટીસ તો આવી ગઈ
 મૃત્યુ થતાં તારૂં હૃદયે બાળા નીરાધારી થઈ ૪૨૩

વીધવા તણા રહી વેશમાં આ વેશ ના પાળી શકી
 વ્યભીચાર કીધો તું પુઠે ના પાપ એ જાણી શકી.
 મન એમ રાજે વાળતી વ્યભીચારના દુષ્ટ કર્મમાં
 સુખ ના દીકું એમાં છતાં દુખ તો લખાયું કર્મમાં ૪૨૪

વળી ગર્ભ તેને રહી ગયો વિધવા તણા એ વેશમાં
 પુરી પ્રજેતી તેહની ત્યાં લાગી થાવા દેશમાં
 નીજ કામ છોડી તે ગઈ પરદેશમાં તે એકલી
 ત્યાં પુત્ર પ્રસવ્યો તેહને પીડા ઘણી અંગે થઈ ૪૨૫

કોમળ ખીલેલા પુષ્પ સમ એ પુત્રની કાંતી હતી
 પણ તેહની લાંબી ઘડી જીવ્યા તણી નિર્મી ન'તી
 સ્ત્રીએ કરીને હૈયું કઠણ તે બાળ કંઠે નખ દીધો
 નિર્દોષ એવા બાળને જીવ તો રહેજે લીધો ૪૨૬

માસ્તી વખત એ બાળની ચીસો કંઈ કંઈ સાંભળી
 ઘાતક પશુઓ વનનાં રહતાં હતાં એ સાંભળી
 મૃત દેહ એ શીશુ તણી નાખી દીધી જંગલ મહી
 એવી રીતે તુજ પાછળ હત્યા તણો ટોટો નહી ૪૨૭

રૈ બોલ જીવ તું કયાં હવે તુજ પુણ્ય તો ઉભુ રહે
 તુજને થતી શીક્ષા હવે તે ન્યાયની કે નહિ કહે ?
 જીવ-તવ જીવ ત્યાં વાણી વહયો અપરાધ મારો એ ખરો
 કર્તા-આજ્ઞા થઇ ત્યાં ધર્મની આને જઇ પુરો કરો ૪૨૮

બીજા જીવનો ન્યાય

કર્તા-તવ જીવ બીજો લાવીને ઉભો કીધો ન્યાયાસને
 જીવ-જીવે વળી પુછ્યું તહાં શા કારણે નાખ્યો મને
 ગાયો તણા કંઈ દાન મેં મરતી વખત દીધાં હતાં
 વિપ્રા અને કેા સંતને લોજન ઘણાં દીધાં હતાં ૪૨૯
 કહો ધર્મરાજ પુણ્ય એ માફ હતું સતકર્મનું
 પાનું ગયું માફ અરે ફાટી કહો શું ધર્મનું
 ધર્મ-ધર્મ કહે એ પુણ્ય તુંજ અહિંઆં પુરેપુરૂ લખ્યું
 પણ પાપ બીજું તાદ્યરૂં સાંભળ અહિં આજે લખ્યું ૪૩૦
 કુળવાન તું પુરો હતો તુજ જ્ઞાતીમાં સુખે વળી
 પટલાઇ કરતો પંચની જ્યાં ત્યાં જઇ તું તો ખરી
 ધંધો ન ધારા કંઈ નહિ ઉધાંચતાં કરતો હતો
 મંડાવતો છંડાવતો વળી લાંચ રૂસ્વત કંઈ લઈ ૪૩૧
 તુજ પુત્ર એકજ તો હતો વર્ષો વળી તે આઠને
 વાતો થઇ વિવા તણી મોભો ધર્યો તેં ઠાઠને
 કુળવાનતાનું પુંછડું તુને વળી લાખ્યું હતું
 તેથી અરે એ પુત્રનું અતિ કામથી માણુ થતું ૪૩૨

પૈઠણ તણા કંઈ હામ તું મોઢું ભરીને માગતો
 વળી આપતા તે તો છતાં વધતું મળેથી ભાગતો
 તુજ પુત્રની એવી રીતે જાહેર હરાજી તેં મુકી
 છેવટ વરસ પંદર તણી કન્યા હવે પરણી ચુકી ૪૩૩

ઉમર ભરી કન્યા હતી મારે મદનને ઝુરતી
 રંભા સમી એની હતી સર્વાંગ સારી મુરતી
 અંગો ખીલ્યાં તેનાં હતાં જોખન ઝુરી વીતાવતી
 પીયુ પાસ નિશાએ રતી સુખ માટે આવતી ૪૩૪

તુજ પુત્ર નાનો ખાળ તો રમતો પ્રેરે રસ્તા મહી
 નીજ નારીને “ઓ બેન ઓ” બોલાવતો એવું કહી
 નારી ઘણી હીજરાય છે એ કંથના કૃત્યો થકી
 રતિપાઠ નારી શીખતી પતિ પાસ પહેલી ચોપડી ૪૩૫

ઘરમાંથી ખાવા સ્ત્રી કને તે માનુષાવે માગતો
 કટણ કરતી સ્ત્રી કહી તો ચીસ પાડી ભાગતો
 નારી તણું હાથું જળ્યું આવા પતીના સંગથી
 મનડું હવે તેનું ચંચુ પુરા મદનના રંગથી ૪૩૬

કો છેલ છપીલા સાથ તો વાતો વળી કરતી હવે
 એ કમ થકી જોડાઈ છે વ્યભીચારમાં જોડાઈ તે
 મહા ભોર પાતક એ ગણ્યું વ્યભીચારનું શાસ્ત્રો મહી
 ઈતીક પુન્યો કંઈ કરે એ પાપ ધોવાએ નહી ૪૩૭

નિદોષ બાળા તે હુતી વ્યભીચારમાં બેડાઈ ને
 પાપો કર્યા એ એકઠાં વળી લાંચ રૂશવત બાઈને
 તુજ કૃત્યનો બહલો બધો અહિઆં તુને મળતો ખરો
 તુજ પુન્ય તો પરવારીયું ને પાપનો પુટયો ઝરો ૪૩૮
 કર્તા-નીચું કરી મસ્તક હવે ના જીવ વાણી તો વહ્યો
 ધર્મ-નાખો જઈને નર્કમાં એ ધર્મનો હુકમ થયો

ત્રીજા જીવનો ન્યાય

કર્તા-તવ લાવી ત્રીજા જીવને હાજર કર્યો ધર્માસને
 ધર્મ-તવ ધર્મ વાણીતો વહ્યા પુછવા તણી છુટી તને ૪૩૯
 જીવ-તવ જીવ ત્રીજો તો વહ્યો એ ધર્મ તમને શું કહું
 હું ન્યાય કે અન્યાયનો ના મર્મ અહીંઆં તો લહું
 હું મૃત્યુ લોકે જાણુતો છે ન્યાય વેત્તા ધર્મતો
 વળી વગવસીલો સ્વર્ગમાં ના રાખતા એ ધર્મ તો ૪૪૦
 પણ આંહી આવ્યા તે પછી જાણુયું બધું પોગળ હતું
 ના ન્યાયનાં નીશાન મારી દ્રષ્ટીમાં કંઈ આવતું
 અડસઠ તીરથ કંઈ અંગથી ચાલી ચરણ પોતે કર્યા
 વળી દેહ બોળી તીર્થમાં ઉપકાર કર્યો કંઈ કર્યા ૪૪૧
 એકાદશી જન્માષ્ટમી શિવરાત્રી કેરાં વૃત ધણાં
 ઉપવાસ લાંબીને કર્યા પુન્યો ન આવ્યાં તે તણાં
 ઉત્સવ ધણા કંઈ ઉજવ્યા અન્નકુટ જેવા લાખ એ
 શાસ્ત્રો ધણાં વાંચ્યાં વળી નીસહીન લાલી ઝામમાં ૪૪૨

કન્યા તણે વિક્રય કદી મેં સ્વપ્નામેં કીધો નથી
 નિર્ધન હતો હું મુળથી અધર્મ પથે ના ચઢ્યો
 તો પણ કયા પાપો થકી આ નર્કમાં આવી પડ્યો
 અન્યાયના રસ્તે કદી મેં ઢોકડો લીધો નથી ૪૪૩

ધર્મ—તવ ધર્મ રાજ બોલીયા એ ભવ તું સાંભળ હવે
 તેં પુન્યની વાતો કરી પણ પાપ વાતો જો હવે
 કુળવાન માતા તાતને પેટેજ પુત્રજ અવતર્યો
 માતા પીતા નાનો તુને મુકીને સ્વર્ગે સંચર્યાં ૪૪૪
 કુળવાન તારી જાત છે તેથી તને નારી મળી
 સંસાર નાની ઉંમરે તેં ચાલતો કીધો વળી
 તુજ નારીના પેટે વળી એક પુત્રી તેવે અવતરી
 તે જોઇને અંતર ઘણીએ ઢાઝ આવી ઉભરી ૪૪૫

એ પુત્રીની કાંતી અલોકિક દ્રષ્ટ જોતાં આવતી
 દુરભન તણું હૃદય હરે રમતી હસી વળી ધાવતી
 આર્ચો દીવસ છૂટી તણે કરવા વીધી રાજ થયો
 સંસ્કાર તે પુરો કરી વિચાર કંઈ તે ઉઠાવ્યો ૪૪૬

ખળખળ ઉઠાવ્યું જળ વળી તેં બાળકી કરમા લીધી
 બોળી દીધી તેમાં વળી એ સ્નાન નો કરીઓ વીધી
 અંતીમ ચીસો ચાહતી તુજ આપ દેતી બાળકી
 નીમેષમાં સ્વર્ગે ગઈ તુજ આપ દેતી બાળકી ૪૪૭

બહાનું બતાવી છુટીએા હુનીઆ મહીંથી તું ખરે
પાનું પડયું કાળુ અહિં તારું ન જાએ તે અરે
ત્રીજે વરસ આશા રહી તુજ નારીને પેટે વળી
પણ માસ પુરા તો થતાં પુત્રીજ પેટે અવતરી ૪૪૮

એ પુત્રીની પણ એ દશા વીણ દોષમાં કીધી વળી
નિજ બહાલી પુત્રી તો જતાં તુજ નારી પણ જો કળકળી
એ રીત એ હલ્યા કરી તુજ હાથથી તેં જાણતાં
કયમ નર્કમાં ના લઈ જવો ! ઉધા શરીરે તાણતાં ૪૪૯

જીવ-તવ જીવ વાણી તો વદ્યો એા ધર્મરાજ સાંભળો
એ પાપ ના મારા શીરે જો ન્યાય-દીલથી કંઈ કરે
મુજ જ્ઞાતિમાં પછંડણુ તણો પૈસો પુરો અપાય છે
હલ્યા ઘણી આવી અરે તેથીજ રોજે થાય છે ૪૫૦
પછંડણુ વિના પરણાવીએ જો પુત્રીને કદીએ અમે
કુળવાન કન્યા ના ગ્રહે ઉલટવળી અમને દમે
જોઈ સમોવડીઆ તણું ઘરવર વળી કરીએ વીવા
વળી ન્યાત બહારે મુકતા કરી બંધ ખાવાને પીવા ૪૫૧
જ્ઞાતી પટેલો અમ તણા કૃત્યો કરે કંઈ કારમાં
મરણ વિરૂધે વર્તે તો રજળે અમારાં ખારમાં
માટે મહારાજા અમે પટેલો તણા એ ત્રાસથી
હલકી સ્થિતીનાં કૃત્ય એ કરવાં પડે છે ત્રાસથી ૪૫૨

નીજ વીર્યથી ઉત્પન્ન થયાં જે બાળકો તે દુર્શ્મનો
 હૃદય આમારાં ફાટતાં એ ધારતાં બળતાં તનો
 કરવું પડે જ્ઞાતિ તણા એતો પ્રટેલો કારણે
 ગણી તેમનો ગુન્હો અરે લાવો નરકને બારણે ૪૫૩
 વિચારતા વાણી સુણી ઈર્ષ ધર્મ હોઠે આંગળી
 વિચાર કરવો આ ખરો હકીકત બધી એ સાંભળી
ધર્મ-તવ ધર્મ વાણી ઉચ્ચાર્યાં એ જીવ સાચું તેં કહ્યું
 અપરાધ એ છે પંચનો તે જ્ઞાન મુજને તો થયું ૪૫૪
 તુજ પાપનો બહલો હવે તુજને મળી ચુક્યો પુરો
 મળશે તુને જા જન્મ પણ કરશે નહિ ધર્મો પુરો
 વળી ધર્મની આજ્ઞા થતાં ત્યાં જીવ ચોથો આવીઓ
 વળી એજ ત્રીકમલાલનો વારો હવે ત્યાં આવીઓ ૪૫૬

ત્રીકમલાલના ચોથા જીવનો ન્યાય

જીવ-કહે જીવ ત્રીકમલાલનો અપરાધ મારો તો થયો
 કહો પાપ મારું શું હતું અધીકારો હું નરકે ગયો
 ડાકોરને વળી દારકાં જઈને ઘણા તીરો કર્યાં
 વળી સાધુ સંતોને જમાડી દાન મેં એવાં કર્યાં ૪૫૬
 મહાજન તણી વળી ટીપમાં નાણાં ઘણાં મેં તો ભર્યાં
 કંગાલ રોગી દુખીયાનાં દુઃખ તો સ્હેજે હર્યાં
 વળી ધર્મશાળાઓ કંઈ બંધાવી મેં તો આગમી
 જળ વિષ્ણુ રસ્તે શીખમમાં મંડાવી પરબો આગમી ૪૫૭

કોઇ દીન પૈસો નીચનો મુજ પાસ નહિ લેએ કર્યો
ચોરી છીનાળી જે વળી સંકલ્પ ના સ્વપ્ને કર્યો
તોએ મુને આ નકનો અધીકારી શા માટે કર્યો
શું પુણ્યમાં આ નર્ક એ સંશય મુને ભારે ઠર્યો ૪૫૮

ધર્મ-કહે ધર્મ સાંભળ જીવ તું આ ભુલ મોટી થાય છે
વળી આખું કોણું શાકમાં તારી મતીમાં જાય છે
ગણીઆં બધાંએ પુણ્ય પણ તું પાપ ભુલી જાય છે
ના ધારને તેથી હવે તું સ્હેજ છુટો થાય છે ૪૫૯
હતો ન્યાત આગેવાન તું કુળવાનના હાંડે વસી
પંચાત કરવા પારકી જતો હતો તું તો ધસી
એક પુત્ર તુજને તો થયો મમતા ઘણી તે પર હતી
ઉછેરીએ તે લાડમાં દુઃખો વળી વેઠી અતી ૪૬૦

વિશેષ વિદ્યા છે લણ્યો બુદ્ધી ઘણી બહોળી હતી
અભ્યાસના અતીશ્રમ થકી કંઈ મેળવી પદવી હતી
ઉમર થઈ તેની હતી પણ લગ્ન તેનું ના કરે
હતી પાપ બુદ્ધિ તેહમાં તારી વળી તેમાં ખરે ૪૬૧
કન્યા તણાં માગોં ઘણાં એ આવતાં તારી કને
પણ તારા સ્વાર્થ માટે પાછાં વાળતો ઉઠ્યા મને
પૈઠણ તણા પૈસા હજી ઓછા ઘણા પડતા હતા
હા ના કરીને કસ તમે તો કાઢતા પોતે હતા ૪૬૨

પરદેશમાં તુજ પુત્રને જાતાં વળી મૈત્રી થઈ
 ગૃહસ્થ તેનીજ જ્ઞાતીના સાથે ગયા અતીથી થઈ
 તે ગૃહસ્થની હતી છોકરી દેવાંગના સમ દીપતી
 તુંજ પુત્રના રૂપ ગુણમાં સરવે રીતે મળતી હતી ૪૬૩

નયનો મળ્યાં ખને તણાં હૃદયો રક્ષાં પગ દુર ના
 વળી દંપતીની પ્રેમ-અન્ધી ત્યાં જડાઈ મુળ ના
 માગુ કયું નીજ જાતથી એ પુત્ર નીજની સહચરી
 આવ્યો જહાં તુજ પાસ તે તવ દેહ તુજની કકળી ૪૬૪

પૈઠણ તણા પૈસો ધણો તારે હતો એ કાપવો
 અહીંથી મળે ના તુજને તું ધારતો જે જે હતો
 તે માટે તે એ પુત્રનો વીવા ખીજે દીધો કરી
 પ્રીટકાર આવ્યો પુત્રને નીચાં વચન કહીને વળી ૪૬૫

તુજ પુત્ર રીસાઈ ગયો પછી તાર જુઠો તેં કર્યો
 તુજ તારના પરિણામનો વિચાર ના તેં તો કર્યો
 એ તાર પહોંચ્યો જેટલો તુજ પુત્રની જ્યાં સહચરી
 આપઘાત આવેશે કરી જળમાં પડી તેતો મરી ૪૬૬

આપો ધણા દીધા વને તેં પ્રેમી જોડુ તોડીયું
 તુજ સ્વાર્થના નીચ કારણે હાથે કરી મુળ મહીયું
 તુજ પુત્રને સંભારતી સ્વર્ગે સીધાવી તે અહા !

પડતાં અંબર તુજ પુત્રને હુખીઓ થયો તેતો મહા ૪૬૭

રટતો મુખે એ સ્ત્રી તણું શુભ નામ ને કેડે ગયો
 જ્યારે ન દીઠી તેહને તણ સાથ તે પગલે થયે
 નીજ પ્રેમદાને ખોળતો વળી શ્રાપ તુજને આપતો
 તેતો ગયો તેતો ગયો આ નર્ક તુને નાખતો . ૪૬૮
 લઈ જાયો હતો જીવને અતી ઘણો પાપી ઠર્યો
 નાખો જઈ હુતાશને જે કુંડ અંગારે ભર્યો
 કર્તા-હુકમ થતાં એ ધર્મનો લીધો એ ત્રીકમલાલને
 જઈ અગ્ની કુંડે નાખીઓ કહેતાં વળી તે વારને ૪૬૯
 મુકી પોક ત્રીકમલાલેતો હુતાશને બળવા થકી
 સ્વપ્ન ગયું ઉડી છતાં આ પોક સંચીતો હતી
 બેઠો થયો બેબાકળો સ્વપ્ન દીઠી વાતથી
 ના મૂખ ઉત્તર આપતો રેતો હતો બેફાટથી ૪૭૦
 પ્રીય પાઠકો આરામ લ્યો આજે કથા આ સ્ટોપ છે
 કરશું અધુરી પુરી સપ્તમ ભાગમાં નવી નોખી છે
 કહેદાસ જોઈતારામ તો ત્યાંતો હૃદય સહુનાં ઠરે
 વફતો નથી અહિંઆં વધુએ આત્મ પ્રલાપાએ કરી ૪૭૧

વરઘેલી વીણા—

માને

—પ્રેમી કે પાગલ

ભાગ ૭ મો

કેર્તા—ભૃગુપુરથી પાગલ બની કુન્દન વીણા રહતો હતો
તણ બાન એ નીજ દેહનું રેવા ત્રટે ચાલ્યો જતો
પ્રીય પાઠકો સંસારમાંના સ્નેહની સીમા રહી
અવધી અઘાપી કેાઈએ તેની હજુ આંકી નથી ૧
જે રીતથી લયલા પર મજનું બન્યો પાગલ અરે
જે રીતથી સીરીન પર ફરહાદ તો ઝુરી મરે
એ રીતથી કુરબાન કુન્દન આજ છે વીણા પરે
વીણા તણા અતિ પ્રેમમાં પાગલ બની તેતો ફરે ૨
ખાતો નથી પીતો નથી સુતો નથી શય્યા કરી
હસીસ જપતો જપ એ જયમાળ વીણાની ધરી
વીણા તુહી ! વીણા તુહી ! વીણા તુહી ! વીણા તુહી !
મળશે કહી ! મળશે કહી ! મળશે કહી ! મળશે કહી ! ૩

ઉડતી હવામાં ભાળતો વીણા નજર નિહાળતો
 શ્વાસને પ્રતિશ્વાસમાં વીણા વીણા ઉચ્ચારતો
 કર્ણે પડે કલહવ કંઈ વીણા તણા તે માન તો
 વળી વૃક્ષને વીણા તણી મૂર્તિ ગણી આર્ક્ષીગતો ૪
 પાગલ બન્યો પુરો હવે સુરા પીતાં એ પ્રેમની
 અગ્રધુત યોગી છે બન્યો કપૂની ધરી એ પ્રેમની
 માતા પીતા છોડી સગાં ચોળી વિભૂતી પ્રેમની
 અંતર ઉમેદો ત્યાગીને હોળી જલાવી પ્રેમની ૫
 વાયુ તણા વેગે વહે પણ થાક તેને ના હતો
 ક્યાં જાય છે શું થાય છે ના જાણતો તેતો હતો
 દર મજલ કરતો તે જહાં જંગલ મહા જામ્યું હતું
 ત્યાં આવીઓ કુન્દન હવે જ્યાં યુથ માનવનું હતું ૬
 જવાળા જલાવી તે રહ્યાં કુન્દન નિહાળે તે બધું
 વિચારતો પાસે જતો કેતો મુખે આ શું બધું
 શું યજ્ઞ કે યોગી તણા જંગલ મહી આ થાય છે
 કુન્દન ભમેલા ચિત્તથી એ રીતથી ભરમાય છે ૭
 પ્રીય પાઠકો તે પાછળે શું આપણે પાગલ થવું
 નાના કહો તો સાંભળો જેવું હતું તેવું કહું
 ના યજ્ઞ યોગીનો હતો જવાળા જલાવી કારમી
 ડાઘુ હતા સરવે ભૂમી એતો હતી સમશાનની ૮
 કુન્દન ગયો ખેલાનમાં ત્યાં યજ્ઞ યોગીનો ગણી

જઈ પાપ લાગ્યો સર્વને જોતો ટસે સરવે બાણી
 પુછ્યું મૃદુ વાણી થકી કહો મન આ કેનો થતો
 કેા યોગીની સાનીધ્યમાં વસવું હવે હું ઇચ્છતો ૬
 પરમાત્મા એ મહાત્મા જોવા તલસતો આંતમા
 આદર્શ જીવન જે હતું કરી હર્ષ રહેવું સાથમાં
 ગઢગઢીત કંઠે તે થયો વહી અશ્રુધારા જોરથી
 થઈ શુન્ય દીશા સર્વ ત્યાં કુન્દન કરૂણના સોરથી ૧૦
 આભા બન્યા ડાઘ બધા આ જોઈ કૌતીક કારમું
 કરીને પદ્મવી પુછતાં આનું કહો શું ધારવું
 ઘડી એક બેને ત્રણ સુધી શાંતિ બધે સ્થાપન થઈ
 પણ છેવટે ડાઘ તણી શાંતિ હવે ખુટી ગઈ ૧૧
 વિરા બન્યો પાગલ પુરો શું એટલું ના બચતો
 સ્મશાન ભુમી આ ખરી સંસ્કાર અમિનો થતો
 આ ગામની બાળા નવોઢા નામની વીણા હતી
 આજે સીધાવી સ્વર્ગમાં તેની ચીતા આતો હતી ૧૨
 વિણા તણા એ નામને હમણા જરા ભુલ્યો હતો
 ત્યાં નામ વિણાનું સુણ્યું થયો પ્રેમ વ્યાધી ભગતો
 વિણા ગઈ સ્વર્ગે અહા ! વિણા ગઈ સ્વર્ગે અહા !
 તું કેમ કુન્દન ! કેમ કુન્દન ! જીવતો જરતો અહા ! ૧૩
 જોતી હશે ત્યાં રાહ તું શું આમ ગાફલ રહી ગયો
 તુજ કારણે વીણા ગઈ શાને છતાં તુંતો રહ્યો

જે પ્રેમ ખ્યાલો તે પ્રીયો તેં શુષ્ક હોયે ને કદી
 વિણા ગઈ તો તો હવે રહેવું જરા ઘટતું નથી ૧૪
 નિજ મનથી પ્રશ્નો પુછીને નીજ તનને લલકારતો
 વીણા બળે ચીતા મહી એ દ્રશ્ય નયને ભાળતો
 નેતાં બધા ડાઘુ રહ્યા વીણા વીણા મુખ ભાખતો
 પડતું મૂક્યું ચીતા મહી વીણા વીણા મુખ ભાખતો ૧૫
 ડાઘુ બધા વિસ્મય થયા હોહા કરી ઉઠ્યા બધા
 ઉઠે બચાવો તેહને દોડી જતા એવું વદ્યા
 કોઈ રેડતા જળ લાવીને રેણું વળી કો નાખતા
 મુશ્કેલી નડતાં અવનવી ચીતા બુઝાવીને રહ્યા ૧૬
 કુન્દન તણા તનને હવે તે બહાર ખેંચી લાવીયા
 વસ્ત્રો સહુ ઢાઝી ગયાં ફેંદલા તને થઈ આવીઆ
 ના ભાન તેને દેહનું વળી પ્રાણ કઠે આવીઆ
 ઝોળી મહી નાખી દીધો સંદેહ નઝરે કહાવી આ ૧૭
 ત્રંબાવટી નગરી તણા આતો બધા ડાઘુ હતા
 કો નાર વીણા નામની દાહતો દેતા હતા
 કુન્દન તણા પૂછવા થકી કહી સત્ય વાતો તેમણે
 કુન્દન ભમેલા ચિતથી તેતો વીણા નીજની ગણે ૧૮
 લાવી મુકયો કુન્દન હવે ડીસ્પેન્સરી જ્યાં નમ્રની
 નેઈ દશા કુન્દન તણી આંખો દ્રવી સમગૃની
 ડોકટર જયન્તીલાલ છે સ્વભાવનો શીખો ધણો

જહોમત ઉઠાવી દર્દીજટ યશ મેળવ્યો તેણે ઘણો ૧૯
 એવાં કુશળ ડોકટર કને આ કેસ કુંદનનો ગયો
 તેથી ઉદય કુંદન તણા સદસાચ્યનો આજે થયો
 તેને દવા દઈ લક્ષ્મી ડોકટર વળી સદભાવથી
 દાઝયા તણા જખમો રૂઝયા તે દૈવના કછ દાવથી ૨૦
 તે હાલ તો હાવે જરા કંઈ ચાલતો કુંદન થયો
 તે જન્મ પુતર આજથી કુંદનજાણે જાણે થયો
 જ્યમ ઉડી જતી સ્વપ્નથી ખાજી બધી જાગી જતાં
 ત્યાં કાળ વીત્યો કારમો અતિ કષ્ટની અવધી પીતી ૨૧
 શક્તિ શરીરે સાંપડી મળી છાંય તેને તો શીળી
 આધી ઉપાધી વ્યાધી સંઉ વીરમી ગયાં તેનાં બધાં
 પુષ્ટી પદાર્થો સેવતાં પુલકીત ગાત્રો સંઉ થયાં ૨૨
 તન બદન તો જેવું હતું તેથી અંધીકું છે થયું
 હોતેથી કુંદનલાલનું ફરવા બ્રમણ ચિતકું ભમ્યું
 કુંદન તણા સહેવાસથી ડોકટર ઘણા મોઢ્યા હતા
 દુર થાય કુંદન જાય તે મુઠલ જરા ઇછતા નતા ૨૩
 એમ. એ. થએલો નર યુવક સદગુણથી શુરો હતો
 વળી જ્ઞાન ને વિજ્ઞાનમાં અનુભવ મહી એકો હતો
 સહવાસ વારીનો કહો દાદુરને શુ ના ગમે
 શજન સહે સજનન મળે કહો તે હવે શુ ના ગમે ૨૪
 અહીં આજ કુંદનલાલ તો ઉઠયા સવારે સ્નેહથી

કરી શૈશ્ય કાર્ય સર્વ તે ડોક્ટર કને સુચી દેહથી
 પ્રણામ જઈ પહેલાં-કર્યા વળતી વદો એવું વળી
 જાવુ હવે અહીંથી મને આજ્ઞા પ્રભુ એવી મળી
 અહેશાન આ ભુલુ નહિ આ જીંદગીભર આપનું
 કરી ચાકરી અતિ આકરી સાદુ બબલ્યું આપનું
 મુજ ધર્મના પીતા હવે આજ્ઞા અહીંથી ! દો મને
 ભજવા પ્રીતે પરિશ્રદ્ધાને પગવું હવે વિકટ વને
 સુણી જયંતીલાલ ત્યાં જોડ્યા મૃદુ વચને વળી
 ના ના વદો એવું નહિ જાવા નહિ દેઉ જરી
 પરિશ્રદ્ધાનું પુજન કરો અહિંઆં રહી એકાંતમાં
 હઈ લ્હાવ અમને જ્ઞાનનો અહિંઆં રહો વિશ્રાંતમાં
 થોડા દીનો જાઓ ટકી નકકી પછી જાને તમે
 રહો આપણા અવાશમાં થઈશુ કૃતારથ તો અમે
 કુન્દન ઘણું કગર્યો છતાં આજ્ઞા જવાળી ના મળી
 નિશ્ચય કર્યો રહેવું હવે થોડા દિને જઈશું વળી
 ડોક્ટર તણા અવાશમાં કુન્દન હવે રહેતો થયો
 પરિશ્રદ્ધા પુજા ભાવથી હનીરશ તે કરતો રહ્યો
 ડોક્ટર તણા કુટુંબને નીત્ય જ્ઞાનમાં ગરકાવતો
 એકાંતમાં રહેતો વધુ સંસર્ગમાં ના આવતો
 એક દિન કુન્દન તો ઉઠ્યો કરી જ્ઞાન ચર્ચા રીતથી
 વળી તે સમે સત્રી પ્રહર દોઢેક તો વીટી હતી

નીજ નીજ તણા આવાશમાં સૌ શાંતિથી સુતા જઇ
ઇલાયદો છે હોલ ત્યાં કુન્દન વળી સુતો જઇ ૩૦
શાંતિ બધે છાથી હુતી નહિ કોઇનો સ્વર આવતો

છે નમ્રના રસ્તા સુના તરૂઓ સમીર હલાવતો
આવાસ કુન્દનલાલનો આ વખત છે શાંતિ ભર્યો
ધીમા પ્રકાશે એકલો દીપક હતો બતો ભઇઘેર ૩૧

કુન્દન પથારીમાં પડ્યો દીપ જ્યોતને બેતો હતો
તે ભાન ભુલ્યો ઢેહનુ ગરકાવ જ્ઞાને છે થયો
તે કાળે શાંતિ ભંગ કરતો સ્વર નિકટમાં સાંભળ્યો ૩૨

ઉડી ગઇ શાંતિ બધી માળા વિચારોની ટુટી
પરીચીત શબ્દો સાંભળી ધીરજ બધી ગઇ છે ખુટી
ઉડ્યો પથારીથી અરે ઝીણી નજરથી ન્યાળતો
બાળા ઉભી પાસે દીઠી સ્વપ્ન સૂઈ ભાળતો ૩૩

પરિચીત એ બાળા હતી સંપુર્ણ વર્ષો સોળની
કન્યા હતી ડાકટર તણી માતી મદનના ભેરથી
સંબોધતી ખ્યારા સલુણા શર્મથી ઉભી હતી
ખણતી ભુમી નખથી વળી ઉભી ગ્રીવા નીચી કરી ઢક
ઘડી બે ઘડી વળી મૌનતા ધારી ઉભય બેઠ રહ્યાં
પછી શર્મ લાગી કુન્દને વિનય થકી વચનો કહ્યાં
આહો બેન ચંદા આ ઘડી તું કેમ આવી એકલી
શુ કામ માડું વળી શું આપણ આવી પડી ૩૪

તુ બોલ બાળા સત્વરે શા કારણે આવી અહીં
 તુ એકલી રાત્રીમહી અહિં આવવું ઘટતુ નહિ
 જા બુલથી ભગની ભલે આવી છતાં પાછી થઈ
 ઉપકાર તારો એ ગણુ મુજને ઘણી શાંતિ મળે ૩૬
 ચંદા ઉભી વચનો બધાં શાંતિ ધરીને સાંભળે
 અવસર વિચારી એ ગઈ શાણુ શું વાણી નીકળે
 હું આશ ઉડી ધારીને સાહસ કરી આવી અહિં
 ના બોલશેા સંબોધશેા મુજને હવે ભગની કહી ૩૭
 શાણુ સ્વીકારો મુજને અર્ધાંગના આજે ગણી
 પાણી ગ્રહણ મારો કરો ના ચુકશેા આવી અણી
 દેહારના તમ દર્શથી અંધી થઈ હું તો હવે
 તમ શાથ શાણુ હું હવે બંધાઈ ચુકી આ ભવે ૩૮
 બળતું બદન મારૂ હવે પુરા મદનના તાપથી
 આશા ધરી ઉડી ઘણી તે શાંતિ યાશે આપથી
 ભેડી મળી છે આ ઘડી વૃત પુન્યના પરતાપથી
 મુજ કાય છે સોનાસમી ભેળો શુભથી આપના ૩૯
 એા બેન ચંદા શું વહે મુખ કંટકો શું ના ખુચે
 કર બંધ ભાષા કારમી મુજ કર્ણને એ ના રૂચે
 સંબોધી ભગની મેં કહી તે જાણજે સાચુ બધું
 મુજ એક પત્નિવૃત છે અનહત ખીજું છે બધું ૪૦
 વિણા વિના આ જગતમાં મુજ પ્રેમ આરી તો થવા
 સરણ નથી ફોઈ ધૃત્વે અર્ધાંગના મારી થવા

માટે ભગીની બાવને આશા તજી એવી ખુરી
 મુજ રંક પર ધારી દયા કાતીલ ચલાવો ના છુરી ૪૧
 હા-મમતા તને કુન્દન બધી મુજ માગણી સ્વીકારશે
 હુબો ફલીત સરવે થશે મુખમાં દીનો સહુ કાઢશે
 કદી રોષમાં આવી જઈ મુજ માગણી ન સ્વીકારશે
 તો બાણને નક્કી તમે ના સાર સીધો કાઢશે ૪૨
 નદન-ખાળા વિચારી ખોલને ના ભીખ માગુ ધારશે
 ખરવા ન કેંની હું ધરૂં તો કોઈનો આધાર શો
 સો, સો, સીતમ મુજરે ભલે કુમાર્ગ પણ ગ્રહવો નથી
 ચમકે અસીધારો શીરે કુમાર્ગ પણ ગ્રહવો નથી ૪૩
 જન્દમ વિષે આજે પડુ કુમાર્ગ પણ ગ્રહવો નથી
 જગ દોષતાં મુળી ચહુ કુમાર્ગ પણ ગ્રહવો નથી
 વિષ્ણુ વિના આ જગતમાં કર કોઈના ગ્રહવો નથી
 સિદ્ધાંત એ બાંધ્યો ખરો વિચાર કંઈ કરવો નથી ૪૪
 નહિ થાવ અહિંથી દુર તો લમ તાતને કહુ વાત આ
 માટે સીધાવો સત્વરે ના દીન છે પણ રાત આ
 હા-મુજ તાતને કહેવા તણી એ વાતથી ખીવરાવશે
 કુન્દન તમે એ માનને ના, ના, જરા ના દાવશે ૪૫
 હમણાં જુઓ મુજ તાતને આ વાત બાહેર જઈ કડું
 તમ શીર જુઠા આગથી ભટકેલ જુઠા હું કડું
 તો-અંહા સરી એવું પછી કીકીઆરી પાડી કારમી

મુજ તાત ધાળે ત્યાં તમે લજ્જા હુંડાતી ભાખવી ૪૬
 ભગી ઉઠ્યાં ઘરનાં બધાં ચંદાતણા સ્વરથી અહા !
 સૌ ધારતાં ચંદા શીરે ગુજર્યું કંઈ સંકટ મહા
 દીપક ધરી સૌ હસ્તમંદ દોડી ગયાં ચંદા કને
 સહુ પુછતાં શું બેન છે ! અતિ વ્યથને વિહવળ મને ૪૭
 ચંદાવદી અતી રોષમાં શું જાણી પુછે છે મને
 મંડાસમાં હું તો ગઈ હાજત ભરે થઈતી મને
 તે વખત લેવા લ્હાવ જાણી દાવ કુન્દન આવીઓ
 અવસર ગણી એકાંતનો મુજને પ્રસાવા ફાવીઓ ૪૮
 ભરી ખાથ મુજને ચોરડે લઈ તે ગયો બળથી અહા !
 પછીથી થયું તે ના કહું સીતમ બધો ગુજર્યો મહા
 ઇલાજ ના એકે રહ્યો ત્યારે ખુમો પાડી ઘણી
 ખાપુ વિચારો કારમી કૃતિ એહ છે કુન્દન તણી ૪૯
 સુણી જયંતીલાલ તો પુર ખ્યાન આ પુત્રી તણું
 કુન્દન પરે તેથી અરે રોષે ભરાયા છે ઘણું
 બંધાવી મુસ્કેટાટ કુન્દનલાલને કહેવા થકી
 વળી સ્થંભ સાથે બાંધીઓ નાશી ન જાયે તે નકી ૫૦
 રાત્રી વીતી એ રીતની પ્રભાત થાતાં કારમું
 સરવે ઉઠ્યાં રોષે ભર્યાં દુઃખ દર્દ દેવા કારમું
 જઈ કેટલાં સંભળાવીયું રાતે બન્યું જે જે હતું
 વળી આંહી કુન્દનલાલનું શ્રીનાથ વિષુ કોઈ નહું ૫૧

હોતો કુર ધારો રાજ્યનો શીક્ષા ગુનાની એક છે
 શીરચ્છેદ કરવો સર્વને શીક્ષા ગુનાની એક છે •
 એ ન્યાયનો પણ ભોગ કુન્દનલાલ તો આજે થશે
 દે હાય ગુના વિષુ એ શું જીંદગી ગુમાવશે ૫૨
 તહી તર્ત કુન્દનલાલને હાજર કરી ફરમાવીયું
 વધસ્થાનમાં જઈ વધ કરો ચંડાળને એ કહાવીયું
 ના દાદ કે ફરીઆદ ગુનેગારની સુણવી કંઈ
 મુખે થકી એ કાયદો આ રાજ્યમાં ચાલે અહિ ૫૩
 જકડી લીધો દોરી વડે ચંડાળ તો દોરી ગયા
 પ્રીય પાઠકો વાંચો હવે શા હાલ કુન્દનના થયા
 વધસ્થાનમાં લવી ઉભો રાખ્યો અરે ત્યાગી દયા
 શરૂ સજા મારા ઉભા યમદુત શા શોભી રહ્યા ૫૪
 મારા વહયા કુન્દન પ્રતિ કરીલે સ્મરણ શ્રી ઇશનું
 હમણું ભવાની માતને બલીદાન હઈશું શીશનું
 છે મોત તારું આ ઘડી તું મોદ માને છે છતાં
 વરી શોચ તું કરતો નથી વિસ્મય અમે તેથી થતા ૫૫
 કુન્દન વહયા આ સાંભળી શાને વિરા શોચુ હવે
 શરૂ ચલાવો મુખથી ઈચ્છીત મળશે પરભવે
 સત્યને કારણ કહી આ દેહ પડશે જો ખરી
 બહલો મને તેનો પ્રભુજી આપશે જરીએ જરી ૫૬
 તેથી વીરા તમ શોભને મુખે ચલાવો હાથથી

દ્યો આ ઝુકાવી ગદ્દને પ્રહાર કરને સાથથી
 પણ ના વસી ચંડાળને દીલે દયા તલ ભારતો
 ઉગામીયું ત્યાં મારવા મીથ્યા કરે સંસારતો ૫૭
 તું ચેત કુન્દન ! ચેત કુન્દન ! આ ઘડી છેલ્લી ગણે
 તેવે સમે તે વનમાં “સખુર” શબ્દો કેા ભણે
 દુરથી પધારે યોગીકો ચંડાળને નજરે પડયા
 મારા ચલાવે શસ્ત્ર જ્યાં યોગી તહાં આવી ચઢ્યા પદ
 વળી બાલ યોગી તે હતા મુખ તેજથી અંજલ ગયા
 ચંડાળ સહુ પાયે પડી યોગી નીકટ ઉભા રહયા
 કપૂની વિષેથી કોથળી નાણા તણી કાઢી તહાં
 વહેચી દીધુ ચંડાળને મન મોહ માને તે જહાં ૫૮
 પછી બાલયોગી ત્યાં વહયા વિરા દયા લાવી જરા
 અનાથ આ નરને હવે જીવતો જવાદયો તો ખરા
 આશીશ તમને આપશે જીવતો રહેશે જો કદી
 કદી મારશે તો હુલાણુ તમને લેશ પણ મળશે નહિ ૬૦
 આજ્ઞા ઉથાપન જો કરે તો શ્રાપ દઉં મુખથી વદી
 પરિવાર સહ સંહારતો થાશે તમારો તો કદી
 આવી દયા ચંડાળને વળી ખેંઢીક પણ લાગી હતી
 નાણું મળ્યું તેમાં વળી કંઈ ભુખ તો લાગી હતી ૬૧
 મહારાજ આજ્ઞા માનીને જીવતો મુકી દઈશું અમે
 શીક્ષા બધી લેશું સહી ના મારશું તેને અમે

કહી એટલું ચંડાળ તો ચાલ્યા ગયા ત્યાંથી અરે
 આ બાલયોગીથી રહ્યો છે જીવતો કુન્દન ખરે ૬૨
 અહિંઆં બન્યું જે જે બધું કુન્દન જરા ના બાણતો
 મુર્છા વિષે તે તો પડ્યો અતિ સુખ તેમાં માણતો
 જંગ તુળી કેરૂં લેઈને કુન્દન મુખે છાંટ્યું જરા
 આશ્વાસના કીધી કંઈ કુન્દન જરા હાલ્યા ખરા ૬૩
 નયનો ઉઘાડી નીખતો કુન્દન જરા અહિંથી તહી
 મારા ન દીકા તે ઘડી વળી શસ્ત્ર દીકાં ત્યાં નહિ
 પાસે ઉભેલા યોગીને નયને નિહાળ્યા છે વળી
 અતિ હર્ષથી ખેઠા થયો તેજસ્વી મુર્તિ તે ખરી ૬૪
 પ્રણામ સાદાંગે કર્યા ખરી અંતરે ભક્તિ ભરી
 અહો બાલયોગી તમ કૃપાએ જીવંતી પાછી મળી
 હવે સાથ મુજને લ્યો પ્રભુ કરૂં દેહનું સાર્થક કંઈ
 રે મોહ મુજને છે રહ્યો સંસારનો આજે નહિ ૬૫
 અતિ હર્ષભાવે તો વચ્ચે એ બાલયોગી પ્રેમથી
 અહા ! સંચરે મારી સહી સુખે તમે અતિ પ્રેમથી
 ત્યાં મીત્રતાવે સાથમાં રહીશુ સદાએ સ્નેહથી
 ના, ના ગુરૂતા ધારવી લીધી પ્રતિજ્ઞા દેહથી ૬૬
 સેવા વૃત્તિ અંતર ધરી હું આપની સેવા કરૂં
 સુખ દુઃખ વેડી સર્વ મેં હું આપની સાથે કરૂં
 દેખ પુલ્લ ભક્તી હું રહું ધરૂં દેહની પરવા નહિ

ના સંગ છોડુ આપનો વસે પ્રાણુ આ દેહી મહી ૬૭
હું જન્મનો ભોગી બન્યો સંસાર સારો ત્યાગીને
ધન સાધના સર્વે મુકી નિર્વાહ બીક્ષા માગીને
હજી આજ સુધી સાથ કોઇ સુર જન તો ના મળ્યો
પ્રભુ પ્રીતથી આ રીતથી અવસર અધુ આવી મળ્યો ૬૮
વળી પર્ણકુટી બાંધીને સુખચેનમાં રહીશું સદા
કરશું અનુભવ ઇશ્વરી સહશું દુઃખો પડશે સદા
આ સાંભળી કુન્દન અરે અતિ હર્ષમાં આવી ગયો
વળી બાળયોગી સાથમાં તે ચાલવા ઉભો થયો ૬૯

કુન્દન તણાં વસ્ત્રો હતાં બદલાવી દીધાં ત્યારથી
પરિધાન ભગવાં તે કર્યાં મળ્યા બાળયોગી ન્યારથી
વિકટ વને ચાલ્યા પછી વળી નામ કુન્દનલાલનું
બદલી કીધું છે સ્નેહથી પરિધાન પ્રીતમદાસનું ૭૦
ઉદધી તીરે જઈને રહ્યા સુંદર શીવાલય જ્યાં હતું
જીવજંતનો સંસર્ગના વળી માનવી કોઇ નતું
સુંદર જગા આતો ગમી વળી પર્ણ કુટી ત્યાં રચી
હરનીશ રહેતા ગોદમાં વળી જ્ઞાન ગંભત ત્યાં મચી ૭૧
દુઃખો ભુલી બને ગયા વૈભવ તણ સુખીઆ થયા
સંસારના ઝઘડા બધા અહિંઆં હવે વિરમી ગયા
કરી સ્નાન નિધીમાં વળી બટ કર્મ નીત્યે આદરે
અતિ ગાઢ બાંધી ગોઠડી જ્યાં ત્યાં ઉભય સાથે ફરે ૭૨

એક દીન બને યોગીઓ નીધી સ્નાન કરવાને ગયા
 વાયુ વિશેષ વાય છે તોપ્રાનથી વિસ્મય બયા
 નિધી ઉછળે બહુ ભેરમાં વાયુ તણા અતિ સોરમાં
 અથડાય મોઝાં તીરમાં પ્રતિધોષ થાતો ભેરમાં ૭૩
 તહિ વહાણુ એકજ આવતું પરવશ થતું દેખાય છે
 બેઠા મુસાફર સર્વ તે દુખથી અતી ગભરાય છે
 વાયુ તણા અતિ વેગમાં પરવશ બની તે તો ગયું
 ચઢીને ખરાબે વહાણુને પડી છીદ્ર તે માંહી ગયું ૭૪
 કીરતારનો આ કોપ છે આબ્યું નીકટ તીરની જહાં
 પાણી ભરાયું તેહમાં આશા જીવની મુકી તહાં
 યોગી ઉભય જોતા હતા આઢ્ય કાંઠે તો રહી
 કીરતાર આશો કોપ છે ! એકે અરે જીવશે નહિ ૭૫
 નીજ મોહ માટે યોગીએ વળી સાગરે કરવા જવા
 ત્રાપો બનાવ્યો કાષ્ટનો સાગર સફર કરવા જવા
 ત્રાપો તહાં છોડી દીધો ને સ્વાર યોગી તો થયા
 મરતા મુસાફર તારવા તૈયાર યોગી તો થયા ૭૬
 અહિંઆં હતું જે વાહન તે દરીઆ મહી ગકયું હતું
 કીરતારને સંભાળતા પણ કોઈ બેઠી ત્યાં નતું
 પાણી ભરાતું કાઢતા નાવીક પણ તે ના હટે
 વિધીએ લખેલા લેખ તે કેમે કરી તે તો મટે ૭૭
 અહિં આવીઓ ત્રાપોનીકટ તહિ વહાણુ દુખ્યું સાગરે

આપ્ત શુભરી સ્ત્રીએ તુંહી રામ કરતા તે મરે
 યોગી મહા મહેનત કરે પણ કોઈના તેથી તરે
 જઈ નિકટ ત્રાપો ગેઠવ્યો ના કોઈ ત્રાપાપર ચઢે ૭૮
 સહુની ઘડી પુરી હતી તેથી ન કોઈ ઉગરે
 અતિ શ્રમ થકી થાકી ગયા યોગી ખીચારા શુ કરે
 હતાશ યોગી ત્યાં થયા એક દ્રવ્ય તેવે નીરમ્બુ
 ત્રણ માનવી કાપે બચ્યાં જીવવું હજીએ નીરમ્બુ ૭૯
 તે જોઈને આ યોગીઓ ત્રાપો ચલાવી ત્યાં ગયા
 જુકિત થકી જઈ જાળવ્યાં યોગી ખુશી તેથી થયા
 ત્રણ માનવી ત્રાપાપર ખેંચી લીધાં અતિ હર્ષથી
 યોગી ઘણા ખુશી થયા ત્રણ માનવીના દર્શથી ૮૦
 ત્રાપો ચલાવી લાવીઆ તીરે અરે ઉતારીઆ
 વળી કાળના મુખે થકી આ માનવી ઉગારીઆ
 બાંધેલ કુટી જ્યાં હતી ત્યાં લેઈ સર્વેને ગયા
 પ્રજા કુલ અર્પી સ્નેહથી પોતે ઘણા ખુશી થયાં ૮૧

વરધેલી વિણા-

માને

-મેમી કે પાગલ

ભાગ ૮ મો

પુછ્યું પછી એ યોગીએ ક્યાંથી તમે આવ્યા અરે
ક્યાં જાઓ છો ? રહો છો વળી કે સ્થાનમાંથી આપરે
યોગી તાણી વાણી મુણી બોલ્યા મુસાફર મુખથી
એ મહાત્મા અમ આત્મા જાતો બચાવ્યો મુખથી ૮૨
હું શહેર સુર્ય પુરનો છું રંક પ્રાણી આત્મા
લોકો મને રાજા કહે પણ ફાસ છું તમ મહાત્મા
મુજા ધર્મ પત્ની આખરી જીવતી રહી જે આપથી
આ પુત્રી મારી ધર્મની જીવતી તમે પરતાપથી ૮૩
સરવે અમે જાતાં હતાં ઇલાહની મુસાફરી
વાયુ તથા વેગે દશા ફરીઆ મહી આવી કરી
પરવશ થયું અમ વહાણને સુકાન હાથે ના રહ્યું
પ્રતિ માર્ગમાં અડકાઈ ગયું વળી ખડકમાં અથડાઈ પડ્યું ૮૪

કરમાં કિનારો લાઘતાં આખર જતાં કુખી ગયું
 આવ્યા તમે તે તો પછી જાણો બધું જે જે થયું
 અહો ? મહાત્મા ? અમપુરમાં પછા જવા ઇચ્છા થઈ
 વળી સાથમાં તો આપને લેવાતણી ઇચ્છા થઈ ૮૫
 સેવા રૂડી કરશું અમે અમ નગ્રમાં પધરાવીને
 તે વીણુ બદલો આપનો કહો વાળીએ તો શી રીતે
 ઘણી કુદ્ર છે એ માગણી ગણી રંક તે સ્વીકારશે
 આશા અનેરી આપની અમને નહિ તુચ્છકારશે ૮૬
 સુણી વાત પ્રીતમદાસ તો ખોંટ્યા ન એમાં આ કડ
 છે ભાવ એવો જો ભલેતો ભાઈ સાથે આવશું
 અમ યોગીને એકાંતમાં રહેવું વિશેષે પ્રાવતું
 વળી તીર્થની યાત્રાવિના ખીણુ કશુંના ફાવતું ૮૭
 રાજા વદયા મદ મોદથી ઇચ્છા મુખ વર્તુ અમે
 મુજ રાજ્યમાં પણ કાયદો જેવો વળી ફહેશે તમે
 માટે સીધાવો સાથમાં અમ પુન્ય ઉઝ્યાં આજથી
 રહ્યત બધી સુખી થશે પ્રભુ આપના પરતાપથી ૮૮
 સંકલ્પ એવો આદરી મુસાફરી ચાલુ કરી
 આનંદ અંગે છે ઘણો રાજા હૃદય ભકિત ભરી
 તે સૂર્ય પુરે આવીઆ રાજા ઉભય યોગી અરે
 સરથસ ચઢાણું શહેરમાં શો દહાવ લોકો તો લહે ૮૯
 આખો ઉતારો તે પછી દ્વય યોગીને એકાંતમાં

સહુ રીઢી સીઢી અર્થી રાખ્યા મહાત્મા શાંતમાં
હર વખત રાજા ત્યાં જતો વળી જ્ઞાન ગોળી કંઈ કરે
વળી રાજનીતીના ઘણા પ્રશ્નો જઈ ત્યાં તો કરે ૬૦

છે યોગી પ્રીતમદાસ તે પ્રવીણ પુરા સર્વમાં
ગુણમાં ઘણા ગંભીર છે બહુતા ન લેખાં ન ગર્વમાં
ખટ શાસ્ત્રમાં તે છે પુરા વળી વેદના લેદો બધા
વળી રાજનીતી બહુતા તદ્દીન તેમાં રહે સદા ૬૧

જઈ રોજ રાજા ત્યાં વળી તે રાજનીતી શીખતા
ગુન્યાયલા કેસો કંઈ યોગી કને ચુકાવતા

અન્યાય સરહદ છોડીને તે રાજ્યથી નાસી ગયો

• ચોરી જુગારી બારીના ધંધા અહા નીર્મુળ થયા ૬૨

યોગી પ્રભાવે આજથી અહિં રામ રાજ્ય ચાલતું

રાજા પ્રજા સુખી થયાં ના દુખ કોઈને હતું

પીવે ન પાણી એજ પ્રીતમદાસને પુછ્યા વિના

ના ચાલતું કે કાજ પ્રીતમદાસને પુછ્યા વિના ૬૩

ઇચ્છા થઇ તે યોગીની સુસાધરી કરવા તણી

સુરેન્દ્ર રાજા જે હતો ઇચ્છા જણાવી તે તણી

હુકમ હજુરે બ્યાં થયો તૈયારી કીધી તર્ત તો

જો યોગી પડેતા જે રીતે સુરેન્દ્ર તેવું વર્તતો ૬૪

વળી સહેલ ગાહે આળુની બવા બધાં તૈયાર છે

સાધન સઘી સઘળાં લીધાં હુકમ થતાં શી વાર છે

તૈયારી કીધી તુર્તમાં લઈ સાજ સઘંજો સાથમાં
 ગીરીરાજ આળુએ જવા ઉપડ્યા અરે સૌ સાથમાં ૬૫
 દુખો બધાં ડુલી ગયાં સતસંગના શુભ રંગમાં
 આવ્યા હવે આળુ વિષે આલ્હાદ ઉપજ્યો અંગમાં
 તાંબુ જુદા નાખી દીધા સગવડ પડે જે રીતથી
 સુખ શાંતિમાં સરવે વસ્યાં દીનો વીતે પુર પ્રીતથી ૬૬
 વળી બાલયોગી સાથ પ્રીતમદાસ તો ફરવા જતા
 સુંદર સમીર લહરી વિષે શુભ લ્હાવ એ લેતા હતા
 નિર્મળ સુવાસીત શર્વરે સમીરે બધે ખેડેલી જતી
 વળી ચંદની તેમાં મળી શોભા ઘણી વધતી હતી ૬૭
 ગોષ્ઠી કરી બંને જણા આવે સુધી ફરવા જતા
 ગુણુ ગાનના ગાંભીર્યથી કોથી જરા ડરત નતા
 આ ખીણુ! પેલી ખીણુ ને આ ટેકરી, તે ટેકરી
 કરતાં દુરે નીકળી ગયા સ્મરતા મુખે તે શ્રીહરી ૬૮
 એ રીતે ફરતાં ચેનમાં અરધી નીશા વીતી ગઇ
 એવે ઓર્ચીતી બાજુમાં કુર કારમી ચીશો થઇ
 એ કૃષ્ણ સ્વરને સાંભળી ઉભય વળ્યા એ પંથમાં
 જોયું જરા છેટે રહી છે માનવી બે અંતમાં ૬૯
 તલવાર તે પર છે જુકી બે માનવીની ગિહને
 સાધી સમય આ આકરો યોગી વહ્યા "નમઃ" તને
 શાને હજો આ જનને અપરાધ એવો શો કર્યો

છોડી મુંકો ? છોડી મુંકો ? અપરાધ એવો ના કર્યો ૧૦૦
 પ્રીય પાકડો ! આજે અહિં આ છે અછોરી લોકનો
 મહોત્સવ મહા માયા તણા મેળો ભરાયો લોકનો
 ખલીદાન દેવા દેવીને બે માનવી આશ્યાં અહી
 ભર જંગલે આ જંગ છે અવરોધ તેને છે નહી ૧૦૧
 બે યોગીઓ ત્યાં તો ગયા તેથી ઘણા ખુશી થયા
 થયા ભોગ બેના ચાર તે દેવી તણી મોટી કયા
 પકડી લઈ જકડી દીધા યોગી ઉભયને ત્યાં અરે
 નિઃશસ્ત્ર તેઓ ત્યાં હતા નિરૂપાયથી તે શું કરે ૧૦૨
 ખલીદાન દેવા દેવીને તૈયાર તે તો ન્યાં કરે
 હશ ખાર થોડેસ્વાર તો આવી અચાનક ત્યાં અઢે
 રાજા તણા એ મોકલ્યા આવ્યા હતા તે ખોળવા
 અહિં સાદ મુણી કારમા આવ્યા હતા તે ખોળવા ૧૦૩
 શસ્ત્રો સહે સજ્જત છે આવી અચાનક તે અદ્યા
 તલવાર ચાલે ન્યાં તહાં તે આવીને વચ્ચે પડ્યા
 લોકો ગયા વિખરાઈ પણ ચાર જણ ઉભા રહ્યા
 સ્વારે સમાચારો વળી રાજા તણા ત્યાં તો કહ્યા ૧૦૪
 સ્વાર સાથે યોગીઓને હંપતિ પેલાં હતાં
 ધીમે કદમ તે તો ગયાં રાજા કને એ ચાલતાં
 રાત્રી ઘણી વીતી હતી શાંતિ ધરી સૈ સુઈ ગયાં
 દુઃખમાં દુખેલાં હંપતી આશ્રય મળે મુખીઆં થયાં ૧૦૫

મૃત્યુ તણા જે પાસથી બે માનવી છોડ્યાં હતાં
 રાજા નીકટ તેડાવીઆં જે પુછવા કયાંનાં હતાં
 રાજા અને બે યોગીઓ વિના ખીલુ કોઈ નથી.
 નરનારી ત્યાં તો આવીયાં ખીના બની જે તે કહી ૧૦૬
 રાજા તણા પ્રશ્નો થકી નર તેહ વાણી ઉચર્યો
 બહુ દુઃખથી દુનીઆં તણ આજે અહિંઆં નીકળ્યો
 મુજ ગામ અમદાવાદ છે, મુજ નામ ત્રીકમલાલ છે
 મારી સહેનારી પ્રેરે મણીલક્ષ્મી તેનું નામ છે ૧૦૭
 હતી સંતતિ અમને રૂડી એક પુત્ર કુન્દનલાલ તો
 અમ પાપના પરતાપથી નાસી ગયો છે હાલ તો
 કાગળ મળ્યો અમને પછી પ્રીય પુત્ર કુન્દનલાલનો
 નીજ પ્રેમદાની માટ તે સ્વર્ગે સીધાવ્યો હાલ તો ૧૦૮
 મુજ પુત્રને તેની પ્રીયા કરી આત્મહત્યા ગુજર્યાં
 હત્યા નિવારણ કારણે હું તીર્થ યાત્રાઓ કરું
 સુખ સંપત્તી સઘળી તણ અવરણ પડે હું તો રૂં ૧૦૯
 યાત્રા કરી ત્રીપુરાની આવ્યો હતો અહિંઆં અરે
 કૃત્રીમ યોગી વેશમાં ઠગ તો મળ્યા મુજને અરે
 હત્યા અમારી જોડવા આશા અનેરી આપીને
 શીરચ્છેદ કરવા લાઇ ગયા આશા અનેરી આપીને ૧૧૦
 પ્રીય પાઠકો? આ ખ્યાન પ્રીતમદાસ તો સુશુભતા હતા
 છે એ જ કુન્દનલાલનાં માતા પીતા અતો ખસાં

આંખે થઈ અશ્રુ વહ્યાં વચ્ચે ખીજાં કંઈ કહ્યાં
અજ્ઞા થઈ તેથી અરે રાજા ઉતારે તે રહ્યા ૧૧૧

એક દીન કુન્દન એકલા સંધ્યા સમે કરતા હતા
નર બે અરે તેવે સમે કુન્દન સમીપે આવતા
શાહુકાર સરખા શોભતા કંઈ કારણે આવ્યા હતા
કુન્દન નિકટ બેસી જઈ મુખથી કંઈ કહેતા હતા ૧૧૨

યોગી તણા છે વેશમાં પણ ભાગ્યરેખા બહુ ભલી
કુન્દન સમી તમ દેહને કોપીન લજવે એકલી
તમ ભાગ્યમાં કે રાજ્યની ગાદી દીપાવાને લખી
ભગવાં ધરી શાને પ્રભુનીજ દેહને કરતા હુખી ૧૧૩

ઇચ્છા તમારી હોય બે ગાદી અપાવું આજ હું
મુજ કાજ થોડું બે કરો તો આજ આપુ રાજ હું
કુન્દન બધી વાણી અરે ઉત્સુકતાથી સાંભળી
શી યોજના છે આપની તે તો બતાવોને ખરી ૧૧૪

દશ હજાર કેરા દામની થેલી તહાં કાઢી દીધી
સ્વીકારવા મુખથી અરે છે અર્જ કુન્દનને કીધી
બહલે અમારી માગણી હઈ ધ્યાન શાણા સાંભળો
હીંમત ધરી હૈયે અતી શુભ કામ તે સ્હેજે કરો ૧૧૫

છે રાજની પુત્રી અરે તેને મીલાવી આપશે
સુરેન્દ્રનું મૃત્યુ વળી સ્હેજે કરાવી આપશે
પછી રાજગાદી પર ખીરાજો આપ નિષ્કંદક અર્થ

છે સ્હેજ સરો આપો મુશ્કેલ તેમાં ના કંઈ ૧૧૬
ખનુ કાળથી ફરતા હતા ના કામ એ અમથી થતું
ખાત્રી ભયુ કો જન તો અમને અરે મલતું નતું
સદ્ભાગ્યથી આવી મળ્યા છે આજ અમને આપેતો

તેમાં અમારાં આપનાં સરસે સહુએ કાળ તો ૧૧૭
થેલી સ્વીકારો ભેટની પુલ પાંખડી એ તો ગણી
વળી આપશું ખીન્નું વધું કરીને કદર તણી
થાઓ તમે તત્પર હવે ધરી હામ હેયે હેતથી
ચુકિત લડાવો અવનવી જુદા કંઈકે ખેતથી ૧૧૮

કુન્દન વિચારે મનમાં શી આ વળી ઘટના હશે
આવ્યો સમય તે સાધવો ઇચ્છા પ્રભુની તે થશે
નીરાશ કરીને આમને અહિંથી કહા કાઢી મુંક
સાહસ કરે ખીજે કંઈ આ દાવ હું શાને ચુક ૧૧૯

તત્કાળ દાખી રોષને કુન્દન વઢ્યો મૂઢુ હાસ્યથી
થેલી પડી ઉચકી લીધી વળતો વઢ્યો વધુ આશથી
છે કામ એ સ્હેલું મને મુશ્કેલ તેમાં ના કંઈ
મુજથી થવાનું કામ એ સંકા ન તેમાં છે કંઈ ૧૨૦

તે લાવી આપુ સુંદરી ઘડી ઘાટ રાખનો વળી
પછી રાજ મળશે તે મને શુભ સ્હાય કરશે સ્ત્રીહરી
ખાત્રી પુરી રાખી તમે આ મીત્ર સ્હેજે આજથી
દો લ્હાવ ખીજે છે મને વિનાશને આ રાજથી ૧૨૧

સંતાળે બંધો સુખથી આજે અહિથી તો તમે
 આ સ્થળ વિષે મળજો ફરી કાલે વળી સંધ્યા સમે
 ત્યાં ઘાટ સરવે ગોઠવી પ્રોશ્રામ ઘડશું પ્રીતથી
 જોખમ ન જાણુ આવશે વિચારશું એ રીતથી ૧૨૨
 ખીજે દીને સવારમાં કુન્દન ગયો રાત્રી કને
 બધી વાત માંડીને કરી થેલી ધરી પેલી અને
 રૂસ્વત મને આપી ગયા તમ જન લેવાની મીશે
 શાહુકાર સરખા ભાસતા પણુ ઠગ પુરા તે તો દીશે ૧૨૩
 રાંજન તેથી ચેતવું દુશ્મન ખરેખર એ થયો
 જડમુળથી ઉખેડવો એ ન્યાય નીતીમાં કહ્યો
 અરિ કર્જની રહે શેષ તો શાંતિ ધરી સુવું નહિ
 અરિ કર્જની રહે શેષ તો વૃદ્ધિ થશે તે તો રહી ૧૨૪
 માટે મહારાજ તમે સાવધ પણુ પ્રરજો સદા
 સહુ દીન સુખના હોય ના મુશીબત પડે આવી કહા
 રૂસ્વત ત્રીજોરીમાં ધરો વળી દાનમાં તે આપશું
 દુશ્મન ફસાવી હું લઉં પછી હંડ તેને આપશું ૧૨૫
 નિંદ્રા ન લેશો સાંજરે વળી આપના તંબુ વિષે
 મુજો મુખે મુજ સ્થાનમાં વળી બગલે ઉઘ્યા મીચે
 વળી ઘાટ એવો ગોઠવ્યો દુશ્મન બધા કબજે થશે
 અરવી નીશા બચારે જશે ત્યારે બંધ એ આવશે ૧૨૬
 સંકલ્પ એવો ત્યાં કરી સંધ્યા થઈ ત્યારે ખરી

તે સ્થાનમાં આવી ઉભો કાલે હતી અવધી કરી
 વળી રાહ જોતાં ત્યાં ઉભો ઉભય જનોની તે અરે
 ગીરી કંઠરાથી તે સમે નીકળ્યા જનો તે તો અરે ૧૨૭
 આવી મળ્યા તે યોગીને આશા હતી વઢને ભરી
 આવી ઉભા યોગી કને યોગી સ્મરે છે શ્રી હરી
 ખને જનો બોલ્યા તહાં શી રીત ભાઈ છે કરી
 ઘડવો હવે કંઈ ઘાટ તે શી યોજના આપે કરી ૧૨૮
 કુન્દન વઢો આ સાંભળી ભાઈ ફીકર ત્યાગો તમે
 શુભ કૃત્ય થાશે આપણું વિશ્વાસ રાખો આ સમે
 અરધી નીશાએ આવજો રાજ તણા તંબુ વિશે
 સજી ફ્રેસ સાથે આવજો વળી પહરેગીરોના મીશે ૧૨૯
 મેં પહરેગીરો ફેડીને કાઢી મુક્યાં છે ત્યાં થકી
 ના રોકશે તેથી તમે ત્યાં આવજો આજે નકકી
 કરી ઘાત રાજનો પછી એ સુંદરી લઈ આવશું
 પછી રોકશે નહિ કે.ઈ તેથી આપણે તો ફાવશું ૧૩૦
 શસ્ત્રો ના એકે લાવશે નિર્ભય થઈને આવજો
 વળી જાણુ પડવા મુજને સંકેત છુપો કહાવજો
 હથીઆર લઈ હાજર રહું છું પ્રહોમ કોઈ ન લાવશે
 વળી સોસવા સંપૂર્ણ ત્યાં તો લાગ આપણુ ફાવશે ૧૩૧
 એવું કહી કુન્દન તહીં માગી રજા ઉઠયો વળી
 પેલા જનો પણ ત્યાં થકી ચાલી ગયા છે તે વળી

અહિં કુન્દને આવી પ્રથમ ખાણ બધી પુરી કરી
 સ્વારો છુપાવ્યા તંબુમાં વળી બંધુકો પુરી ભરી ૧૩૨
 સંજા છુપી આપી બધી અંદર છુપાવ્યા તે અરે
 પલંગમાં પોતે સુતો રાજા તણા બહાને અરે
 અરધી નીશા વીલી ગઈ સંજા થઈ છુપી તહાં
 સાવધ થયા સ્વારો સહુ જન બેઠાં આવ્યા છે જહાં ૧૩૩
 તંબુ વિષેથી કુન્દન સંજા કરી છુપી રીતે
 દાખલ થયા તંબુ વિષે વિશ્વાસથી નીર્ભય ચીતે
 પ્રવેશ અંદર જ્યાં થયો ત્યાં સ્વાર ધીમે આવીઆ
 વળગી પડ્યા તે બેઠને પાછળ થકી તે આવીઆ ૧૩૪
 બહુ બળ કર્યું બંને જણે તેમાં નહિ તે ફાવીઆ
 વળી કુન્દને ડિપર રહી કર અખંડા પહેરાવીઆ
 મજબુત બાંધ્યા દોરડે સ્વારો તણા સ્વાધીન તે
 ઉધ્યું નહિ કોઈ જરા રાત્રી વિતાવી એ રીતે ૧૩૫
 ઉઝ્યો સ્વી જ્યારે અરે રાજા સભા બેઠા ભરી
 એ ચોરને હાજર કર્યા બધી વાત ત્યાં વિદીત કરી
 રાજા નજર નિહાળતાં એ ચોર તે બોલ્યા અહો ?
 ફોજદારને જોલર અરે મુજ રાજ્યના આતો અહો ! ૧૩૬
 તણ નેકરી એ હુટનો ધધો અરે કરતા હતાં
 પાપો પુરાં નહોતાં થયાં મુજ હાથમાં આવ્યા નતા
 એ ચોર પાસે આતમા શીક્ષા પુરી કરવી હશે

કાંસી ઇધ ઘૌ તેહને ફરી જન્મ લેશે પર ભવે ૧૩૭
 રાજા હુકમ પુરો થતાં તે ખેડને લેઈ ગયા
 કાંસી દીધી તત્કાળ ત્યાં નરકે સીધાવી તે ગયા
 અહિં આજ કુન્દનલાલ પ્રધાન પદ મળીયું વળી
 હા,ના ઘણી કરવા છતાં ઇચ્છા ઘણી રાજે તણી ૧૩૮
 એક દીન રાજા યોગીઓ સાથે સહુ સાજનો
 ફરવા ગયા ગીરીકંઠરા અવસર અહાહા ! આજનો
 રાણી અને પુત્રી વળી છે પાટવી કુંવર સહે
 જન ખેડને છોડ્યાં હતાં આવ્યાં હતાં તેતો સહે ૧૩૯
 ઇચ્છા થઈ ફરવા તણી ગીરીકંઠરામાં જઈ વળી
 ભેવા દીગંબર યોગીઓ દર્શન તણી ઇચ્છા ખરી
 સાધન નહિ સાથે લીધું પાગા પગે ચાલ્યા જતાં
 નીહાળી કુદરતની લીલા મોહીત મનમાં તે થતા ૧૪૦
 ફરતા અરે પુર ભેશમાં ભર જંગલે આવી ગયા
 વિકાળ વન આતો હતું નીરખી સહુ વિસ્મય થયા
 વ્યાધો સિંહો અહિં આં ઘણાં ત્રાડી રહ્યા પુર તોરમાં
 મસ્તી કરે મદમાં ચઢી ત્રાડી રહ્યા પુર તોરમાં ૧૪૧
 બહુ રાનમાં હેરાન થઈ અંતે અરે ભુલા પડ્યા
 એવે અચાનક કેસરીના સ્થાનમાં આવી ચઢ્યા
 પગરવ સુણ્યો માનવ તણો કરી ત્રડ બહાર નીકળ્યો
 રાજા મહે સહુ માનવીનો જીવ ચગડોળે ચઢ્યો ૧૪૨
 ઉપાય ના અંકે હતો બચવા તણો આજે અરે

ભજતા હતા પરિવ્રજા જે અંતકાળ આ બાણી ખરે
 અહિં કેસરી ખુશી થયો છે ભક્ષ માનવનો મળ્યો
 ઉપાય ના એકે હતો ના ભય તે કેમે ખળ્યો ૧૪૩
 સહુ આગળે કુન્દન હતો પાછળ ખીન્ન ચાલ્યા જતા
 સહુએ જનો આ અવસરે ભયભીત અંતર તો થતા
 તેવે સમે સીંહિ તહાં એક ત્રાપ મારી કારત્રી
 સહુ આગળે ચાલ્યો જતો એ ચોટ કુન્દન પર હતી ૧૪૪
 કુન્દજા મને સમજી ગયો છે આપણી છેલ્લી ઘડી
 આખર જતાં સંસારથી ખુરી ઘડી આવી પડી
 સીંહુ થાપ કુન્દનને પડે ત્યાં શી બની ખીના ખરી
 હતો બાલયોગી સાથ તે કુદી પડ્યો આગળ વળી ૧૪૫
 કુન્દન બચાવા જાનને કરવા અઢા મીત્રાધને
 આગળ પડ્યો એ બાલયોગી જાન ખોવા ધાધને
 જ્યાં ત્રાપ મારે સીંહુ તે ગોળી દ્વંદ્વ લાગી ગઈ
 રાજા તણી એ તો કૃતિ એ સીંહની વેરી થઈ ૧૪૬
 મરણોન્મુખ જે સીંહુ થઈ ધરણી ઢળ્યો આજે હવે
 સહુ માનવીને જન્મ આપુ તર થકી લકર્યો હવે
 અહી બાલયોગી પણ પડ્યો મૂર્છા વિષે ભયભીત થઈ
 મૃતપ્રાય બાણે એ થયો વળી શાન શુભિ છે નહી ૧૪૭
 ફેણી કરી ઉચકી લીધો એ બાલયોગીને વળી
 સહુ આવીયાં તંબુ વિષે શુભ આશા અંતરમાં ધરી
 શીતળ પદાર્થો લાવીને માર્ગન કપુ સંભાળથી

શુષ્કિ સરસ મળતી ગઈ માર્ગન કહ્યું એ જ્યારથી ૧૪૮
 સંપૂર્ણ શુદ્ધિ જ્યાં મળી રાજા ધણી ખુશી થયા
 વળી સર્સ સાહસ જોઈને આત્મીન તે પર થઈ ગયા
 ઇનામ કંઈકે માગવા એ બાલયોગીને કહ્યું

અવસર અનેરો જાણીને આ વેણ રાજાનું ગમ્યું ૧૪૯
 રાજા રહો ? છે માગવું ખુશી થઈ આપો કદી

કહી એમ યોગી બાલ તો ચાલ્યો એ તો વહી
 ઘડી ત્રણ થતાં પાછો વળ્યો થઈ સુંદરીના વેશમાં
 નારી તણાં વસ્ત્રો સહુ પરિધાન અંગે છે કર્યા ૧૫૦

મોહક બનાવી મુરતી નયનો કર્યા જાડુ ભર્યા
 સરવે સભા વિસ્મય થઈ વિચાર વમળે છે પડ્યાં
 રાજા કહે એ સુંદરી શો ભેદ આછે તે કહે

છો બાલયોગી કે તમે છો સુંદરી આપે અહો ૧૫૧
 સુણી વચન રાજા તણાં એ સુંદરી બોલી તહાં

ડાકટર જયંતીલાલની હું પુત્રી ચંદા છું જહાં
 યોગી વજર જે આપના મુજ દેર રહેતા તે હતા

આશક થઈ હું તે પર મુજને જરા ચ્હાતા નંતા ૧૫૨
 તે કારણે લઈ લેખ હું ચુકિત થકી સાથે ફરું

આપો વચન જો એટલું હું તેમની સાથે વરું
 વિસ્મય થયાં સરવે અહીં અંદા તણી કથની સુણી

કુન્દન કહે એ પ્રેમદા છું આપતો આજે રૂણી ૧૫૩
 ઉપકારનો બદલો આંહે તમ કાજ શીરને અર્પવું

ઉપકારનો બદલો આડે ખાંધે ચઢાવી ફેરવું
 પણ સુંદરી એ વાત જે વરવા તણી કરશે નહીં
 સંકલ્પ મારો આકરો કદી કાળ તે પ્રરશે નહિ ૧૫૪
 આ જગતમાં વિણા વિના હું કોઇને પરણું નહિ
 મા બેન ખીજી નારીઓ હું કોઇને પરણું નહિ
 ચંદા વદી એ સાંભળી વિણા ગઈ સ્વર્ગે અહા ?
 તો તો અરે શાન મને આ દુઃખ દો છો જે મહા ૧૫૫

રાજા તણી પુત્રી હતી તે આ સમે બોલી વળી
 બે જીવતી વિણા હશે ચંદા છુટી ત્યારે ખરી ?
 ચંદા વદી એ સાંભળી જીવતી વિણા હોશે કદી
 ત્યારે ન આમહ હું કદ સ્વર્ગે ગઈ આવે ચંદા ૧૫૬
 વળતી વદો રાજા તહાં શો ભેદ યોગી આ કહો ?
 તે સાંભળીને કુન્દને વૃતાંત પોતાનો કહ્યો.

રાજા તણી પુત્રી ઉઠી નીજ આશનેથી ત્યાં વળી
 છો આપ કુન્દન માદારા હું આપની વીણા ખરી ૧૫૭
 સરવે સભા બેઠી હતી પણ પ્રેમ ના રોક્યો રહે
 ભેટી પડ્યાં નિર્દોષથી આવેશ ના રોક્યો રહ્યો
 મતાપીતા કુન્દન તણાં જે સાંભળી બેઠાં હતાં
 નીજ પુત્રને પીછાણીઓ હર્ષાશ્રુઓ વહેતાં હતાં ૧૫૮
 ઉભાં ચર્ચ નીજ પુત્રને કંઠે જઈ વળગી પડ્યાં
 કરી પાપનો પરત્તવ તે આજે મણાં રોઈ પડ્યાં
 રાજા મણાં ખુરી થયા ભોઈ કશાં કુન્દન તણી

ચંદા ખીચારી એકલી આ સર્વથી રોતી ઘણી ૧૫૬
 આપી ખીરજ તેને ઘણી પરણાવશું શું પેરથી
 છે પુત્ર રાજા પાટવી પરણાવશું તે પેરથી
 સરવે જનો સુખથી મળ્યા કુન્દન તણા સાથે બળ્યા
 માતા પીતા મેળો થયો સરવે દુખી આજે ટળ્યા ૧૬૦
 નીજ દેશ રાજા આવીઆ સહુ સાજ સાથે તે મળી
 કૃષ્ણલાલને તેડાવીઆ ભુશુદેવથી તારે વળી
 ન્યંતીલાલ પણ આજ્યા ખરા પરણાવીઆ કુન્દન વીણા
 વળી પાટવી કુંવર સહે લગ્નો થયા ચંદા તણાં ૧૬૧
 ફળદાયી સાફ ગામડું દાને વિણાને આપીયું
 પ્રધાન પદ કુન્દન તણુ કાયમ કરીને સ્થાપીયું
 વેવાઇ વેવણુ સહુ મળ્યાં સદ્બાચ્ય સહુનાં છે પ્રજા
 નીરાંતથી બેસી પછી દુઃખો તણાં વર્ણન કર્યાં ૧૬૨
 પ્રીય પાઠકો ? નોવેલ વાંચી તમાસો ધાર્યો
 વરવિક્રમે તમ સંતતિ હાથે કરી ના માર્યો
 શુભ સાર આમાંથી ગ્રંથો કહુ હંશ ન્યાયે સુજને ૧૬૩
 પ્રીય પાઠકો ? આરામ લ્યો આજે કથા આ સ્ટોપ છે
 સંપૂર્ણ આજે તે કરી દીન જેજ શુકલ ચોથ છે
 કહે દાસ બેઈતારામ એ છે શારદા ગુણ ગાનમાં
 શીશી, શીદિ, ખડે ભુમીશાલે ખારસીદા ગામમાં ૧૬૪

સમાપ્ત

આ ચોપડી બસબર સાચવી રાખો જરૂર વખતે તે
 ઉપયોગી થશે કારણ કે તેમાં હબરો દરદો જલદીથી
 કેમ સારાં કરવાં તે બતાવવામાં આવ્યું છે.
 વૈદ્ય ડૉક્ટર હકીમની મદદ સિવાય
 હબરો દરદો સારાં કરી શકાય છે.

ગુમાની અમી-કુપી.

અમી—કુપી સર્વ પ્રકારનાં દરદો સારાં કરવામાં ઘણીજ
 ગુણકારી હવા હોવાથી હસ વર્ષમાં ૧૦૦૦૦૦, (એક લાખ)
 શીશીઓથી વધુ એકજ સપાટે વેચાઈ ગઈ છે. હવા એવી
 તો ગુણકારી માલમ થી છે કે જ્યાં એક ખાટલી નમુના
 માટે મોઢલવામાં આવી છે ત્યાંથી હજનખંધ માગણી આવવા
 લાગી છે દીન પ્રતિદિન મુર્યોદય થતાં અમી-કુપીની માગણી
 વધુને વધુ થતી જાય છે ગામડાના નાના વેપારી પણ તેહ
 વેચાણ કરે છે એજ તેના અદ્ભુત ગુણોનો સૌથી સરસ પુરાવો
 છે. કેટલાક લેભાગુ વેપારી મોટી મોટી બહેરાત છાપી
 ગુમાની અમી-કુપી ખનાવવાનો તુસખો ભણવાનો કાવો
 કરે છે એવા હંકારખેર વેપારીથી ચેતતા રહેજો. ખરો
 તુસખો હમારા સિવાય કોઈ ભણતું જ નથી.

કાનના સજ્જકા—પર વહેતું, કાનમાં સજ્જકા, કાનમાં દુખાવો બહેંગપણુ. કર્ણસુજ વિગેરે કાનનાં સપળાં દરદો ઉપર અમી—કુપીનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ એક તોલા કુંઝળાના રસમાં અથવા ૧ તોલા તલના તેલમાં અથવા એક તોલા ફાઈમાં માત્ર એક ટીપુ અમી—કુપી નું મેળવી તેનાં કાનમાં ટીપાં પાડવાનું મહેલોં સુધી ચાલુ રાખવું.

ઝાડા સંગ્રહણી—ઝાડા સંગ્રહણી, કાલેરા. અતિસાર ઉલટી એ રોગમ અમી—કુપી ધણીજ અકસીર દવા છે. દીવસમાં ૧૦, ૧૦ વખત ઝાડા થતા હોય. પાતળાં પેટ આવતાં હોય, ખાધું કે તરત ઝાડા છુટી જતાં હોય કે સાધારણ ઝાડા થતા હોય. ડુંકમાં જેને ઝાડાનો રોગ થતો હોય. તેણે પહેલી વહે અમી—કુપીનો ઉપયોગ કરવો. એકજ દીવસમાં ખાત્રી પુર્વક આરામ પહોંચાડે છે ઉલટી શરૂ થતાની સાગેજ જે “અમી—કુપીનો” ઉપયોગ કરવામાં આવે તો પાંચ દસ મીનીટમાં ફાયદો પહોંચાડે છે. જ્યાં કાલેરાનો સંભવ હોય અથવા ઉપરા ઉપરી જમણુવાર ચાલતા હોય ચાત્રામાં થંડા પાણીથી સ્નાન પોરાકનું અનીયમીતપણું અને રખડપટીથી સરદી લાગી ઉપરના રોગ થવાનો સંભવ છે તેવે-સ્થળે એક શીશી અમી—કુપીની ગળવામા રાખવી તે ધણું ડહાપણુ બધું છે પોતાનો અને ખીજનો દી-તી જન બચાવવા માટે દરેક ગૃહસ્થની ફરજ છે તેણે અમી—કુપીની એક શીશી ગળવામાં રાખવાની હંમેશાં કાળજી રાખવી.

ઉપયોગ—દીવસમાં બેથી ચાર વખત અથવા ધણી ઝાડા ઉલટી હોય તો દર કલાકે ચાર ટીપાં અમી—કુપી થોડા પાણી સાથે ઝાડા ઉલટી બંધ થતાં સુધી લીધા જવું અથવા વધારે બરે જણાય તો અંદર જે ટીપાં લવીંચેનાં એક નાખવો લવીંચેનાં એક શ. ના ની એક શીશી એ પ્રમાણે હમારે ત્યાંથી મળી શકશે.

ચુંક આંકડી પેટાઈ—કંઠ પાણીમાં રહેવાથી ખોરાકની સંભાળ નહીં રાખવાથી, વાચડી ઓળ ખાવાથી, તેલમાં તળેલા પંદાર્થ મળથી મળથી ખાવાથી જૂખ ન હોવા છતાં ખોરાક લેવાથી, અને ઓળ અને કારણથી પેટમાં ચુંક, આંકડી, પેટા ચામ છે તથા ઝાડો કમળ ચામ છે. અને જેટલીકવાર તેા એટલી બધી ચુંક આવે છે કે તે સહન થઈ શકતી નથી દરદી આસપાસના માણસોને ગળ-રાવી મારે છે તેને વખતે અમી કુખીનાં માત્ર બેજ દીપ્રાંથી જાકુઈ અસર થાય છે માત્ર ૧૫ મીનીટમાં દરદ દૂર થાય છે અને એ : બેદીવસ દવા આણુ રાખવાથી પ્રકૃતિ પાછી અસર કાલતમાં આવી જાય છે.

ઉપચોગ—દર કલાકે આંકડી બંધ થતાં સુધી બે બે દીપ્રાં અમી-કુખી એક એક ચમચા દુધ મા પાણી અથવા વલ્યારીના અર્કમાં દસ દીપ્રાં સાથે લીધા કરવી તેમજ પાવલીમાર તપકીર છીકણીમાં ૧ દીપ્રુ અમી કુખીનું મેળવી દંડીમાં ભરવી વલ્યારીના અર્ક શીશી ૨. ૦૧ લાવે હમારે તબીબે પશુ મળે છે.

હેરી કંખ—કમરી, વીકુ, મેઘમાંખ, મોચક, માંકડ, મચ્છર કાનખજુરો વિગેરેના કંખ ઉપર અમી-કુખી અમુલ્ય દવા છે હજારો વખત તેની અજમાયેશ લેવાઈ છે અને હજી સુધી એક વખત પણ નિષ્ફળતા મળી નથી. દવા લગાડતાં ચારજ અસર થવા માટે છે. અને પાંચ મીનીટમાં તેા દરદનું ચિન્હ પણ રહેતું નથી.

ઉપચોગ—કંખ ઉપર એક દીપ્રુ અમી-કુખી ચોળવું.

ચીરકદ', આંકડીશીશી-સળેખમ—માથાનો ગમે તેવા સખલ કુખાના, સણકા, ચરકા આંકડીશીશી, વગેરે રોગોમાં અમી કુખી ખાલી ભરેલી તથા છે માથાને પાંચ મીનીટમાંજ આરામ થઈ જાય છે.

અમી—કુખીની કીમત શીશી ૧ નો ૨ ૧૧, તથા સીસીના ૨ ૪
કીસીના ૨. ૦૧, ૧ કમળના ૨. ૧૨) પા. અલગ

(૪) સી. સી. મુખ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ (મુંબઈ)

જાણે કદી માથું દુખતુંજ નથી તાવમાં પણ જ્યારે માથું દુખતું હોય ત્યારે આ દવાથી માથું દુખતું તો મટી જાય છે જ. ગમે તેવો સખત દુખાવો પાંચ મીનીટમાં જ સાફ થઇ જાય છે. ઝામરના દરદીએ પણ અમી-કુપીનું સેવન કરવું કે જેથી તેઓ ખાત્રીથી ફાયદો મેળવી શકે.

ઉપયોગ—એક ટીપુ કપાળ ઉપર ચોળવું પાંચ મીનીટમાં આરામ નહીં થાય તો ફરીથી બે ટીપાં ચોળવાં સંભાળ રાખવી કે આંખમાં લાગે નહીં. શીથી ખોમીને વારંવાર દવા સુંઘવાથી જુદાં દરદો ઉપર સારો ફાયદો થાય છે.

આંખનો દુખાવો—આંખનો દુખાવો, કળતર, લાલી ગરમી વીગેરે દૂર કરવા માટે સૌથી સરસ દવા માત્ર અમી કુપી છે, આંખોની ગરમી દૂર થઇ જાય છે, અને લાલી કપાઇ જાય છે જ્યારે આંખમાં રેતી કે કાંઈ રજ જેવું પડ્યું હોય છે. અને ઘણું ખુંચે છે ત્યારે તે કાઢવાનો ઉપાય આંખમાંથી પાણી પુષ્કળ કાઢવું તે છે આંખમાંથી પુષ્કળ પાણી કાઢવા માટે અમી-કુપી ઘણી સરસ અને સસ્તી દવા છે.

ઉપયોગ—આંખ ઉપરની બમરની ઉપર એક ટીપું ચોળવાથી તરત આંખમાંથી પાણી વહેવા માંડશે અને ગરમી ઝરી જશે સંભાળજો જરા પણ આંખની અંદર જવા નહીં પામે; જો ૧ તોલા સુરમામાં માત્ર એક ટીપું અમી કુપી મેળવી પછી એ સુરમો આંખમાં આંજવામાં આવે તો તેથી પણ લાભ થાય છે. સુરમો હમારે ત્યાંથી પણ મળશે.

દાંત દાઢમાં કળતર—દાંતમાંથી લોહી નીકળવું દાઢમાં કળતર. દંતશુળ, સજુકા વિગેરે દાંતના રોગ ઉપર તત્કાળ અસર કરવા માટે અમી કુપી ખાત્રી ભરેલી દવા છે, દાઢના સજુકાનો રોગ કેટલો જાસસાચક છે તે વિશે તેજ જાણે, એક એક મીનીટ એક એક મુઠા

સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ (મુંબઈ) (૫)

જેટલી થઈ પડે છે. તેવા વખતે અમી કુપી માત્ર લગાડવાની ખોટી છે, દાંત કે દાઢને બડાની સાથે આરામ થઈ જાય છે. જેમને દાંતનો રોગ અસલથી હોય તેમણે રોજ બ્રશ ઉપર એક ટીપું પાડીને તેનાથી દાંત ધસવાની ટેવ રાખવાથી કદી પણ દાંતની પીડા થશે નહીં દાઢના સણકા ઉપર જરા પુમકું બીજવી કળતરવાળા લામ ઉપર લગાડવું અથવા પોલાણ હોય તો પુમકું દાખી દેવું

દરાજ ધાધર ખસ; ખરજવું—દરાજ અથવા ધાધર ઉપર અમી કુપી રામબાણ દવા છે જે ત્રણ વખતજ લગાડવાથી આરામ થાય છે ખસ અને ખરજવા ઉપર પણ ઘણીજ અકસીર દવા છે. આવા રોગો જુદી જુદી દવાઓ કરીને જેઓ કંટાળી ગયા હોય તેમણે છેવટના ઉપાય તરીકે અમી કુપીની અજમાયશ લેવી અને હમે ખાત્રીથી કહીએ છીએ કે જેમના એ દરદનું આયુષ્ય પૂરું થયું હશે તેમને અમીકુપીના ઉપયોગની સલાહ ખરી લાગશે. પણ જેમના એ દરદનો છેડો આવવાનું હજી દુર હશે તેઓ ખીજ દવાઓનો ઉપયોગ કરવા પછી અમીકુપી વાપરશે.

ઉપયોગ—એક તોલા તલના તેલમાં ચાર ટીપાં અમી કુપી નાંખી દાદર ઉપર ચોળવું ખસ ઉપર લગાડવાની વખતે અમન બળે તો તલના તેલની જગાએ ચંદનનું તેલ લેવું. ચંદનનું તેલ હમારે ત્યાંથી રૂ. ૧ માં એક શીશી મળશે.

સોજો—કાંઈ વાગવાથી અથવા ખીજ કોઈ રોગથી ચરિરના અમુક ભાગ ઉપર સોજો આવી જાય છે. તેના ઉપર અમી-કુપી ઘણી અકસીર દવા છે. જે ત્રણ વખત એક એક બે બે ટીપાં અમી-કુપી મસાળવું સંભાળજો આંખમાં લાગે નહીં.

અમી-કુપીની કીમત રૂ. ૧૧, ત્રણ શીશીના રૂ. ૪) ૭ સીસી માં રૂ. ૭૫. ૧ ડઝનના રૂ. ૧૨) પો. અલમ.

(૬] સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ [મુંબઈ]

સાંધીવા લકવા-અર્થ મ વાયુ સંધીવા, લકવો, વિગેરે દરદ ઉપર ખાસ કરીને અમી-કુખી વાપરવા લાયક છે. સાંધાઓ અલાઈ જઈ માથુંસ ખાટવા વશ કેમ ન થયો હોય, પણ લગાડતાંજ આરામ થતો ખુશો જણાય છે. એકજ દીવસમાં દરદીતે પોતાને કરાર વળેલો જણાય છે. સાધારણ હાથ પગમાં થતો ડાઘ, તોડ ચુંથારો અજણી; સાંધાઓમાં કળતર થવું, કમરમાં દર્દ, બરડાની કરોડમાં ફુખાવો સુળ, પાંસળામાં કળતર, છાતીમાં ફુખ થવું. હાથ પગનું ભરાઈ જવું વિગેરે દરદમાં સસ્તી કીંતે જલદી આરામ મેળવવાનો એકલો રસ્તો અમીકુખી ઉપયોગજ છે થોડાક કલાકમાં તે મનમાનતો ફાયદો પહોંચાડે છે અને તેજા જીનાં દરદ ઉપર પણ એકજ શીશી પુગતી છે (૧૦૦) રૂપીઆના ખરચે જેઓનો લકવો સારો થયા હતો નહી તેવા દરદીઓને અમીકુખીની એકજ શીશીએ સતોષકારક આરામ પહોંચાડ્યો હતો એવા એક બે નહિ પણ અનેક દરદીઓ ઉપર તેની અજમાયેશ લેવાઈ છે. અને તે સધળામાં પ્રતેકમંદ નીવડી છે. સરસવનું અથવા તલનું તેજ ટરપેનટાઇન કે ધાસલેટ એક તોલો લઈ તેમાં ૦૧ તોલો અમી-કુખી મેળવી ફુખતા લાગ ઉપર ખુબ ચોળવું. ઉપરથી ગરમ કપડાનો શેક કરવાથી જલદી આરામ થશે અગન બળતી જણાય તો અમી-કુખી ૦૧ ને બદલે ૦૧ તોલો લેવી.

કમજોરી નિર્બળતા-શરીરમાં લોહી ચઢવુંજ નહી હોય, અને તેવા ઉચા ખોરાકની જાણે શરીર કીમતજ નહી કરવું હોય, આખો દિવસ સુસ્તી લાગતી હોય આંખો નિસ્તેજ મોં શીકું ડાઘાં બેઠેલાં છાતીનાં પાંસળાં ૫૦ કદમ દુરથી ગણી શકાતા હોય. પાંચમેર કંચડી પાંચ પગલાં ચલાવું નહિ હોય, ચાલતાં શ્વાસ ભરાઈ જતો હોય, મન હમેશાં ઉઠાસ રહેવું હોય, જીવ બળ બળ થયા કરતો હોય, રસઝપણું જવું રહ્યું હોય, નિરાશામાં દિવસો બતીત થતા હોય, ઉઠી

સૈ. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નદીઆદ (મુંબઈ) (૭)

ને હેલું થવું ભારી પડતું હોય, આખો દિવસ સુષ્ક રહીએ એમ લાગતું હોય, મગજ ઉપર પુષ્કળ બોલો લાગતો હોય યાદ શક્તિનો નાશ થતો હોય, મગજમાં અનેક ગુંચવાડાઓ ઉભા થતા હોય, દુકમાં બમારે શરીર કેવળ શક્તિ વગરનું થઈ ગયું હોય ત્યારે અમી કુપીનો જરૂર ઉપયોગ કરવો. અંદરના અને બહારના ઉપયોગથી શરીર ઝોરાવર હાડકાં ચીકણાં અંગ ભરાવાદાર, ચહેરા ગુલાબી, છાતી બિંદાવદાર, કમર મજબુત, હાથ પગ તાકાતવાળા, આંખો તેજ; સ્ત્રી અને મન ઉમંગી બની મગજ પણ આનંદી બને છે. એકજ શીશીનો ઉપયોગ તમોને જરૂર સંતોષ આપશે. વિદ્યાર્થીઓને ખસુસ કરી વાપરવું જોઈએ ધાતુપૌષ્ટિક દવાઓમાં પહેલો નંબર અમી-કુપી નો આવે છે.

ઉપયોગ—એક તોલો ઘી અને અડધો તોલો મધ અથવા ૧ તોલો માંખણ અને અડધો તોલો પીસેલી સાકર અથવા એક તોલા બદામનું તેલ અથવા ૧૦ તોલા દુધ એમાંના કોઈપણ અનુપાત સાથે એ બે પાં અમી-કુપી સવાર સાંજ લેવું.

મંદ જઠરાગ્નિ, અભૂર્ણ, અપચો—સર્વ રોગનું કારણ અભૂર્ણ બદલજમી છે માણસને બમારે ખોરાક ઉપર અરચી થાય છે ત્યારે જાણવું કે રોગની શરૂઆત થઈ ચુકી છે મારે તેનો તત્કાળ ઉપાય કરવો અને તેવા અભૂર્ણમાં અમી-કુપીનાં માત્ર એજ દીપાં ઘણી સારી અસર કરે છે એક દિવસમાં કંકડીને જુખ તારે છે અને કોઈપણ પ્રકારનો ખોરાક ખુશીથી જરૂર પડે કરી શકાય છે જો પંદર દિવસ લાગભાગત બે દીપાં અમી કુપીનાં લેવામાં આવે તો

અમી-કુપીની કીમત રૂ. ૧૧, ત્રણ શીશીના રૂ. ૪) ૭ શીશીના રૂ. ૧૧, ૧ ડઝનના રૂ. ૧૨) પો. બક્ષમ.

(૮) સી. સી. ગ્રુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નદીઆદ [મુંબઈ]

હંમેશ કરતાં ડબલ ખોરાક ઉઠાવી શકાય છે અને પાચન કરી શકાય છે.

ઉપયોગ—રોજ બંને વખત જમ્યા પછી એક ચમચા પાણી સાથે દસ ટીપાં સુંઠનાં ચર્ક સાથે બે બે ટીપાં અમી-કુપી અને એક ચમચો પાણી મેળવી પીવું સુંઠનો ચર્ક અગર હમારે ત્યાંથી મંજાવશે તો દર શીશી દીઠ રૂ. ૦૧ પડશે.

ક્ષય, ખાંસી, દમ, ઉઠાટીયું—ખાંસી, દમ-ધાસ, ક્ષય બાળકોનું ઉઠાટીયું વગેરે છાતીના દરદો ઉપર અમી-કુપી ઘણી અસરકારક દવા છે બે ત્રણ દીવસ દવા ચાલુ રાખવાથી જરૂર આરામ પહોંચે છે. “રોગનું ઘર ખાંસી” એ વાત યાદ રાખજો. અને શરૂઆતના ઉપાય તરીકેજ અમી કુપી ઉપયોગમાં લેજો જેથી તમારી જાતનું અને પૈસાનું રક્ષણ કરી શકશો દમ અને ક્ષયના દરદીઓ એ સ.માન્ય રીતે એક મહીનો દીવસ અમી-કુપીનું સેવન ચાલુ રાખવું જોઈએ ઓછા ખર્ચે વગર તકલીફ અને ટુંકી મુદતે ફાયદો મેળવવાનો રસ્તો આ એકજ છે.

ઉપયોગ—બે ટીપાં અમી-કુપી સવાર સાંજ જમ્યા પછી એક ચમચા દુધ સાથે સેવું ૦૧ તોલો અમી કુપી ૮ તોલા ચોખા ટરપેનટાઈનમાં મેળવી તે મેળવણીને શીશીમાં ભરી રાખી રોજ તેમાંથી છાતી ઉપર ચોળવું અને ઉપરથી શેક કરવો. ટરપેનટાઈ રૂ. ૦૧ ની શીશી એક હમારે ત્યાંથી મળશે.

પ્લીહા-અરોગ—અરોગના દરદીએ ખાસ કરીને અમી-કુપી અજમાવવું જ્યાં કોઈ દવાએ ફાયદો નથી પહોંચાડ્યો ત્યાં તે જરૂર સાફ પરિણામ લાવશે થોડા ખર્ચે જલદી આરામ કરવાનો એકજ રસ્તો છે. અમી-કુપીની અજમાજ લેવી.

ઉપયોગ—સાચા મોતીની છીપની ભરમ બે આની બાર લાખ

શી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની સુ. પો. નહીઆદ (મુંબઈ) (૯)

તેમાં બે ટીપાં અમી-કુપી મેળવી રાજ દિવસમાં બે વાર જમ્યા પછી
ખાવી. છીપની ભરમ હમારે ત્યાંથી મંગાવવામાં આવશે તો ર. ૧)
ની તોલો એક એ હિસાબે મોકલવામાં આવશે.

પ્રમેહ-ગમે તે જાતનો ગમે તેવો પ્રમેહ હશે પણ અમી-કુપી
થી તે જરૂર મટશેજ.

ઉપચોગ-રાજ સવારમાં ૧) તોલો વાટેલા ગોખઈ ૧ તોલો
દાડમડીનાં પાંદડાંનો રસ ૧] તોલો ફળેલી સાકર ત્રણે મેળવી તેમાં
બે ટીપાં અમી-કુપી નાખી પી જવું અથવા દસ કે બાર ટીપાં
ચોખ્ખું ચંદનનું તેલ તેમાં બે ટીપાં અમી કુપી મેળવી રાજ સવાર-
માંજ ચાટી જવું ચંદનનું ચોખ્ખું તેલ હમારે ત્યાં પણ
મળશે કી. ર. ૧

ચામડીનું ફાટવું-શિયાળામાં ધણુ કરીને દરેક માણસના
હાથ પગની ચામડી ઓછી વધારે પણ ફાટયા વિના નથી રહેતી
તેવે પ્રસંગે અમી-કુપી વાપરવા લાયક હવા છે.

ઉપચોગ-માખણ લી, તેલ, દીવેલ, અથવા વેસેલીન એમાંથી
કોઈપણની જ ૦.૧ તોલો લઈ તેમાં બે ટીપાં અમી-કુપી નાખી
ચોળવું એટલે જલદી આરામ થઈ જાય છે

નપુશકતા-વિયનો કોઈપણ રીતે નાશ થવાથી આ દરદ
હિતજ થાય છે સૃષ્ટિ વિરુદ્ધ કર્મ કરત દોષ, અતિશય વિહાર, રાત
દિવસ હલકી મોજના વિહારો ખીભસ્ત વાંચન લેખન, સ્વપ્નાવસ્થા
પ્રત્યાદિ કારણોથી વિયનો અવટિત રીતે નાશ થઈ માણસ પુરુષત્વ
જોઈ બેસે છે તેવે વખતે તેમને ચિંતામાંથી મુક્ત કરનાર એક
અમી-કુપી એજ ખરો આધાર છે ધાતુક્ષિયતાથી ઢીલી પડેલી

અમી-કુપીની કીંમત ર. ૧૧, ત્રણ શીશીના ર. ૪) ૭ શીશીના
ર. ૧૦, ૧ ડઝન ર. ૧૨, પો. અલમ.

(૧૦) સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ (મુંબઈ)

નસોને પાછી તંગ બનાવી તેમાં તાકાત લાવવા માટે અમી-કુપી રામબાણુ દવા છે પુરુષત્વના નાશથી જેઓ રાત દીવસ ચીંતામાં રહેતા હોય હજારો જાતની દવાઓ વાપરીને જેઓ નિરાશ થઈ ગયા હોય તેઓને છેલ્લા ખાત્રી ભરેલા ઉપાય તરીકે અમી-કુપી વાપરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે અને હમો ખાત્રી આપીએ છીએ કે એકજ શીશીયાં તેઓની ભવની ચીંતા ખચીન ટળી જશે ઉપયોગ રોજ સવાર સાંજ ૫ પાંચ ટીપાં માલકાંકણીના તેલમાં એક ટીપુ અમી કુપી મેળવી તેને 'ચોળવું' માલકાંકણીનું તેલ શીશી ૩. ૦૦

પ્રદરરોગ-ઋત્રીઓના પ્રદર રોગ ઉપર અમી-કુપી અન્યેન્ય અસર કરે છે રક્ત યા સ્વેત પ્રદર ઉપર તે આપી શકાય એ ચાર દીવસમાં તેનાથી આરામ થઈ જાય છે ઋત્રીઓને તંદુરસ્ત આરોગ્ય મજબુત બાંધાની રાખવાથી તેમની સંતતી પણ નિરોગી બનાવી શકાય છે ઋત્રીઓને નિરોગી બનાવવા માટે દર વર્ષે એક શીશી અમી-કુપી આપવામાં આવે તો સુત્રાવડોમાં આવનારી નખળાઈથી પણ તેમનું રક્ષણ કરી શકાય. ઉપયોગ સવાર સાંજ જમ્યા પછી દરેક વખતે ૦૦ તોસો નાગકેસર (જીલું વાટેલું), લઈ તેમાં એક તોસા માખણ તથા એ ટીપાં અમી કુપી મેળવી ખાવું ઉપરથી રમી અનુસાર દુધ પીવું.

શરદી-અતિશય શરદી થઈ જવાથી માણસ ધણી વાર ઠંડો માર બની જાય છે સ્થિતિ ધણી બગડે છે અને જો આ સ્થિતિ માંથી તત્કાળ તેને બચાવવામાં નહિ આવે, અંગમાં ગરમી લાવનાર ઉપચારો કરવામાં નહિ આવે તો થોડા કલાકોમાં તેનું આયુષ્ય પૂરું થઈ જાય છે ગરમી લાવનારા બીજા સમજા ઉપચારોમાં તત્કાળ કામ લાગે જલદી અસર કરે અને વળી સસ્તો પડે તેવો ઉપાય અમી-કુપીજ છે આવી સ્થિતિમાં તે પગના તળાએ ચોળવાથી આખા શરીરમાં ગરમી આવી જાય છે અને એ ટીપાં પેટમાં જતાંની સાથેજ

સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નદીઆદ (મુંબઈ) (૧૧)

કુશિયારી આવી જાય છે, ઉપયોગ એક તોલા સરસીયાનું તેલ લઈ તેમાં ૧૦ ટીપાં અમી-કુપી મેળવી ખુબ ચોળવું વધારામાં જરૂર જણાય તો ૧૦ ટીપાં તજનું તેલ ઉમેરવું તજનું તેલ હમારી પાસેથી મળાવતાં રૂ. ૦૧ ની એક શીશી મોકલવામાં આવશે.

તાવ—ઠંડીનાં લખણમાં આવીને, રાજીદો એકાંતરીઓ, ચોથીયો મમે તેવો તાવ આવતો હોય તેને નાણુદ કરવાને સહેલો ઉપાય અમી-કુપી છે. જીર્ણીજ્વર ઉપર પણ તે ઘણું સાઈ કામ કરે છે સેંકડે ૮૦ માણસોને તેથી આરામ થઈ જાય છે ઉપયોગ તુળસી આદુ અને ખાવનાં પાન પ્રત્યેકનો રસ (૦૧) તોલો મેળવી તેમાં બે ટીપાં અમી કુપી નાખી દરદીને દિવસમાં બે વખત પાવું.

નહાર—હાર અથવા વાળો એ એક જાતનો તારના રૂપનો કાંડો છે ખરાબ પાણી અથવા બીજાં ધણાં કારણોથી માણસના શરીરના મમે તેવો જાગે વાળો નીકળે છે એકવાર વાળો બહાર દેખાયો કે તેને બાંધી રાખવો પડે કારણ તાણી કાઢતાં તે તૂટી જાય છે અથવા અંદર પેસી જાય છે તો તે પોતાનો રસ્તો ફેરવે છે અને ઘણી ઘણી વેદના દાવસો કે મહીનાઓ સુધી આપે છે અમી-કુપી લગાડવાથી વાળો બળી જાય છે ઉપયોગ ચાર ટીપાં દોઝનો અર્ક લઈ તેમાં બે ટીપાં અમી કુપી નાખી થોડું પાણી ઉમેરી રોજ દિવસમાં ત્રણ વાર પાવું દોઝનો અર્ક હમારી પાસેથી મળાવશે તો રૂ. ૦૧ શીશીને હિસાબે મોકલીશું.

જંતુ નાશક—ધરમાં ખાળ, મોરિયો, વિગેરે જગ્યાઓ સાધારણ પાણીથી ધોવા છતાં ઘણી દુર્ગંધી મારે છે તથા જીવ ઉત્પન્ન થાય છે. આવી વખતે ધરમાં વસનારને ઘણો કંટાળો ઉપજે છે. એટલુંજ નહિ પણ એવી દુર્ગંધમાં વસવું તે પણ જોખમ બરેલું

અમી-કુપીની કીમત રૂ. ૧૧ ત્રણ સીસીના રૂ. ૪] ૭ સીસી ના રૂ. ૧૧, ૧ ડઝનના ૧૨] પો. અલગ.

(૧૨) સી. સી. ગ્રામા એન્ડ કંપની મુ. પો. નહીઆદ (મુંબઈ)

છે થોડા પાણીની અંદર બે ટીપાં અમી—કુપી નાંખી તેવી જગા
ઓ સાફ કરવામાં આવે તો ફર્જી દુર થશે એટલુંજ નહિ પણ
હાની કરતા જંતુઓનો નાશ થાય છે,

માંકડ—પલગ, ખુરસી, ટેબલ, મેજ, કબાટ, અલરાષ, બારી,
બારણાં બીતની તરડો વિગેરે જગાઓમાં માંકડ પુષ્કળ બરાધ રહે
છે. તેમનો નાશ કરવા માટે અમી—કુપી ધણી અકસીર ફવા છે.
માંકડનો કંટાળો લગલગ દરેક ઘરમાં હોય છે. અને માંકડના ઉપદ્રવ
થી બચવાની ઇચ્છા પણ દરેકને હોય છે ત્યારે માંકડનો નાશ કરવા
ઉપરાંત જેમાં બીજા સેંકડો ગુણો સમાયલા છે તેથી અમી—કુપી
ની દરેક ઘરમાં જરૂર છે એ વાત પુરવાર થાય છે.

ઉપયોગ સાબુનું શીણ બનાવીને તેનું પાણી ગ્લાસ બરીને
તૈયાર કરી તેમાં ચાર ટીપાં અમી—કુપી નાંખી માંકડ બરાવાની
જગ્યાઓમાં તે ઉતારવું એથી માંકડ મરી જશે અને મહીનાઓ
સુધી તે જગામાં માંકડ બરાધ બેસશે નહીં

હુરસ—હરસની પીઠા જેને વીતી તે બાણે જ્યારે હરસની ફવ
કરી કરીને તમે કંટાળી ગયા હોય, ત્યારે છેલ્લા ઉપાય તરીકે
માત્ર અમી—કુપી અજમાવજો અને ખાત્રીથી એ પીઠા હંમેશની
દુર થઈ જશે.

ઉપયોગ—રોજ સવારમાં અડધો તોલો વાટેલું નાગકેશર ૦૧
તોલો વાટેલી સાકર બેગાં કરી તેમાં બે ટીપાં અમી—કુપી નાંખી
ફાકી મારવી અને ઉપરથી ૦૧ શેર દુધ પી જવું જે ફાકવું પસંદ નહી
હોય તો માખણમાં મેળવી ચાટવું.

હંચુ નાગકેશર દબેલું તૈયાર શીશી ૧)નો ૩. ૦૧ હમારે ત્યાંથી પણ મળશે.

મોંઘાં—આવડું—ગમે તે કારણથી મોંઘાં આવડું હોય, અવાણ કુલી
મોંઘાં હોય, મોંઘાં ચાંદાં ધારાં પડી ગયાં હોય, બધું બે ચાર વખત—
માંજ મટી બાય છે.

સી. સી. મુશા એન્ડ કંપની મુ. પો. નદીઆદ [મુંબઈ] (૧૩)

ઉપયોગ—૦૧ તોસો કમાળની (ચીણીકબાલા) બારીક વાટી તેમાં માત્ર એક જ ટીપું અમી કુપીનું નાખી મેળવી મોંમાં ચોપડવું અને મોં ગળતું મુકવું. (લાળ 'જવા દેવી') એ રીતે દિવસમાં ત્રણ કે ચાર વખત કરવું.

પેટ ચઢવું પવનનું ધુંઆવું—અમી-કુપી જરા હથેળીમાં લઇને પેટ ઉપર કુંટીની આસપાસ તેમજ પેદુ પર ચોળવું. એકાદ કલાકમાં પવન છુટીને પેટ હલકું પડશે.

શુળ—છાતીમાં, પાંસળામાં અગર કમરમાં શુળ આવી ચસકા મારતા હોય તેને માટે અમી-કુપી અકસીર છે. દરદવાળા બામ ઉપર અમી-કુપી ચોળી શેક કરવો.

ઉપર લખવામાં આવેલા અમી-કુપીના સધળા ગુણ અતિ સંયોજિતથી કેવળ નિરાળા છે. દરેક ધરમાં તેની આબકાલ જરૂર છે. પોતાના સ્વાર્થને માટે ધણા માણસો આ શીશી ખરીદ કરે છે. જે ધરમાં અમી-કુપીની એક શીશી છે તેને વૈદ ડોક્ટરોની જરૂર કવચીતજ પડે છે.

કીમત—મુશાની અમી-કુપી એક શીશી સેંકડો રૂપીઆની કીમતની છે એમ કહીએ તો ચાહે કારણ કે તેનાથી વૈદ ડોક્ટરનાં મોટાં ખીસો ભરવાનાં બચી જાય છે. મરીબોને પણ હવા વાપરવાનો ભાલ મળે છે. તેટલા માટે ફક્ત તેની કીમત શીશી એકનો રૂ. ૧૦, ૩ શીશીના રૂ. ૪) ૬ શીશીના રૂ. ૧૦, ૧ ડઝન શીશીના રૂ. ૧૨) ટપાલ ખર્ચ જુદું.

અમી-કુપીની કીમત શીશી ૧ ના રૂ. ૧૦, ત્રણ શીશીના રૂ. ૩૦ ૭ શીશીના રૂ. ૧૦, ૧ ડઝનના રૂ. ૧૨) પો. અલગ.

[૧૪] સી. સી. ગુમા એન્ડ કંપની મુ. પો. નડીઆદ [મુંબાઇ]

રાજશાહી મેન્થાલ ઓપન્ટ મેન્ડ
(શીરદર્દની દવા)

એક મહાન વિદ્વાન ડોક્ટરની શોધ ઉપરથી બનાવેલો છે. આ મલમ યોગવાથી માથાનો દુખદાયક રોગ ટુંક વખતમાં નાબુદ થાય છે આ ગમબાણુ ઉપાયની એક ખાટલી દરેક કુટુંબોમાં આવશ્ય રાખવા જોઇએ. કીંમત શીશી ૧ નો રૂ. ૦૧ ત્રણ શીશીનો રૂ. ૧૫, ૧ ડઝનના રૂ. ૪) પો. અલગ.

રાજશાહી રૂમેટીઝમ ઓઇલ

[વાતહરણુ તેલ]

૨૪ કલાકમાં પ્રત્યક્ષ ફાયદો

વાથી દરેક અંગ ઝલાઇ ઝકડાઈ કેમ નહિ ગયાં હોય, દરદી ખાટલા વચ્ચે હોય, સાથેઓમાં હદ બહારતું કળતર, કમરમાં દુખાવો છત્તીમાં, પાંસળામાં દદ, બરડાની કરોડમાં નહિ સહન થાય તેવી પીડા, હાથ પગમાં ફાટ અર્ધાંગ ચાયુ. શરતો વા સરદીયાં શરીરમાં થતા તોડ વિગેરે રોગો ઉપર આ તેલ યોગવાથી તદન આરામ થાય છે તેલ યોગતાં યોગતાં જ જાણે આરામ થતો હોય તેમ દરદીને લાગે છે. આજકાલ રાજશાહી રૂમેટીઝમનો મોટો ઉઠાવ છે કીંમત શીશી ૧ નો રૂ. ૨) ત્રણ શીશીના રૂ. ૫૦૦ પો. અલગ.

રાજશાહી બાલામુત.

ગુલાબી માલ, બરેલું અંગ, તેજસ્વી આખ, બરાવાદાર બાલક, હસતું બેલતું બાળક આપણને કેટલું પ્રીય લાગે છે તેના ઉપર ફેનોગ્રાફ અને આમેફોન કરતાં તમારું એક નાનું રંગીલું હસમુખું વાચાળ આનંદી બાળક પોતાના કુટુંબીઓ ઉપરાંત તમારા પાડોશી અને દોસ્તોને વધારે સારી રીતે રીઝવી શકશે શું તમે એકે બાળકના માતા પિતા છો? તમરૂં બાળક તન્દુરસ્ત અને આનંદી છે નહિ તો આ માટે

એક રૂપિયાથી ઓછી કીંમતનો માલ મોકલવામાં આવશે નહીં.

સી. સી. મુખતા એન્ડ કંપની મુ. પો. નહીઆદ [મુંબાઈ] [૧૫]

રાજશાહી બાલામુત નથી વાપરતા એકથી ત્રણ શીશી સુધીમાં તમારે બાળક સુંદર અને નીરોગી થઈ ધરમાં પાડોશમાં શેરીમાં કે પોળમાં આનંદ આનંદ વર્તાવી મુકશે કીમત શીશી ૧ નો રૂ. ૧) ત્રણ શીશીના રૂ. ૨૦ પો. અલગ.

રાજશાહી ઈન્ક એપ્રન્ટ એન્ડ
[ખસની દવા]

આ ચોપડવાની દવા છે. માત્ર બે ત્રણ વખત ચોપડવાથી ખસ મટી જાય છે એમાં જરા પણ શક નથી કીમત રૂ. ૦૧ ત્રણ શીશીના રૂ. ૧૧, ડઝન ૧ નો રૂ. ૪ પો. અલગ.

રાજશાહી એકઝામા એપ્રન્ટ એન્ડ.
[ખરજવાની દવા]

ખરજવાં બે પ્રકારનાં છે. લીલું અને સુકું લીલામાંથી પાણી ઝર્પા કરે છે આ દરદ મટવું નથી અને જો દવા કરવામાં ન આવે તો તે આખા શરીરે પથગાઇ જવાનો સંભવ છે માટે તેની દવા તરત જ કરવી કીમત શીશી ૧ રૂ. ૦૧ ત્રણ શીશીના રૂ. ૧૧

લોહીના ખગડવાથી વારંવાર ખસ, ખગળવું, દાદર નીકળ્યા કરતી હોય તો એક બે શીશી રાજશાહી સારસાપરિલા પીવાથી જલદી આરામ થઈ જશે. રાજશાહી સારસાપરિલાની કીમત રૂ. ૧૧ ત્રણ શીશીના રૂ. ૪)

રાજશાહી ઈન્ક પીલ્સ.
[ખાંસીની ગોળીઓ]

જો તેવી નવી છુની હડીલી ખાંસી કેઠપણુ દવાથી ન જતી હોય તો ફક્ત બે દીવસમાં રાજશાહી ઈન્ક પીલ્સથી પુરાની સુકી ખાંસી, ગોળી એવાની સાથે નરમ પડતી જાય છે એક જ દીવસમાં તેનો અમ્મકાર ખતાવે છે કીમત રૂ. ૦૧ ત્રણ શીશીના રૂ. ૧૧ ડઝન ૧ નો રૂ. ૪) પો. અલગ.

એક રૂપીઆથી ગોળી કીમતનો માલ મોકલવામાં આવશે નહીં

રાજશાહી રીંગવર્મ કોમ્પન્ટમેન્ટ

[દરાજનો મલમ]

મને તેવી હઠીલી કાળી કે લાલ દરાજ અગર ખુબલી શરીરના કોઈ પણ ભાગમાં લાગેલી હોય અને અનેક ઉપાયો લીધા છતાં દાદર નહિં મટતી હોય તો છેવટે આ મલમ અનુભવી જેવો જેથી ત્રણ વખત લગાડવાથી જડમુળથી નાશુદ થાય છે કીમત રૂ. ૦૧૧ ના ૩. ૧૧. ૭ ના ૩૧. ૨૧, ૩૭૧ ૧ ના ૩૧. ૪)

રાજશાહી લીમસેની ચુર્ચ.

અજીજી થયું છે કે ? ખાટા ધચરકા આવે છે કે ? પેટ ડમ-ડમ ખોલે છે કે ? ખોરાક જોતાંજ દીલ કમકમે છે કે ? ત્યારે બલા માણસ રાજશાહી લીમસેની ચુર્ચ વાપરો ? અન્ન પચે નહિ અન્ન ઉપર રચી લાગે નહીં ત્યારે લીમસેની ચુર્ચ ખાધ જોઇ સ્થો મમ્મત દહાડામાં ખેની જગાએ ચાર વાર અને સીંગલની જગાએ ડમલ નહીં તો દોઢો ખોરાક તો જરૂર લેવો પડશે ખાશો ખાશોને જાણે બૂખ્યાભીમ ? પેટમાં બૂખ નહીં હોય અને ઘી, દુધ, શકિતની દવાઓ હોબલીમાં ભરે જાવ અને પછી વાત કરો કે કોઈ ચીજનો ગુણુજ લાગતો નથી. પણ લાગે શી રીતે ? લીમસેની ચુર્ચ વાપરી પ્રથમ તમારા જઠરાગ્નિને બડકાડાટ સળગાવી દો અને પછી તેમાં ઘી, દુધ અને યોષ્ટિક વસાણાં નાંખી જુવો ! પછી માલમ પડશે તે કેવું ચુષ્કારી છે. કીમત રૂ. ૦૧૧ ત્રણ શીશીનાં રૂ. ૨) પો. અલગ.

રાજશાહી સ્તંભનરાજ પીલ્સ.

સ્થો ? સાહેબો સ્થો આ તેજ દવા છે કે જેને મટે આજકાલના નવજુવાનો રાત્રી દીવસ ખુણે ખોચરે ભારે ઉત્સાહથી શોધખોળ ચલાવે છે અને ખર્ચદવા મળે તો મ્હોં માઝ્યા દામ આપવા તેવાર છે તે જ આ દવા છે ! રતિ-સુખની સંપૂર્ણતા પ્રાપ્ત કરવા માટે આ દવા વગર હરીફની છે કી. માત્ર રૂ. ૧૧૧, ૩ શીશીનાં રૂ. ૪ પો. અલગ.

એક રૂપિયાથી ઓછી કીમતનો માલ મોકલવામાં આવશે નહીં.

ગુપ્તાની અમી-કુપી

નકલોથી હોશિયાર !!

હમારી હિંદુસ્તાન ભરમાં પ્રસિદ્ધ પામેલી અમી-કુપી ખરીદતી વખતે કાળજીપૂર્વક સાવધ મનથી ખરીદ કરજો આજકાલ હમારા માલની આબેહુય નકલ થઇ રહી છે નામની નહીં માલની નહિ પણ પેકીંગ લેખલ સુધીની નકલ થઇ રહી છે માટે ‘અમી કુપી’ ખરીદ કરતી વખતે ખાજીમાં ખતાવેલું ચીત્ર છે તે પ્રમાણે પેકીંગ બોક્સ અને તે ઉપર અમારો ફોટો છે કે નહીં તે તપાસી લેશો નકલીયા-ઝોથી સાવધ રહેવા આ સુચનાઆપી છે.

“અમી-કુપી” જો તમારા ગામમાં ખાત્રીની મળે નહિ, તો હમારી પાસેથી મંગાવવી તેજ ઉચીત છે કારણ કે પૈસા ખર્ચા અસલ માલ નહિ મળવા સંબંધી પશ્ચાતાપ કરવાતું કારણ મળે નહિ કીમત શીશી ૧ નો રૂ. ૧૧, ત્રણ શીશીના રૂ. ૪) છતાં રૂ. ૭૧, ૧ ડઝનના રૂ. ૧૨) પો. અલગ.

અમી-કુપીની ઉત્તમતા માટે પ્રદર્શનોમાંથી મેડલ મળેલ છે.

સોલ એજન્ટ—સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની.

સુ. પો. નડીઆદ (ગુજરાત)

રાજશાહી વાયટોજન

હરહમેશ સેવન કરવાથી ૨૦ ઘોડાની તાકાતવાળી
મોટર અટકાવી શકાય છે.

મગજને શાંત રાખી યાદ શક્તિનો વધારો કરે છે. ચહેરા
હરહમેશ હસમુખો ખુબસુરત રાખે છે. આ દવા બનાવવામાં કેશર,
કસ્તુરી, ખરાસ, ઇલાયચી, જવંત્રી, મરી તજ, સુંઠ, દ્રાક્ષ, વીજેરે
વસ્તુઓનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે સ્વાદ પશુ ધણું ઉત્તમ છે.
હરહમેશાં સેવન કરવાથી ક્ષય, દમ, જુની ખાંસી, અરૂચી, અશક્તિ
દૂર થાય છે. આ દવા તાકાત વધારવામાં અદ્ભુત છે. કીંમત બાટ-
લીના રૂ. ૨) ત્રણ બાટલીના રૂ. ૫૫, પો. અલગ.

રાજશાહી ગોનોરીઆ સ્પેસીફિક.

(પ્રમેહારી રસ.)

જુનો કે ગમે તેવો પ્રમેહ હોય માત્ર એવીસ કલાકમાંજ
નાસવા માંડે છે. જાણે જાદુનો ચમત્કાર! એક ડોઝ પેટમાં ગયો
કે બેઆની આરામ થયો છે એમ સમજો. પ્રમેહ માટે આવી ફતે-
હમંદ દવા બીજી કોઈ નથી પેશાબમાં આગ, બળતરા, ટીપેટીપે
પેશાબ થવો, જડો રગડા જેવો પેશાબ થવો કપડામાં ડાઘ પડવા,
પેશાબની આગળ પાછળ ધાતુનું જવું, ઉનવા, હાથ પગમાં ફાટ,
ઉંઘ નહીં આવવી, અને આખો દીવસ બેમાં જીવ લાગી રહેવો. એ
સર્વ આ દવાથી નાશુદ થાય છે. જેઓ માને છે કે પ્રમેહ એક
નહિ સાફ કરી શકાય એવું દરદ છે, તેઓને હમે રાજશાહી પ્રમે-
હારી રસ લેવા ખાસ બલામણુ કરીએ છીએ. સો ભે સો દરદી
સારા થયા છે, હજુ સુધી કોઈ નિષ્ફળ થયોજ નથી. કીંમત થીથી
૧ના રૂ. ૨) ત્રણ થીથીના રૂ. ૫૫, પો. અલગ.

શ્રી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની મુ. પો. નવીઆદ (મુંબઈ)

રૂકત રૂપીઆ ત્રણમાં નવી જીવાની. !

ફ્રાન્કો હેર ડાઈ (ખીજખ)

આ ખીજખથી પાંચ મીનીટમાં સફેદ વાળ કાળા કુદરતી રંગના જેવાજ થઈ જાય છે. એકજ વખત લગાડવાથી કેટલાક મહીના સુધી વાળ કાળાજ રહે છે. દર અઠવાડીએ જો લગાડયા કરે તો સફેદ વાળ કોઈ વખત માલમ પડતાજ નથી તેમજ લાલ પીળા જુરા, રંગના વાળ થતા નથી કીંમત ખાટલી ૧ ના રૂ. ૩.) પો. અલગ.

રૂકત શુદ્ધિ માટે

રાજશાહી સારસાપરિલા.

રાજશાહી સારસાપરિલા વિસ્ફોટક ચાંદી, પ્રમેહ, ખસ ખરજવાં પારાનું સીસાનું ઝેર, કંઠમાળ, લકવા, સંધીવા પ્રમેહ જ્વાખમાં કળતર, શરીર પીળું પડવું ઝાડો સાફ નિયમિત ન આવવો વિગેરે વિકારો ઉપર ધણો સારો ફાયદો કરે છે. તમને ડોક્ટર હંચામાં હંચી સારસાપરિલા લેવા જલામણુ કરે ત્યારે રાજશાહી સારસાપરિલાજ બેજો ફી. ખાટલી ૧ નો રૂ. ૧૥ ત્રણ ખાટલીના રૂ. ૪) પો. અલગ.

રાજશાહી ટોનીકસીરપ

શક્તિ આપનાર ઉત્તમ પદાર્થો મેળવી બનાવેલ છે, અત્યંત તેજસ્વર, બળ વર્ધક, સ્ફુર્તિકર અને ધણો સ્વાદિષ્ટ છે. સ્નાયુની, મનની અને શરીરની કુર્બળતા, વૃદ્ધાવસ્થાની ક્ષીણતા, સ્મરણુ શક્તિનો નાશ; માથાનો વેગ, ચક્રી કામ પર ચીત ન ચોટવું, કમ તાકાત, મનો વિકાર, ભોહીનું કમતીપણું. જઠાળ, વૃદ્ધાવસ્થા, પુરુષત્વની ખામી, મેથાબનાં વિકટ દરદો, અર્જણુ, બધકોષ, ભુખ ન લાગવી, જીર્ણુ અગર દરેક પ્રકારના તાવ વિગેરે ધણા દરદોને એકદમ નાશુદ કરે છે, વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, વહીવટો અને માનસિક શ્રમ લેનારને અતિ ફાયદો કરે છે, ટુંકામાં અખુટ બળ, તેજ, ત્રિષ્. અને સ્ફુર્તિ આપનાર છે.

ફી. ૧ ના રૂ. ૨) ૩ રૂપિયાના રૂ. ૫૫ પો. અ.

રાજશાહી

અસ્થમા ક્યોર

(સર્વ પ્રકારના શ્વાસરોગ યાને દમની દવા)

જુના અને હઠીલા દમના સખતમાં સખત હુમલામાં પશુ
 રકત એકજ ડોઝ લેતાની સાથે દર્દીને કરાર વળે છે. દમ રાતને
 વખતે બહુ ચઢે છે. તે વખતે એવું થઈ આવે છે, કે જ્યાં દર્દીમાં
 જીવવાથી મરવું સાઈ દમથી હેરાન હેરાન થઈ ગયેલા દર્દીઓને હમે
 ખાત્રી પુર્વક સલાહ આપીએ છીએ કે તેમણે રાજશાહી “અસ્થમા
 ક્યોર” પહેલીજ તકે વાપરવા શરૂ કરી આ દવામાં રહેલા અ-
 જબ ગુણોનો લાભ જરૂર લેવો. રાજશાહી “અસ્થમા ક્યોર”
 જુના અને હઠીલા દમ—હાશ્વ કાંસો, ખાંસી ઉધરસ વિગેરે દરદો
 જડ મુળથી નાબુદ કરે છે. કીંમત બાટલી ૧ ના રૂ. ૨૦.
 છુ બાટલીન રૂ. ૭) પોસ્ટેજ અલગ.

કમતાકાત સ્ત્રી પુરૂષો માટે,

રાજશાહી ટોનીક પીલ્સ

રાજશાહી ટોનીક પીલ્સ ગએલી શક્તિ પાછી લાવે છે, સ્વ-
 ખામાં યા પેશાબમાં જતી ધાતુ અટકાવે છે, હમેશ દરમ્યાન વાપર-
 વાથી ગર્ભાશય સંપૂર્ણ રીતે જળવે છે. વિદ્યાર્થીઓના મગજને
 પુષ્ટી આપી યાદ શક્તિમાં વધારો કરે છે, ત્રણ દિવસ વાપરવાથી
 શુઝગોને પશુ વીજળીની ઝડપે જીવાનીની મજા દેખાડે છે. કીંમત
 રૂ. ૨) ત્રણ શીશીના રૂ. ૫૦ પો. અલગ.

એક રૂપીઆથી ઓછી કીંમતનો માલ મોકલવામાં આવશે નહિ.

રાજશાહી દ્યુકોરીના.

સેંકડો નૌજુવાન રમણી રત્નો મુગ્ધા અવસ્થા નો લાલ લીધો ન લીધો એટલામાં આ ખુરા રોગમાં ફસી પડી હોય છે. યૌવાન રૂપી ખીલતી કળી પોતાની પાંખડીઓને વિકાસ આવતાં આવતાંજ કરમાઈ જાય છે, લજ્જાને લીધે સેંકડો સ્ત્રીઓ પોતાનું આ ગુપ્ત દરદ અને ત્યાં સુધી છુપાવવાની કોશીષ કરે છે પરંતુ મોં ઉપરની તે ગુલાખી લાલી, આંખનો તે ચનચનાટ હૃદયનો તે ઉમળકો, મનનો તે અદ્ભાદ, બગુટીનું તે મોહક પાણું શરીરનું તે તેજ, વૃત્તીઓનું તે રસીક પાણું, હાસ્યમાં રહેલી તે મધુરતા એ સર્વ તેના પુર બહારમાં ખીલી ઉઠવાના વખતેજ નષ્ટ થતું જણાય છે, ત્યારે ચતુર જોનારથી તે છુંપું રહી શકતું નથી આ સર્વનું કારણ માત્ર તે ખુરા પ્રદર રોગજ છે તેનાથી સ્ત્રીઓનો અને તેટલો જલદી ઉદ્ધાર થવો જોઈએ નહિ તો રોગ દીન પર દીન વૃદ્ધિને પામી સ્ત્રીઓને મરણનાં વિકાસી રહેલાં ડાયામાં ધકેલી મુકે છે. પેડુમાં દરદ પાણીનું નીરંતર ટપક્યા જવું, લાલ કે સફેદ ડાઘ કપડામાં પડવા સંસાર સુખ ઉપર અભાવ આવવો, એ સર્વમાંથી સ્ત્રીઓનાં રક્ષણ ને માટે રહેલો અને ખાત્રી ભર્યો રસ્તો એ કે રાજશાહી દ્યુકોરીના આપવી અને જુવો કે તરતજ કરમાઈ જતી જુવાની શરીરથી તેના પુણું બહારમાં કેવી ખીલી ઉઠે છે. કીંમત શીથી ૧ ના ૧. રા. ૧, ત્રણ શીથીના રૂ. ૭૫ પો. અલમ.

છેલ્લામાં છેલ્લી પદ્ધતિથી બનાવેલું રાજશાહી હેર ઓઇલ.

આજ સુધી જે કંઈ તેલ માથામાં નાખવાનાં બજારમાં વે-
ચાય છે તેમાં સૌથી આ છેલ્લામાં છેલ્લું સુધરેલી ઢબનું બનાવવામાં
આવ્યું છે જે દુનીયામાં તમામ ભાગમાં એક અવાજથી વખણા-
યેલું છે. માથામાં નાખવાથી માથામાં ઠંડક આપે છે. આંખોનું તેજ
વધારે છે. અને આજના નવી ફેશનમાં જેવા જોઈએ તેવી રીતના
વાળ જોડવી શકાય છે. કીંમત બાટલી એકનો રૂ. ૧) ત્રણ બાટલીના
રૂ. ૨૥ પોસ્ટેજ અલગ.

વગર ધૂળએ વાળ કાઢવા માટે.

રાજશાહી સાબુ.

આ સાબુ જે જગ્યા ઉપર લગાડવામાં આવે છે તે જગ્યાના
વાળ ઘણીજ સફાઈથી દૂર થાય છે ચામડીને કંઈપણ ધૂળ થતી
નથી ચામડીનો કુદરતી રંગ બનાવે છે વાળ કાઢવાના દરેક સાબુ-
ઓમાં રાજશાહી સાબુ સૌથી સરસ નીવડ્યો છે ત્રણ સાબુના એક
બાકસની કીં. રૂ. ૧) બાર બાકસ (બાકસ ૪) કીંમત રૂ. ૩) યો. અલગ.

મુગન્ધિ સામ્રાજ્યનો વિજયી સમ્રાટ.

ઓટો રાજશાહી.

રૂમાલમાં અગર કપડાં ઉપર થોડાં ટીપાં નાંખવાથી સેંકડો
તાજાં પુલોની સુગંધી પ્રસરી રહે છે. આસપાસનાઓને અન્યથા-
માં ગરકાવ કરે છે. શુભ અવસરે, લગ્ન પ્રસંગે, બળતા અનુષ્ઠા
સેન્ટોમાં પૈસા ખરબાદ કરતા પહેલાં ઓટો રાજશાહી, વાપરી
ખાત્રી કરી જુઓ, ખર્ચેલા પૈસાનો પુરતો સંતોષ મળશે. કીંમત
જે દ્રામ નીકલ-કેશ શીશી ૧ નો રૂ. ૧૧, ત્રણ શીશીના રૂ. ૩૧, યો. અલગ
સી. સી. સુખા એન્ડ કંપની મુ. યો. નડીઆદ. (મુંબઈ)

અંક!

તેલ!!

પુલ!!!

એક સીસીની કીમત

ત્રણ શીશીના

અજમાનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
પીપરમીન્ટનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
તજનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
લવીંગનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
ધલાયગીનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
વશ્યારીનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
ગંધાખીરાજનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
હીંગનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
સુંકનો અરક	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
પીપરમીટ પુલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
અજમાનાં પુલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
અંદનનું તેલ ચોખ્ખું.....	રૂ. ૧).....	રૂ. ૨૧
ચહાનું તેલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
બદામનું તેલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
પીપરમીટ તેલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
ટરપેનટાઇન તેલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧
માલકાંકણીનું તેલ	રૂ. ૦૧	રૂ. ૧૧

બેનસેન વગરનો ચોખ્ખો ખાત્રીનો માલ મળશે.

એક રશિયાથી આછી કીમતના માલનું પારસલ મોકલવામાં આવશે નહિ.

સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની યુ. પો. નડીઆદ (ગુજરાત)

દરેક પ્રકારના તાવને એકજ દિવસમાં લગાડનાર

રાજશાહી એગ્યુનો??

મેલેરીઆ તાવ, હડીલામાં હડીલા તાવ, રોજ આવનારા, ઐકાં-તરીઆ, ચોથીયા, કીવર તથા બરોળ વધી ગઇ હોય તેમાં રાજશાહી એગ્યુનો આપાદ બસર કરે છે.

રાજશાહી એગ્યુનોમાં વિશેષ ગુણ શું છે ?

ખીજ દવાઓ માફક કાન બંધ થતા નથી, કબજાઆત થતી નથી પણ જીવાત સાફ લાવી જીવ લગાડી શક્તિ આપે છે કીં. બ્રાહ્મી ૧ નો ૩. ૧) ૩ બા. ૩. ૨૧

રાજશાહી આઇડ્રો પ્સ

સવાર સાંજ રાજશાહી આઇડ્રોપ્સનાં દીપાં આંખમાં નાંખવાથી દુખવા આવેલી આંખો તદ્દન મટી જાય છે. ખીલ, આંખમાં વળતી જાંબ, આંખમાંથી ઝરતું પાણી, આંખમાં થતું કળતર, રતાંધ-પણું વિગેરે આંખના તમામ દરદોને નાશુક કરે છે.

આંખમાં દીપાં પાડવાની ટ્યુબ સાથે કીંમત બ્રાહ્મી ૧ નો ૩. ૧) ત્રણ બ્રાહ્મીના ૩. ૨૧ પો. અલગ

સી. સી. ગુપ્તા એન્ડ કંપની

યુ. પો. નડીઆદ (ગુજરાત)

વાંચવા લાયક નવીન પુસ્તકો.

ભયંકર કુતરો.

જદુઈ માછલી.

જપાની જદુગર.

રાજમહેલનું રમખાણ.

આકાશમાં ઉડતો ઘોડો.

વરઘેલી વીણા.

મુંબાઈની શેઠાણી.

તમામ પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું:-

બુકસેલર-જદુલાલ નારણદાસ.

મુ. નડીઆદ.

